

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2554

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
มีนาคม 2554

จรรยาภรณ์ โสคชัยฐานันท์. (2554). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น.
ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส,
อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง.

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน
ของเด็กวัยรุ่น 6 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้าน
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้าน
อุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ และเพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของ
เด็กวัยรุ่นโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ เด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3
(มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3
เขต 3 จำนวน 480 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ปริมาณการจัด
กิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว
การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และ พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย
และ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และพฤติกรรมเสี่ยงด้านการ
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ อยู่ใน
ระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้าน
พฤติกรรมต่อต้านสังคม อยู่ในระดับต่ำ และตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม
และรายด้านมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา
ผลการวิจัยนี้ได้นำไปอภิปรายในแง่ของอิทธิพลสำคัญของเพื่อน และการขัดเกลาทางสังคมในด้าน
พุทธศาสนา ที่มีต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

A STUDY FACTORS RELATED TO RISK BEHAVIORS OF ADOLESCENTS

AN ABSTRACT
BY
CHANYAPORN CHOKCHAITHANANAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of the Education Degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

March 2011

Chanyaporn Chokchaithananan. (2011). *A study factors related to risk behaviors of adolescents*. Master Thesis, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Niyada Chittcharat, Dr.Duangduen saetang

The two main objectives of this research were: to study the level of risk behaviors of adolescents in overall and 6 aspects which were addictive substance taking behavior, sexual behavior, depressive and suicidal behavior, anti-social behavior, studying behavior, and vehicle accident behavior ; and to search for variables that could predict risk behaviors of adolescents in overall and each of the 6 aspects.

The 480 samples consisted of adolescents who were studying in grade 7 to 12 of first semester 2010 in schools under the Office of the Basic Education Commission, Bangkok District Office 3. They were drawn by a multi-stage random sampling.

The instrument used in this study was a questionnaire about general information, amount of Buddhist activities in school, experience of participating in religious activities at schools, adolescents' Buddhist beliefs, adolescents' Buddhist practices, parents' rearing practice in Buddhist way, having proper friends, and risk behaviors of adolescents. The collected data was analyzed by descriptive statistics and Multiple Regression Analysis.

The findings were: The risk behaviors of adolescents in overall, depressive and suicidal behavior, studying behavior, and vehicle accident behavior were at the moderate level. Whereas, addictive substance taking behavior, sexual risk behavior, and anti-social behavior were at the low level. The most predicted variables for the overall and each aspect of risk behaviors were having proper friends and adolescents' Buddhist practices. The results of this research were discussed in terms of the vital influence of peers and socialization in Buddhist way to reduce adolescent risk behaviors.

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตา ช่วยเหลือ และสนับสนุนอย่างดี
ยิ่งจาก อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส ประธานที่ปรึกษาปริญญาโท และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน
แช่ตั้ง กรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ได้ให้คำปรึกษา ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องใน
การทำปริญญาโทนี้ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ประนต คำฉิม อาจารย์วิศัญญา วัฒนโธ และอาจารย์อังครศ
อิทธิปาทานันท์ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ
แนวทางแก้ไข ข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และกราบ
ขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่านที่ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอด
มา

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครู อาจารย์ทุกท่านของโรงเรียนที่ได้กรุณาให้ความ
อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนการ
วิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนทำให้การทำปริญญาโทสำเร็จลุล่วง คอยให้การสนับสนุน
เป็นกำลังใจให้ด้วยดีตลอดมา และเหนือสิ่งอื่นใดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่คอยให้
กำลังใจและสนับสนุนช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากปริญญาโทนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแต่ บิดา
มารดา ญาติพี่น้อง คุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้กับผู้วิจัย
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น	11
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น	26
ความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น	28
การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว	40
การส่งเสริมพุทธศาสนาในโรงเรียน	45
การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	52
กรอบแนวคิดในการวิจัย	59
สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
5 สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	98
ความมุ่งหมายของการวิจัย	98

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
สมมติฐานการวิจัย	98
วิธีดำเนินการวิจัย	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล	101
การวิเคราะห์ข้อมูล	101
สรุปผลการวิจัย	101
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก	123
ภาคผนวก ข	125
ภาคผนวก ค	127
ภาคผนวก ง	129
ภาคผนวก จ	141
ภาคผนวก ฉ	151
ประวัติย่อผู้วิจัย	162

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนโรงเรียนแยกตามประเภทโรงเรียน	63
2 ประเภทโรงเรียนแยกตามเขตการศึกษา	64
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน	65
4 จำนวน (คน) และร้อยละของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และ ประเภท ของโรงเรียน	77
5 การเสนอค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคะแนน จำแนกตามตัวแปรที่ ศึกษา	78
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและราย ด้านของเด็กวัยรุ่นในกลุ่มรวม	79
7 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา	80
8 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	81
9 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา	82
10 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ประเภทของโรงเรียน	83
11 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	84
12 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	85
13 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	86
14 ค่าสถิติ t ของการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม (y)และ รายด้าน (y1 ถึง y6) ของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรอิสระ	87
15 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็ก วัยรุ่นจำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา	89
16 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของ เด็กวัยรุ่นจำแนกตามตัวแปร ประเภทของโรงเรียน	90

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็ก วัยรุ่นจำแนกตามตัวแปร ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	91
18 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็ก วัยรุ่นจำแนกตามตัวแปร การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	92
19 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็ก วัยรุ่นจำแนกตามตัวแปร การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	93
20 ค่าสถิติ t ของการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธ ศาสนาของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดา มารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ของเด็กวัยรุ่น	94
21 แสดงค่า Beta ของตัวแปรที่มีนัยสำคัญในการร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยง โดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น พร้อมเปอร์เซ็นต์การทำนายของแต่ละ สมการ	95
22 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรที่ศึกษา (Intercorrelation Matrix)	124
23 เปรียบเทียบปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนและประสบการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน จำแนกตามตัวแปรประเภทของ โรงเรียน	126
24 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามกิจกรรมในโรงเรียน	142
25 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน	143
26 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามความเชื่อของนักเรียน	144
27 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของนักเรียน	146
28 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว	147
29 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการคบเพื่อนของนักเรียน	148
30 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามพฤติกรรมของนักเรียน	149

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทย มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีการแข่งขันกันสูง ค่านิยมและคุณธรรมของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยที่คนส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาแต่ทางด้านวัตถุโดยไม่ได้ใส่ใจในการพัฒนาทางด้านจิตใจเท่าใดนัก จึงมีการละเลยศีลธรรม สังคมจึงเต็มไปด้วยความยุ่งเหยิง สับสน จากเดิมที่เคยยกย่องคนที่มีคุณธรรมในจิตใจก็เปลี่ยนไปยกย่องคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี คนในสังคมมีแต่ความเห็นแก่ตัว แกร่งแย่งชิงดี เอารัดเอาเปรียบกัน ต่างฝ่ายต่างมุ่งประโยชน์ ขาดความเห็นอกเห็นใจและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้กันน้อยลง พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวมากยิ่งขึ้น ไม่เว้นแม้กระทั่งเด็กวัยรุ่น ซึ่งต้องมีการแข่งขันกันสูงขึ้นในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิต เด็กวัยรุ่นจึงต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายไปในทางที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นชายหนุ่มหรือหญิงสาว เป็นวัยที่สมองเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการทางธรรมชาติและสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่เริ่มเปลี่ยนจากเด็กมาเป็นระยะที่เติบโตอย่างรวดเร็วสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ในวัยนี้จึงต้องมีการปรับตัวทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น วัยรุ่นจึงมักรู้สึกสับสนในบางครั้งเมื่อไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนมีปัญหา และมักจะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่เบี่ยงเบนออกไป หรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น หนีโรงเรียน การแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน มีกิริยาจาจายหายบาย สูบบุหรี่ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเสพสารเสพติด การเล่นเกมพนัน การแสดงออกทางเพศเกินควร การลักขโมย การทำร้ายร่างกายผู้อื่น การยกพวกตีกัน เป็นต้น (กิตติพงศ์ พัฒนพงศ์, 2538: 11) สอดคล้องกับงานวิจัยของชูลีพร ศรศรี (2541: 73) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพด้านการสูบบุหรี่ร้อยละ 22.4 การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร้อยละ 62.2 การมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 9.7 ส่วนการสูบกัญชา การสูดดมสารระเหย และการใช้ยาเสพติดมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 4 การขับซี้รถภายหลังการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร้อยละ 6.9 และ เคยพยายามฆ่าตัวตาย ร้อยละ 5.1

เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เองมีส่วนที่ทำให้วัยรุ่นขาดการอบรมบ่มนิสัยให้ใกล้ชิดกับศาสนา พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ชอบพาเด็กไปเที่ยวในสวนสนุก ห้างสรรพสินค้า มากกว่าที่จะพาเข้าวัด หาพระฟังธรรมหรืออย่างน้อยก็ได้ทำกิจกรรมทางศาสนาบ้าง เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันใส่บาตรน้อยมากแทบจะนับครั้งได้ สวดมนต์ได้ไม่จบ พูตกกับพระไม่เป็น ขาดความเชื่อในพุทธ

มณีรักษ์ (2547: 125-139) ได้ศึกษาการได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม และ นักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เกี่ยวกับสภาวะการพัฒนาเด็กในประเทศไทยซึ่งมีการพัฒนาทางด้านวัตถุในสังคมเพิ่มมากขึ้น แต่สภาพแวดล้อม สภาพสังคมเสื่อมทรามลง พฤติกรรมของวัยรุ่นมีความรุนแรงมากขึ้น แต่พฤติกรรมทางศาสนาของวัยรุ่นกลับลดลง ซึ่งสอดคล้องกับที่ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของคนไทยไม่ คนมีความนิยมวัตถุ หรือ วัตถุนิยมมากขึ้นมีกิเลสมากขึ้น แต่สิ่งที่ขาดคือศีลธรรม สภาพสังคมพอนพะ เพราะรับอิทธิพลอารยะธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามามากเกินไป และคนไทยรับเอามาโดยไม่มีวิจาร์ณญาณ” (พุทธทาสภิกขุ. 2525: 90) ผลเสียจึงออกมาในรูปของปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาของวัยรุ่นที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ประกอบกับผู้วิจัยได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนสัตยาไสย จ.ลพบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 9) และจากการที่ผู้วิจัยได้สัมผัสกับเด็กเหล่านั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความแตกต่างของเด็กที่เรียนในโรงเรียนวิถีพุทธกับเด็กในโรงเรียนปกติ เพราะเด็กเหล่านั้น มีการคิด การพูด การทำ ในสิ่งที่ดีอยู่ในกรอบของศีลธรรม รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ประเภทของโรงเรียนมีผลต่อระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นหรือไม่ ซึ่งต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง ทำให้พบว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ทั้งในด้านของตัวเด็กวัยรุ่นเองซึ่งมีความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาน้อยลงกว่าสมัยก่อนเป็นอย่างมาก (กิตติวรรณ สิทธิเวทย์. 2534: 2; อ้างอิงจาก ฉลองรัฐ อินทรีย์; และคนอื่นๆ. 2527: 35) และสภาพแวดล้อมรอบตัวของเด็กวัยรุ่น อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อน ที่ส่งผลต่อระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น (วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2547: 27)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และ ลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ด้านพฤติกรรมการเรียน และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ เพื่อเป็นข้อมูลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางลำดับนโยบายสำหรับการแก้ไขและลดพฤติกรรมเสี่ยงที่มีความเร่งด่วนมากที่สุดและพฤติกรรมเสี่ยงในลำดับอื่นๆ ต่อไป
2. ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่น และตัวเด็กเอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางนโยบายเพื่อจัดกิจกรรมกระตุ้น ส่งเสริมความเชื่อในพุทธศาสนา และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาให้กับเด็กวัยรุ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และ ลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในด้านต่างๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 79,365 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 480 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย
 - 1.1 ความเชื่อในพุทธศาสนา
 - 1.2 การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา
 - 1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา
 - 1.4 การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
 - 1.4.1 ประเภทโรงเรียน
 - 1.4.2 ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
 - 1.4.3 ประสิทธิภาพการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
 - 1.5 การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านการเสพสารเสพติด
 - 2.2 ด้านพฤติกรรมทางเพศ
 - 2.3 ด้านการซึ่มเสรั้าและการฆ่าตัวตาย
 - 2.4 ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 2.5 ด้านพฤติกรรมการเรียน
 - 2.6 ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กวัยรุ่น หมายถึง เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

2. การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน หมายถึง การที่เด็กวัยรุ่นรับรู้เรื่องราวหรือได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศน์ การทำบุญตักบาตร การให้ทาน การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ในขณะที่ตนกำลังศึกษาในโรงเรียน ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน 3 ด้าน คือ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และ ประสิทธิภาพการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

3. ประเภทของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะการบริหาร การจัดสภาพของโรงเรียน การพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของโรงเรียน ลักษณะการจัดกิจกรรมประสบการณ์ทางพุทธศาสนาของโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 โรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธกับกระทรวงศึกษาธิการโดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต

3.2 โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไป

นิยามปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น หมายถึง การกระทำใดๆ ที่แสดงออกทั้งทางร่างกาย ความคิด ความรู้สึกของเด็กวัยรุ่นที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งร่างกายหรือจิตใจโดยสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการเสพยาเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านการดื่มสุรา และการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ด้านพฤติกรรมการเรียน และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ ดังนี้

1.1 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด หมายถึง การกระทำใดๆ ที่อาจนำไปสู่โอกาสที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การลอง และการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา หรือการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด

1.2 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ หมายถึง การปฏิบัติที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งเกิดจาก การเที่ยวสถานเริงรมย์กับเพื่อนต่างเพศ การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์เพศ การดูภาพยนตร์กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การจับมือถือแขนและการกอดจูบกับเพื่อนต่างเพศ

1.3 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย หมายถึง ภาวะที่มีความผิดปกติของจิตใจ ซึ่งแสดงออกทางอาการเบี่ยงเบนทางอารมณ์ ความคิด และการรับรู้ และพฤติกรรมที่ผิดปกติ คือ มีอารมณ์เศร้าหดหู่ ท้อแท้ ร้องไห้ ไม่มีอารมณ์สนใจสิ่งต่าง มีพฤติกรรมหลบหนี ถอยหนี เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เปลี่ยนไปจากเดิมในทางเชิงซ้า คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า มีความคิดอยากฆ่าตัวตาย

1.4 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม หมายถึง การกระทำที่บุคคลฝ่าฝืนลักษณะที่สังคมกำหนดไว้ ทำให้เกิดความขัดแย้งและเกิดผลเสีย ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การใช้ความรุนแรง การยกพวกตีกัน การทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น

1.5 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน หมายถึง หมายถึง การกระทำที่นำไปสู่โอกาสในการยุติการเรียน เช่น การหนีเรียน การไม่ส่งงาน หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดการยุติการเรียน หรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

1.6 พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อการใช้ยานพาหนะ เช่น การร่วมกิจกรรมที่เสี่ยงต่อ

อุบัติเหตุ การไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งความปลอดภัย อาทิเช่น การไม่สวมหมวกกันน็อก การใช้โทรศัพท์ขณะขึ้นลงรถโดยสาร เป็นต้น

ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ประจํา บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 30 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 1.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.50 – 2.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.01 – 3.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และ ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับสูง

2. ความเชื่อในพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่ออันเป็นหลักคำสอนที่สำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อในพระรัตนตรัย บาป-บุญ กฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด นรก-สวรรค์ และนิพพาน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามความในพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2540) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพุทธศานาน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพุทธศานามาก

3. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ภายใต้กรอบของ การให้ทาน การรักษาศีล และการฝึกปฏิบัติภาวนา ซึ่งเป็นการงดเว้น การทำความชั่ว ทำแต่ความดี และรักษาจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2540) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศานาน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศานามาก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา หมายถึง การรับรู้ของวัยรุ่นว่าบิดามารดาแสดง หรือ ปฏิบัติต่อตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อฝึกอบรมให้ตนเกิดความรู้ ความสนใจ ความเชื่อ และยอมรับการปฏิบัติตามแนวพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานในระบบบุญสิกขา 3 ประการ หรือหลักธรรมเบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน คือ การให้ทาน การรักษา

ศีลห้า และการเจริญภาวนาหรือการปฏิบัติสมาธิภาวนา บิฑามารดาได้อธิบายชี้แจงให้ตนเข้าใจ คอยให้คำแนะนำ และ ส่งเสริมให้ตนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ตลอดจนเป็น แบบอย่างที่ดีแก่วัยรุ่นในด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2543) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติม ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่าง ใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้ คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจาก บิฑามารดาน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนนแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิฑามารดามาก

5. ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน หมายถึง การที่เด็กวัยรุ่นได้รับรู้ เรื่องราวการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศน์ การทำบุญตักบาตร การให้ทาน การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ แบบสอบถามของสุริยะ พันธุ์ดี(2536) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใด ใดอย่างหนึ่ง จำนวน 13 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนน เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัด กิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก

6. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน หมายถึง การที่เด็กวัยรุ่น ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนา ได้แก่ กิจกรรมการสวดมนต์ การฟังเทศน์ การทำบุญตัก บาตร การให้ทาน การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถาม ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แบบสอบถามของสุริยะ พันธุ์ดี(2536) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 13 ข้อ พิสัย ของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ส่วนผู้ที่ ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม ทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก

7. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมในด้านการเลือกเข้ากลุ่มเพื่อน การเลือกคบหาเพื่อนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม ไม่คล้อยตามการชักจูงของเพื่อนไปในทางเสื่อมเสีย เช่น การเล่นพนัน การเสพสิ่งเสพติด และการหนีเรียน เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้แบบสอบถามของ ทรธรา เลหาเสรีกุล (2537) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวนประมาณ 15 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน โดยผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.50 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 – 4.00 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น
 - 1.1 ความหมายและช่วงอายุของวัยรุ่น
 - 1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น
 - 1.3 ความหมายและประเภทของพฤติกรรมเสี่ยง
 - 1.3.1 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด
 - 1.3.2 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
 - 1.3.3 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย
 - 1.3.4 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม
 - 1.3.5 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน
 - 1.3.6 พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น
3. ความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
 - 3.1 ความเชื่อในพุทธศาสนา
 - 3.1.1 ความหมายของความเชื่อในพุทธศาสนา
 - 3.1.2 องค์ประกอบของความเชื่อในพุทธศาสนา
 - 3.1.3 หน้าที่ของศรัทธาหรือความเชื่อ
 - 3.2 การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว
5. การส่งเสริมพุทธศาสนาในโรงเรียน
 - 5.1 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ
 - 5.2 รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
6. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

1. พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

1.1 ความหมายและช่วงอายุของวัยรุ่น

วัยรุ่น มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Adolescence” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำในภาษา ละติน ว่า Adolescere ซึ่งหมายถึง การเจริญเติบโตเข้าสู่ภาวะ (ประณต คำฉิม. 2549:1) ซึ่งคำว่า “วัยรุ่น” ได้มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันหลายท่าน ดังนี้

สุพิศรา สุภาพ (2534: 136) กล่าวว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่สามารถเปลี่ยนจากความเป็นเด็ก ไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยอย่างเข้าสู่ ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งไม่อาจจะกำหนดลงไปให้แน่นอนว่าควรจะมีสิ้นสุดเมื่อไร แต่ก็พอจะกำหนดได้ จากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและรูปร่างเป็นสำคัญ

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540: 74) กล่าวว่า ช่วงความเป็นวัยรุ่น คือ ประมาณอายุตั้งแต่ 12 – 18 ปี พัฒนาการวัยรุ่นมีลักษณะเด่นในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน เช่น ทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัดเจน เป็นช่วงเปลี่ยนวัยหรือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่ เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีความอ่อนไหว ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ง่าย

สุชา จันทน์เอม (2540: 136) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่เจริญเติบโตไปสู่ภาวะ เป็น วัยอย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยถือเอาความพร้อมทางร่างกายหรือภาวะสูงสุดดีดของร่างกายเป็น เครื่องตัดสิน ซึ่งในขณะนี้ เป็นระยะที่ร่างกายจะมีการเจริญเติบโตของระบบอวัยวะเพศ และสามารถ ทำงานได้เต็มที่ คือ ในเพศหญิงเมื่อมีประจำเดือนมาเป็นครั้งแรก และในเพศชายจะมีการผลิตเซลล์ สืบพันธุ์ได้

ประณต คำฉิม (2549: 1) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่บุคคลมีการเจริญเติบโต หรือเปลี่ยนแปลงในเกือบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นระยะเวลาที่ บุคคลต้องเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ๆ ความรับผิดชอบใหม่ๆ และ ความสัมพันธ์ใหม่ๆ ทั้งกับ ผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน

จากความหมายของ “วัยรุ่น” ดังกล่าว จึงพอจะสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงอายุที่ต่อจาก วัยเด็กย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามระยะต่างๆ ตามช่วงอายุของวัยรุ่น ซึ่งการจะกำหนด ช่วงอายุของวัยรุ่นในแต่ละสังคมนั้น จะกำหนดช่วงอายุได้แตกต่างกัน โดยในแต่ละสังคมที่ สลับซับซ้อน ได้รับการพัฒนาแล้ว ช่วงอายุของวัยรุ่นจะยาวกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมที่ไม่ซับซ้อน หรือ ด้อยพัฒนา เนื่องจากวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมที่ซับซ้อนเด็กจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าสังคมที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งใน การเข้าสู่วัยรุ่นนั้นจะเริ่มตั้งแต่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ด้านอื่นๆ จนถึงระยะสิ้นสุดวัยรุ่น คือระยะที่เด็กจบการศึกษา เริ่มมีงานทำ เป็นอิสระทางเศรษฐกิจ จากพ่อแม่ โดยสุชา จันทน์เอม (2540) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะด้วยกันคือ

1. ระยะวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescent) ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น อยู่ในช่วง อายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นระยะที่ร่างกายเริ่มมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและ

เด็กชาย สำหรับเด็กหญิงนั้นแสดงให้เห็นในความเจริญของร่างกายเต็มที่ คือ การมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนเด็กชายนั้นไม่มีลักษณะเบ่งชัดเช่นเด็กหญิง แต่เราสังเกตได้จากการหลังอสุจิครั้งแรก การมีขนตามอวัยวะเพศ น้ำเสียงที่พูดเปลี่ยนเป็นห้าวขื่น และมีลักษณะที่เรียกว่า แดกพาน ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นนอกจากการมีประจำเดือน สัดส่วนต่างๆของร่างกายก็เปลี่ยนไป

2. ระยะเวลาวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescent) ระยะเวลาวัยรุ่นตอนกลางอยู่ในช่วงอายุประมาณ 15 -18 ปี วัยรุ่นระยะนี้เป็นระยะที่ผ่านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้แล้ว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิดของวัยรุ่นระยะนี้จะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เด็กระยะนี้จะพุ่งความสนใจ เพื่อค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน ฉะนั้นพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นระยะนี้จะชอบอิสระ ชอบทดลอง และต้องการเป็นตัวของตัวเอง โดยมีทัศนคติและค่านิยมของตนเอง ตลอดจนมีการวางแผนในอนาคต นอกจากนั้น ระยะเวลาเด็กยังเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามอีกด้วย

3. ระยะเวลาวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescent) เป็นระยะเวลาวัยรุ่นช่วงสุดท้ายก่อนที่จะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ วัยรุ่นระยะนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี เป็นระยะที่เด็กวัยรุ่นเริ่มจัดรูปแบบของตนเอง เริ่มมีการฝึกความชำนาญในสายอาชีพของตนที่มุ่งหวังจะทำในอนาคต รู้จักตนเองและสามารถเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เข้ากับสังคมใหม่ที่ตนอยู่ รู้คุณค่าของชีวิต และสร้างจุดหมายของชีวิต ในระยะนี้การพัฒนาของวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งมักมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต

กล่าวโดยสรุป วัยรุ่น หมายถึง ช่วงอายุที่ต่อจากวัยเด็กย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามระยะต่างๆ ตามช่วงอายุของวัยรุ่น แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเวลาวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescent) อยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี ระยะเวลาวัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescent) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 15 -18 ปี และระยะเวลาวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescent) อยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี โดยจะได้อภิปรายในหัวข้อพัฒนาการของวัยรุ่นต่อไป ซึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นในระยะเวลาวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการ (Development) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างและแบบแผนอินทรีย์ การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ เป็นขั้นตอนจากช่วงหนึ่งไปอีกช่วงหนึ่ง ทำให้เด็กมีลักษณะและความสามารถใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีผลทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (สุชา จันทรเฒ. 2540: 36) พัฒนาการด้านต่างๆ ของวัยรุ่นเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นเข้าใจพฤติกรรมต่างๆของวัยรุ่นได้ดีมากขึ้น ซึ่งพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่น มีดังนี้ คือ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย แคทเทินบูม (ดลฤดี บุญชู, 2549: 33; อ้างอิงจาก Kastenbaum, 1979: 495) กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นสาว หรือเข้าสู่วัยแรกรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายทุกด้าน และระยะนี้มีความสามารถทางเพศเกิดขึ้น นั่นคือสามารถให้กำเนิดบุตรได้ สัญลักษณ์แห่งความเป็นหนุ่มสาวโดยสมบูรณ์ของเด็กทั้งสองเพศนั้น ได้แก่ การมีประจำเดือนในเพศหญิง และการหลั่งน้ำอสุจิในเพศชาย ซึ่งลักษณะนี้จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเพศประการหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า Primary Sex Characteristics ในขณะที่เดียวกันจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศในขั้นที่ 2 ควบคู่ไปด้วย ซึ่งเรียกว่า Secondary Sex Characteristics ลักษณะนี้คือการเปลี่ยนแปลงทางรูปร่างและทรวดทรง เช่นผู้หญิงเริ่มมีหน้าอก ตะโพกผายมีขนขึ้นตามรักแร้ และอวัยวะเพศ ส่วนเพศชายมีไหล่กว้าง เสียงแตกมีหนวดเครา มีกล้ามเนื้อ มีขนตามรักแร้และอวัยวะเพศเช่นเดียวกัน ซึ่งกายเปลี่ยนแปลงทางร่างกายดังกล่าว จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และทางสังคมอย่างมากนั่นคือ วัยรุ่นจะเริ่มสนใจเพศตรงข้าม ในบางครั้งจะพบว่า เด็กในวัยนี้จะเริ่มหลงรักผู้หญิงที่ใกล้ชิดกับตนหรือผู้ที่ตนนิยม หญิงก็เริ่มสนใจวัยรุ่นชายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับบิดาของตน และวัยรุ่นชายมักสนใจวัยรุ่นหญิงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับมารดาของตน

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ โรเจอร์ (ดลฤดี บุญชู, 2549: 33; อ้างอิงจาก Roger, 1972: 111) ได้กล่าวถึงลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่นไว้ว่า เด็กเต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อมั่น ชอบสนุกสนาน การแสดงความรู้สึกเป็นไปอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา อารมณ์ต่างๆ เกิดง่ายและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย โดยจะเห็นได้จากการที่วัยรุ่นมักจะแสดงออกถึงความชอบไม่ชอบอย่างรุนแรง มีความต้องการเป็นอิสระ ชอบฟังตนเอง จึงมักขัดแย้งกับผู้ใหญ่และฝ่าฝืนกฎที่พ่อแม่วางไว้ วัยรุ่นยังต้องการการตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการการยอมรับจากเพื่อนกลุ่มเดียวกัน และมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตนเอง และจากความแปรปรวนของอารมณ์ทำให้วัยรุ่นพบปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยทั่วไปวัยรุ่นมักได้รับคำตำหนิตีติเยนจากผู้ใหญ่อยู่เสมอ อารมณ์ที่สำคัญของวัยรุ่นได้แก่ อารมณ์กลัว อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์โกรธ อารมณ์รัก อารมณ์อิจฉาริษยา อารมณ์อยากรู้ อยากเห็น อารมณ์เศร้าผิดหวัง และอารมณ์ดีใจ

3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการถึงขีดสูงสุด มีความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นนามธรรม มีความเข้าใจเร็ว มีความจำแม่นยำ มีความคิด และจินตนาการสูง เป็นวัยแห่งการแสวงหาประสบการณ์และความอยากรู้อยากลองในทุกสิ่ง อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อะไรก็รู้ ปรานี รามสูตร (2528: 69) กล่าวว่านอกจากวัยรุ่นจะคิดแบบมีเหตุผลและเป็นนามธรรมแล้ว ยังสามารถคิดวิเคราะห์จำแนกเปรียบเทียบทฤษฎี กฎเกณฑ์ หรือ คิดค้นแนวคิดใหม่ๆ และยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) พยายามรู้จักตนเอง และขัดเกลาพฤติกรรมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เข้าใจสังคมดีขึ้น พยายามที่จะฟังตนเองและมีความคิดส่วนตัวที่เก็บไว้เป็นความในใจเฉพาะตนไม่เปิดเผยให้ใครรู้ สติปัญญาจะพัฒนาเต็มที่ สมองมีความจำดี การมีเหตุผลก็พัฒนามากขึ้น สนใจทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว อยากรู้อยากเห็น มีความคิดที่จะแก้ไข คิดได้หลายแง่มุม แต่ยังไม่ขาดประสบการณ์ ขาดการรับผิดชอบ ขาดการไตร่ตรองที่ดี จึงทำให้พฤติกรรมบางอย่างของวัยรุ่นผิดพลาดไปได้

4. การพัฒนาทางสังคม อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม และสุวรรณ วรวรรณ (2530: 58-59) กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัย รู้สึกผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น วัยรุ่นจะมีทั้งเพื่อนหญิงและเพื่อนชายเข้ามาสมทบด้วย เด็กเริ่มมีกลุ่มในระยวัยเด็กตอนกลางและมีชีวิตทางสังคมที่สนุกสนาน เด็กเริ่มลดความเอาใจใส่กับบุคคลต่างวัยไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็กกว่า ระเบียบนี้เริ่มเป็นกลุ่มที่แท้จริง (Gang Age) ทำให้เกิดการเรียนทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ความสำคัญของบุคคลรอบข้างเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลมากในการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่น และพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นดังกล่าวคือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเพศเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า พัฒนาการของวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายไปในทางที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นชายหนุ่มหรือหญิงสาว เป็นวัยที่สมองเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการทางธรรมชาติและสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่เริ่มเปลี่ยนจากเด็กมาเป็นระยะที่เติบโตอย่างรวดเร็วสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ในวัยนี้จึงต้องมีการปรับตัวทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น วัยรุ่นจึงมักรู้สึกสับสนในบางครั้งเมื่อไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนมีปัญหา และมักจะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่เบี่ยงเบนออกไปหรืออาจทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมหรือ มีพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองหรือผู้อื่นได้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของพฤติกรรมเสี่ยงในหัวข้อต่อไป

1.3 ความหมายและประเภทของพฤติกรรมเสี่ยง

กันยา สุวรรณแสง (2536: 42) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง อาการบทรบาท ลีลา ท่าที ความประพฤติ การกระทำที่แสดงออกมาให้สัมผัส ได้ด้วยประสาทสัมผัส หรืออาจวัดได้ด้วยเครื่องมือ

สุพล พะยอมแย้ม (2545: 18-19) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำอันเกิดจากการกระตุ้น หรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่างๆ การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านี้อาจเกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้ใช้ กระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่งและตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นได้สัมผัสรับรู้ เราจะเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมจำนวนมากจะกระทำด้วยสาเหตุหรือจุดมุ่งหมายเดียวกันแต่กิริยาท่าทางอาจแตกต่างกันไป เมื่อบุคคล เวลา สถานที่หรือสถานการณ์เปลี่ยนไป สิ่งที่แตกต่างกันนั้นเกิดขึ้นเพราะการกระทำในแต่ละครั้งของบุคคลที่มีสภาพร่างกายปกติ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจอันประกอบด้วยอารมณ์ ความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ จึงทำให้พฤติกรรมแต่ละคนและพฤติกรรมแต่ละครั้งเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องที่เกี่ยวข้องเสมอ ด้วยเหตุผลที่ว่าพฤติกรรมแต่ละครั้งเกิดจากกระบวนการ

ณัฐนันท์ วิชัยรัมย์ (2545: 19) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมว่า พฤติกรรมเป็นสิ่งที่กำหนดบุคลิกภาพของมนุษย์ทั้งสิ้น มนุษย์เองก็เป็นผู้ได้รับประโยชน์และผลกระทบบจาก พฤติกรรมที่

แสดงออก โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจก็ตาม ดังนั้นพฤติกรรมทุกชนิดที่แสดงออกมามีจุดมุ่งหมายที่ผู้แสดงออกต้องการไปให้ถึง

กรมสุขภาพจิต (2544: 17) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต ปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองดื่ม เสพ สู้บ เริ่มมีปัญหาด้านการเรียน เป็นต้น

แมคแคร์รี (อรอุษา จันทรวีรจ. 2544: 23; อ้างอิงจาก Mccary; et al. 1993: 191) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้เสี่ยงต่อการเสียชีวิต พิจารณาคุณภาพ เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยทั้งทางตรงและทางอ้อม(mortality and morbidity) เนื่องจากนักเรียนยังขาดประสบการณ์ชีวิตรวมทั้งการพัฒนาทางความคิดและสติปัญญาจึงดีพอที่จะเข้าใจถึงผลเสียที่จะตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจากพฤติกรรมนั้นๆ โดยทั่วไปพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ปัญหาการฆ่าตัวตาย และปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เป็นต้น

ปิ่นทิพย์ ชะเอม (2544: 12) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทางร่างกาย ความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่เข้าสู่วัยหนุ่มสาว โดยไม่เกรงกลัวต่อภัยอันตรายที่จะมาสู่ตนหรือผู้อื่น

ธนินี เขียวอยู่ (2546: 5) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เสี่ยงต่อการเกิดผลเสียต่อสุขภาพ

รุ่งรังสิมา สัตยาไชย (2549: 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีแนวโน้มไปสู่พฤติกรรมที่ถาวรที่อาจก่อให้เกิดปัญหาผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งร่างกายและจิตใจ

ตวิษา เชาว์ฉลาด (2549: 12) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดผลเสียต่อด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

พนม เกตุมาน (ออนไลน์: 2550) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่นำมาหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำรงชีวิต ทำให้ร่างกายเป็นอันตราย สูญเสียหน้าที่ ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติ หรือเสียชีวิต วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเสี่ยงมากเนื่องจากจิตใจวัยนี้ต้องการความสนุกสนาน ตื่นเต้น ทำหาย ต้องการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น อยากรู้ อยากเห็นอยากทดลอง มีอารมณ์ทางเพศมากขึ้น แต่ยังขาดการยั้งคิด ไตร่ตรอง และการควบคุมตนเอง

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น หมายถึง การกระทำใดๆ ที่แสดงออกทั้งทางร่างกาย ความคิด ความรู้สึกของเด็กวัยรุ่นที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งร่างกายหรือจิตใจ โดยสามารถแบ่งพฤติกรรมเสี่ยงได้ในหลายๆ ด้าน ซึ่งมีผู้ที่ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงไว้แตกต่างกัน ดังนี้

วิลาสินี แดงมะแจ้(วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2547: 18; อ้างอิงจาก วิลาสินี แดงมะแจ้. 2545: 92) กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่ไม่ยั้งคิด เช่น การเล่นการพนันหรือกีฬาที่โลดโผนอันตรายหรือมอเตอร์ไซค์ผาดโผน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา

2. การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ พฤติกรรมเหล่านี้จะเริ่มจากความรุนแรง น้อยๆ เช่น ดื้อ พุดหยาบ เสียงดัง โดยเขาไม่รู้ว่ามันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี และถือว่าไม่เสียหายก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางลบจากบุคคลอื่น บางคนถูกตีตราจากสังคมทำให้โอกาสกลับมาปฏิบัติให้ดีขึ้นได้ยากและกลายเป็นบุคลิกภาพที่ฝังปึกได้

3. การละเมิดกฎเกณฑ์และสิทธิของผู้อื่น พฤติกรรมนี้เริ่มรุนแรงขึ้นจนทำให้ผู้อื่นและสังคมเดือดร้อน เช่น ก้าวร้าวเกร การทำร้ายร่างกายผู้อื่น การทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ซึ่งวัยรุ่นมักทำด้วยความคึกคะนอง ขาดการควบคุมสติ

4. พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัย คือการสนใจเรื่องเพศมากกว่าปกติ การแสดงออกทางเพศไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ปัญหาเหล่านี้นำมาซึ่งปัญหาต่อตนเอง และผู้อื่น และส่งผลเสียสู่สังคมโดยที่เขาไม่รู้ตัว

5. พฤติกรรมการใช้ยาหรือสารเสพติดเป็นพฤติกรรมที่วัยรุ่นใช้หาความสุขหรือแก้ไขความทุกข์ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่รุนแรงมากจนเป็นอาชญากรรมและทำลายอนาคตโดยสิ้นเชิง

ปีนทิพย์ ชะเอม (2544: 12-22) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมเสี่ยงที่มักเกิดกับวัยรุ่นทั่วไป มีดังนี้

1. การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เป็นช่องทางที่จะไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ต่อไป เนื่องจากทำให้ขาดสติและไม่สามารถควบคุมตนเองได้ทั้งความคิด การเคลื่อนไหว และการตัดสินใจ

2. การสูบบุหรี่

3. การเสพสารเสพติดชนิดผิดกฎหมายอื่นๆ เช่น ยาบ้า เป็นต้น

4. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

5. ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย

6. พฤติกรรมต่อต้านสังคม

พฤติกรรมเสี่ยงและทดลองเสี่ยงต่างๆ โดยเหตุผลใหญ่ๆ แล้วก็คือ ความต้องการแสดงออกหรือโอ้อวด คึกคะนองตามประสาวัยรุ่น พวกเขาจะมีความเป็นผู้นำอยู่ในตัวแต่วัยรุ่นก็จะเป็นพวกที่มีระดับอารมณ์สูง ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกมากเกินไป ทั้งจากการกระทำของตนเองและเป็นผลกระทบจากการกระทำของผู้อื่น ระดับอารมณ์สูงต่างๆ ได้แก่ ความกลัว ความเกลียด ความโกรธ ความเศร้าสะเทือน ความวิตกกังวล และความพึงพอใจ

7. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการยุติการเรียน

พฤติกรรมเสี่ยงอย่างหนึ่งของวัยรุ่น คือ การหนีเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมเริ่มต้นของการนำไปสู่การออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือเรียนไม่จบมัธยมปลาย การหนีเรียนเป็นการกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน และเป็นสาเหตุของการไม่มีเวลาเพียงพอ การขาดข้อมูลในช่วงหนีเรียน การเรียนไม่ทันเพื่อนคนอื่น ๆ ทำให้เนื้อหาแลกระบวนกรเรียนไม่ต่อเนื่องกัน เกิดผลการเรียนตกต่ำ ไม่อยากเรียน หนีเรียน และเบื่อเรียนมากขึ้น

8. การใช้อยานพาทนะ

พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้อยานพาทนะของเด็กนักเรียนมักเกิดจากความคึกคะนองและความประมาท

ซูลิพร ศรศรี (2541: 11) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยแยกพฤติกรรมออกเป็น 6 ด้าน ตามแนวคิดของศูนย์ควบคุมโรคสหรัฐอเมริกา ได้แก่

1. การได้รับบาดเจ็บ
2. การสูบบุหรี่
3. การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติด
4. การมีเพศสัมพันธ์
5. การรับประทานอาหาร
6. การออกกำลังกาย

สหภาพ พูลเกษร (2544: 14) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นว่า อาจพิจารณาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพโดยตรง (Direct Risk Behavior) ได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมทางเพศ เช่นการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เป็นต้น
2. พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพโดยอ้อม (Indirect Risk Behavior) ได้แก่ การใช้อยาลดความอ้วน การขับขีรถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย

จากเอกสารข้างต้นจะเห็นได้ว่า ได้มีผู้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น และ แบ่งประเภทพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในด้านต่างๆ แตกต่างกันไป ทั้งพฤติกรรมการเสพยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย พฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเสี่ยงต่อการยุติการเรียน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้อยานพาทนะ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการรับประทานอาหาร พฤติกรรมออกกำลังกาย เป็นต้น ซึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่มีความสำคัญและเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งร่างกายหรือจิตใจโดยผู้วิจัยแบ่งพฤติกรรมเสี่ยงในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 6 ด้าน คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน และ พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้อยานพาทนะ ซึ่งจะได้อธิบายละเอียดในหัวข้อต่อไปดังนี้

1.3.1 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2537: 13-15) ได้ให้ความหมายของ ยาเสพติดไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ความหมายโดยทั่วไป ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่อาจจะด้วยวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั้น

2. ความหมายตามกฎหมาย ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 ยาเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่อาจจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็น ยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็น ยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่ได้หมายถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

2.2 วัตถุออกฤทธิ์ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 วัตถุออกฤทธิ์ หมายความว่า วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นสิ่งธรรมชาติหรือที่ได้จากสิ่งธรรมชาติ หรือ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่เป็นวัตถุสังเคราะห์ ทั้งนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.3 สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 สารระเหย หมายความว่า สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 (ราชกิจจานุเบกษา. 2528: 32) ได้ให้ความหมายของคำว่า ยาเสพติดให้โทษไว้ดังนี้ คือ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่อาจจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น

1. ผู้เสพยาต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเป็นลำดับ
2. ผู้เสพยาจะเกิดอาการถอนยา เมื่อหยุดใช้ยา หรือขาดยา
3. ผู้เสพยาจะเกิดความต้องการการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา

4. ผู้เสพยา จะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม

องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือ สารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ร่างกายของผู้เสพและก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมไปถึงสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ยาเสพติดยังมีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วทำให้ร่างกายทรุดโทรม
2. เกิดความต้องการอย่างแรงกล้าทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะหายามาเสพให้ได้ต่อเนื่องเป็นระยะๆ และจะต้องเสาะแสวงหายามาเสพให้ได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆก็ตาม
3. ผู้เสพยายอมทนในสภาพอยู่ได้บังคับให้ต้องเสพ ถือว่าเป็นทาสของยาต้องเสพยาเสพติดนั้นตลอดไปจะหยุดเสพไม่ได้
4. ผู้เสพต้องเพิ่มปริมาณในการเสพยาเสพติดมากขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารเคมี หรือ วัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น มีความต้องการเสพยาติดต่อกันเรื่อยๆ เพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้น เมื่อหยุดยาหรือสารนั้นจะมีอาการถอนยาและมีผลเสียต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายประเภท แต่ในงานวิจัยในครั้งนี้จะกล่าวเฉพาะยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในสถานศึกษา 7 ชนิดดัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542)

1. เฮโรอีน (Heroin) ได้จากการนำมอร์ฟีนไปแปรสภาพด้วยกรรมวิธีทางเคมี จะได้สารเรียกว่า เฮโรอีน มีลักษณะหลายรูปแบบ เช่น ผงสีขาว หรือสีครีม เป็นก้อน หรืออัดเป็นแท่งรูปสี่เหลี่ยมมีทั้งเป็นเม็ดและสารละลายใช้ฉีด ใช้ชื่อการค้าว่าผงขาว แค็ป ใก่ เฮโรอีนเบอร์ 4 เป็นผงสีขาวหรือสีครีม มีความบริสุทธิ์สูง เฮโรอีนเบอร์ 3 เป็นเกล็ดสีต่างๆ เช่นสีเทา สีน้ำตาล และสีดินลูกรัง มีความบริสุทธิ์ต่ำ เพราะผสมสารต่างๆ ลงไป เช่น สีควินิน และสตริกนิน

2. ฝิ่น (Opium) เป็นยาเสพติดที่ได้มาจากยาง ซึ่งกรีตจากเปลือกของฝิ่นดิบ มีกลิ่นเหม็นเขียวเรียกว่าฝิ่นดิบ อาการของผู้เสพจะมีอาการง่วงซึม แก้วตาหริ้ ไม้รู้สึกหิว ซิพจรเต้นเร็ว พุดเพื่อเจอ โทษที่ได้รับคือ จะทำให้ร่างกายทรุดโทรมชুবผอม ตัวเหลือง ริมฝีปากเขียว ทำลายสติปัญญา ผู้ที่เสพเกินขนาดอาจถึงขั้นเสียชีวิต

3. กัญชา (Maryuana) เป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้า ต้นสูงประมาณ 2-4 ฟุต ใบแตกเป็นแฉกคล้ายใบละหุ่งหรือมันสำปะหลัง เป็นพืชที่ขึ้นอยู่ในเขตร้อน ดอกและใบของต้นกัญชาตัวเมียจะมียางเหนียวๆ เป็นสารชนิดหนึ่งที่ต้นกัญชาผลิตออกมา เพื่อปกคลุมใบอ่อนและดอก ถ้ามีแดดร้อนเท่าใดก็จะมียางเหนียวๆ มาก และเข้มข้นเท่านั้น ยางเหนียวๆ เป็นสารเสพติดในกัญชา คือ เตตราไฮโดรคานาบินอล (Tetrahydro Canabinol) หรือ ที.เอช.ซี(T.H.C.) ฤทธิ์ของกัญชา คือ กระตุ้นประสาท แก้ปวด และออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหลายอย่างในขณะเดียวกัน อีกทั้งขึ้นอยู่กัขนาดและที่ใช้วิธีเสพ โดยการสูบกัญชา ซึ่งมวนไว้ในลักษณะเหมือนกันบูหรื 1 มวน จะทำให้ความจำของผู้เสพเสียไป ชั่วขณะ ความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้สมองเสียไป ผู้สูบจะเกิดความสับสนระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต บุคลิกจะเปลี่ยนไป การเสพกัญชาในขนาดสูง จะทำให้ผู้สูบมีอาการประสาท

หลอน เห็นภาพลวงตา เกิดความระแวง ความคิดสับสน และอาจทำให้เกิดโรคจิตที่เรียกว่า จิตเภท (Schizophrenia) ผู้ป่วยจะแยกตัวออกจากสังคม ไม่สนใจตนเอง ความคิดสับสนไม่ต่อเนื่อง หูแว่ว หัวใจเต้นเร็ว

4. ยาบ้า ยาขยัน ยาโต๊ป ยาแก้ง่วง เป็นชื่อที่บุคคลทั่วไปรู้จัก แอมเฟตามีน ชื่อทางการค้าว่า เบนซีตริน ยานี้จะกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้สมองตื่นตัวอยู่เสมอ ไม่เกิดอาการง่วงหลับเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ผู้ขับรถสิบล้อ นักเรียน นักศึกษาบางกลุ่มในวงการแพทย์ใช้แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของมันในการรักษาโรคอ้วน โดยยามีผลในการควบคุมศูนย์ที่ทำให้หิว ทำให้ไม่หิว น้ำหนักจะลดลง เนื่องจากร่างกายได้รับอาหารน้อย ซึ่งการใช้ แอมเฟตามีนเป็นประจำทำให้เกิดเสพติด เนื่องจากยานี้ทำให้เกิดชินง่าย และเมื่อได้รับยาจะออกฤทธิ์ที่ไม่พึงประสงค์ก็คือ ตื่นเต้น หวาดกลัว สั่น อ่อนเพลีย สับสน ประสาทหลอน ความจำเสื่อม สติปัญญาที่บ ะแวง มีเสียงรอบตัว และรู้สึกคล้ายจะมีคนมาทำร้ายเป็นสาเหตุทำให้รุกรานผู้อื่น หรืออาจเกิดการเป็นพิษเนื่องจากได้รับแอมเฟตามีนเกินขนาด หรือเกิดอาการพิษเฉียบพลัน ผู้ป่วยจะมีความดันโลหิตสูง กระวนกระวาย นอนไม่หลับ ขาดความรับผิดชอบ สมรรถภาพทางจิตเสื่อม ผู้จำเป็นต้องใช้แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์ของมันช่วยลดความอ้วน ควรใช้ยาภายใต้การดูแลของแพทย์เท่านั้น เพราะอันตรายของยามีมาก ดังนั้นจะเห็นว่า การแก้ปัญหาการง่วงนอน อ่อนเพลีย ของผู้ใช้แรงงาน เช่นผู้ขับรถ หรือ นักเรียน โดยใช้แอมเฟตามีนแก้ปัญหา เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะจะทำให้โทษสูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ

5. ไอระเหย (Inhalants) เป็นสารชนิดไฮโดรคาร์บอนซึ่งระเหยได้ การติดยาไอระเหยนี้หมายถึง พวกแอโรโซล (Aerosols) เท่านั้น ไม่ได้หมายถึง ไอระเหยซึ่งใช้เป็นยาสลบ เช่น อีเทอร์ คลอโรฟอร์ม หรือไนตรัสออกไซด์ โดยชนิดของไอระเหยที่เรารู้จักกันดี ได้แก่ น้ำยาล้างเล็บ แลกเกอร์ และสี กาว พลาสติก ทินเนอร์ น้ำหมึกปากกาลูกลื่น น้ำยาซักแห้ง สเปรย์สำหรับไล่แมลง เป็นต้น

6. บุหรี่ ถือเป็นสิ่งเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย บุหรี่มีสารเคมีที่ทำให้เกิดโทษต่อร่างกาย เช่น สารนิโคติน ที่มีผลต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด สารคาร์บอนมอนอกไซด์ เป็นตัวทำลายออกซิเจน ทาร์ และสารกัมมันตภาพรังสี เป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็งเป็นต้น สำหรับนิโคตินเป็นองค์ประกอบที่ทำให้คนติดบุหรี่ มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท ผลที่ทำให้เกิดคือ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ตลอดจนระบบอาหารทำงานผิดปกติ เช่นหัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ท้องแน่น ท้องอืด เบื่ออาหาร ฯลฯ ผู้ที่สูบบุหรี่นิโคตินนานๆ ส่วนมากจะนอนไม่ค่อยหลับ เป็นแผลในกระเพาะอาหาร โรคที่สำคัญ ทำให้หลอดเลือดแดงตีบตัน ทำให้ปลายมือ ปลายเท้าซำอักเสบชา เพราะขาดเลือดไปเลี้ยง ถ้าเกิดกับหลอดเลือดหัวใจ หัวใจจะขาดเลือด ทำให้หัวใจวาย

7. สุรา เป็นสิ่งเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย ถ้าร่างกายได้รับปริมาณน้อย จะรู้สึกสบาย อารมณ์ดี แต่ถ้ารับปริมาณมากขึ้นจะไปกดสมอง การควบคุมตนเอง การตัดสินใจ การยับยั้ง และการหักห้ามใจจะเสียไป แต่ถ้าได้รับปริมาณเพิ่มมากขึ้นอีก อาจจะสลบหรือหมดสติ นอกจากนั้นจะทำให้ระคายเคืองต่อกระเพาะอาหาร หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ปัสสาวะบ่อย อาการของผู้เสพ ทำให้หลอด

เลือดบริเวณผิวหนังขยาย ผู้ดื่มจะมีอาการตัวแดงหน้าแดง และอุณหภูมิภายในตัวลดลง โทษที่ได้รับ ผู้เสพติด มักเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง หรืออาจเกิดอาการตับแข็งได้

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด หมายถึง การกระทำใดๆ ที่อาจนำไปสู่โอกาสที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การลองและการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา หรือการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด

1.3.2 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

เคอร์เคนดอลล์ (Kirkendall, 1987: 1-8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศว่าเป็นสัญชาตญาณ (Sexual Instinct) อย่างหนึ่งทางธรรมชาติของมนุษย์ และได้อธิบายความหมายและขอบเขตในเรื่องเพศไว้ดังนี้

1. เรื่องเพศ เป็นแรงสำคัญที่ผลักดันอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเรามีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จและความสามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้เพื่อบรรลุตามที่ตั้งใจ
2. เรื่องเพศ เป็นแรงกระตุ้นหรือเครื่องเร้าใจที่มีพลังอย่างยิ่งที่ทำให้เพศชายและเพศหญิงสนใจซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้การประกอบกิจการต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น
3. เรื่องเพศสามารถกำหนดบทบาท กิริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือจากความสามารถที่สามารถแบ่งมนุษย์ออกเป็นเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกันเท่านั้น
4. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติที่แฝงอยู่ในร่างกายและจิตใจของคนเราอย่างลึกซึ้งและถาวร ซึ่งจะแสดงบทบาทที่สำคัญและเห็นได้ในชีวิตรักในการครองเรือน
5. เรื่องเพศเป็นเรื่องที่สามารถดลบันดาลให้ชีวิตมีความต่อเนื่องกันจากช่วงชีวิตหนึ่งไปอีกช่วงชีวิตหนึ่งโดยกระบวนการทางการสืบพันธุ์ ซึ่งความต่อเนื่องนี้จะช่วยให้ลักษณะชีวิตหลายสิ่งหลายอย่างของพ่อแม่ถ่ายทอดไปยังลูก

เลิศลักษณ์ บุญรอด (2543: 5) กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การเที่ยวสถานเรีงรมย์ การดื่มสุราหรือของมีนเมา การใช้สารเสพติด การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์เพศ การดูการ์ตูนกระตุ้นอารมณ์เพศ การจับมือถือแขน และการกอดจูบ การชักนำของเพื่อนต่อการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

พัชรินทร์ สินทะราช (2544: 12) กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศหมายถึง การปฏิบัติที่ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์เร็วตั้งแต่ออยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการหรือคู่นอนโดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย การมีจำนวนคู่นอนมากกว่า 1 คน และการมีเพศสัมพันธ์ขณะมีอาการมีนเมาจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือการใช้สารเสพติด เป็นต้น

สุนิสา คำบึงกลาง (2548: 5) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางเพศว่าหมายถึง การกระทำที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องเพศ ได้แก่ การคบเพื่อนต่างเพศ การเกี่ยวพาราสิ การเที่ยวกลางคืนกับเพื่อนต่างเพศ การจับมือถือแขนกับเพื่อนต่างเพศ การเดินโอบกอดกับเพื่อนต่างเพศ การกอดจูบกับเพื่อนต่างเพศ

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึง การปฏิบัติที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเกิดจากการเที่ยวสถานเริงรมย์กับเพื่อนต่างเพศ การอ่านหนังสือกระตุ้นอารมณ์เพศ การดูภาพยนตร์กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การจับมือถือแขน และการกอดจูบกับเพื่อนต่างเพศ

1.3.3 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย

เบค (Beck. 1973: 6) ได้กล่าวถึงความหมายของความซึมเศร้าไว้ดังนี้ คือ

1. ภาวะอารมณ์แปรปรวนง่าย เช่น เศร้าโศกเสียใจ อ้างว้าง โดดเดี่ยว เฉื่อยชา เชื่องซึม
2. มีอัตโนมิติในแง่ลบกับตนเอง ตำหนิตนเอง
3. พฤติกรรมถดถอยและลงโทษตัวเอง ต้องการที่จะหลบหนีหรืออยากตาย
4. มีอาการเบื่ออาหาร นอนไม่หลับ สูญเสียแรงขับทางเพศ
5. กิจกรรมต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้นหรือน้อยลง เช่น เชื่องช้า (Retardation)

หรือกระวนกระวาย

จัสมีน และทริกสตาด (Jasmin; & Trygtad. 1979: 123) กล่าวว่า ภาวะซึมเศร้าเป็นการสะสมความคิด ความรู้สึก และปฏิกิริยาที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า เสียใจ ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ หมดหวัง มีการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ต่างๆ ของร่างกาย และแยกตนเอง ไม่ปรารถนาที่จะเข้าสังคม

สมาคมจิตแพทย์สหรัฐอเมริกา (American Psychiatric Association. 1986: 22) ได้กล่าวว่าภาวะซึมเศร้า(Depression) หมายถึง ภาวะจิตใจที่ผิดปกติอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงออกทางอารมณ์ เช่น รู้สึกเศร้า อยากร้องไห้ เบื่อหน่ายท้อแท้ ไม่สนุกสนาน ในรูปของความคิด เช่น คิดว่าตนเองไม่มีค่า หรือเป็นคนไม่ดี และทางพฤติกรรมเช่น แยกตัว หรือมีอาการก้าวร้าว ภาวะซึมเศร้าสามารถพบได้หลายแบบ ตั้งแต่ความผิดปกติในการปรับตัว (Adjustment Disorder) โรคซึมเศร้าเรื้อรัง (Dysthymia) และโรคซึมเศร้าแบบรุนแรง (Major Depressive Disorder) รวมทั้งพบกับโรคทางจิตเวชอื่นๆ

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย หมายถึง ภาวะที่มีความผิดปกติของจิตใจ ซึ่งแสดงออกทางอาการเบี่ยงเบนทางอารมณ์ ความคิด และการรับรู้ และพฤติกรรมที่ผิดปกติ คือ มีอารมณ์เศร้าหดหู่ ท้อแท้ ร้องไห้ ไม่มีอารมณ์สนใจสิ่งต่าง มีพฤติกรรมหลบหนี ถอยหนี เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เปลี่ยนไปจากเดิม ในทางเชื่องช้า คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า มีความคิดอยากฆ่าตัวตาย

1.3.4 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544: 682) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมต่อต้านสังคม (antisocial Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นฝ่าฝืนลักษณะของพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้ โดยการกระทำนั้นจะต้องเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรืออีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นมีลักษณะฝ่าฝืนละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมจัดได้ว่าเป็นการกระทำที่แสดงถึงความผิดปกติของบุคลิกภาพในลักษณะหนึ่ง คนที่มีบุคลิกภาพต่อต้านสังคม อันได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น พฤติกรรมต่อต้านสังคมนั้นอาจจะมีเหยื่อหรือผู้รับเคราะห์จากการกระทำนั้นโดยตรง เช่น การกระทำที่แสดงความก้าวร้าวทั้งทางร่างกาย และวาจา การขโมยของ หรือการรังแก ทำลายทรัพย์สินผู้อื่น การทำร้ายร่างกายผู้อื่น การโต้แย้งถกเถียง และพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น เป็นต้น โดยสามารถแบ่ง ลักษณะของพฤติกรรมต่อต้านสังคมได้ 2 ลักษณะคือ

1. พฤติกรรมต่อต้านสังคมที่แสดงออกในลักษณะเผชิญหน้า (overt acts) ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของบุคคลที่ต้องการที่จะควบคุมสภาพแวดล้อมของเขาโดยตรง โดยเป็นพฤติกรรมที่จะต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับเหยื่อหรือผู้รับเคราะห์นั่นเอง เช่น พฤติกรรมการทำร้ายร่างกาย พฤติกรรมการโต้แย้งถกเถียง พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง เป็นต้น

2. พฤติกรรมต่อต้านสังคมที่แสดงออกในลักษณะของการแอบซ่อน (covert acts) ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมที่กระทำโดยไม่ให้ผู้ใดรู้ หรือพฤติกรรมที่กระทำแล้วมีผลร้ายต่อผู้ที่กระทำพฤติกรรมเอง เช่น พฤติกรรมการขโมยของ การโกหก การหนีเรียน การติดยาเสพติด หรือการจุดไฟเผาสิ่งของ เป็นต้น

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านการต่อต้านสังคม หมายถึง การกระทำที่บุคคลฝ่าฝืนลักษณะที่สังคมกำหนดไว้ ทำให้เกิดความขัดแย้งและเกิดผลเสีย ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น เช่น การใช้ความรุนแรง การยกพวกตีกัน การทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น

1.3.5 พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน

ปรีชา วิหคโต (2524: 24-28) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน เช่น การไม่ทำการบ้าน เกียจคร้าน ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่สนใจการเรียน สอบตกเสมอ
2. แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีและไม่เหมาะสมกับครูอาจารย์ ไม่เชื่อฟัง ก้าวร้าว นินทา
3. พฤติกรรมก่อนวันในชั้นเรียน เช่น คุยกับเพื่อน เดินไปเดินมาในห้องเรียน
4. ปัญหาสุขภาพเช่น เจ็บป่วยบ่อยๆ ร่างกายพิการ
5. พฤติกรรมบุคลิกภาพ ได้แก่ เก็บตัว ซึม เหงา ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ตกใจง่ายหวาดกลัว

6. พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ก่อการทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรม ทำลายสิ่งของ พกพาอาวุธในโรงเรียน ทำผิดเกี่ยวกับเพศ สู้บบุหรี่ เสพสิ่งเสพติด ดื่มสุรา แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ลักขโมย พูดยา

พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2530: 31-32) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมนักเรียนที่เรียน คือ นักเรียนที่ออกจากบ้านไปตามเวลาที่เคยไปโรงเรียนตามปกติ แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน เด็กใช้ช่วงเวลาที่ควรอยู่โรงเรียนไปเที่ยวเตร่ตามความพอใจ เช่น โรงภาพยนตร์ สวนสาธารณะ สถานที่เล่นเกม เป็นต้น

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน หมายถึง การกระทำที่นำไปสู่โอกาสในการยุติการเรียน เช่น การหนีเรียน การไม่ส่งงาน หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดการยุติการเรียน หรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

1.3.6 พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้พาหนะ

ไทเกอร์สัน (Thygerson. 1977: 3) ได้ให้ความหมายว่าอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ไม่คาดหวัง ไม่ยินดีให้เกิดขึ้น อันเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ปรารถนา หรือไม่พึงประสงค์

พรสุข หุ่นรินทร์ (2534: 1) ได้ให้ความหมายว่าอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ไม่คาดหวัง ไม่ยินดีให้เกิดขึ้น อันเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ปรารถนา มีการบาดเจ็บหรือตาย ทรัพย์สินเสียหาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1385) ได้ให้ความหมายว่าอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดหรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ

นิภา เสี่ยงสืบชาติ (2549: 13) ได้ให้ความหมายว่าอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนา ไม่คาดหวัง ไม่ยินดีให้เกิดขึ้น อันเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ปรารถนา มีบาดเจ็บหรือตาย ทรัพย์สินเสียหาย และสามารถหลีกเลี่ยงได้โดยการไม่ประมาท

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อการใช้ยานพาหนะ เช่น การร่วมกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ การไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งความปลอดภัย อาทิเช่น การไม่สวมหมวกกันน็อก การใช้โทรศัพท์ขณะขึ้นลงรถโดยสาร เป็นต้น

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

ชุลีพร ศรศรี (2541: 73) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ 6 ด้าน ตามแนวคิดของศูนย์ควบคุมโรคสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การได้รับบาดเจ็บ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ การรับประทานอาหาร และการออกกำลังกายของวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 349 คน พบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

ด้านการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 22.4 และ 62.2 และ 9.7 ตามลำดับ ส่วนการสูบบุหรี่ การสูดดมสารระเหยและการใช้ยาเสพติดมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 4 และมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ในเรื่องการขับขี่รถภายหลังการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร้อยละ 6.9 และเคยพยายามฆ่าตัวตาย ร้อยละ 5.1

เลิศลักษณ์ บุญรอด(2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติดสูงในเรื่องการคบค้าสมาคมกับบุคคลที่ติดบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัยสูงในเรื่องการวิ่งขึ้นลงบันได การไม่สวมหมวกนิรภัย การหยอกล้อกันบนถนน การข้ามถนนใต้สะพานลอย นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงในเรื่องการใช้สื่อ ได้แก่ หนังสือการ์ตูน นวนิยาย นิตยสาร วิดีโอ ภาพยนตร์ ที่มีรูปโป๊ เปลือย หรือมีฉากการร่วมเพศ การจับกลุ่มคุยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ การอยู่ลำพังกับเพื่อนต่างเพศ การจับมือถือแขนกับเพื่อนต่างเพศ และการเดินคนเดียวในที่เปลี่ยวและมีด

จรรยา น้ำทับทิม (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเยาวชนไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนไทยจากพฤติกรรมการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ และการออกกำลังกาย ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 76.5 ไม่เสี่ยงร้อยละ 14.5 และเสี่ยงมากร้อยละ 9.0

เพ็ญศรี กระหม่อมทอง และนวลศรี วิจารณ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้สำรวจเจตคติและพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา (ภาครัฐและเอกชน) จำนวน 7,663 คน ผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นในระบบโรงเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการใช้สารเสพติดอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเพศและสารเสพติด พบว่า มีพฤติกรรมการดื่มสุรา / ของมีเมา เช่น เบียร์ ไวน์ รองลงมาร้อยละ 66.5 มีพฤติกรรมการหนีเรียน ร้อยละ 52.3 มีพฤติกรรมการดูวิดีโอภาพยนตร์ที่ปลุกเร้า อารมณ์ทางเพศ ร้อยละ 51.5 มีพฤติกรรมการเล่นการพนัน อ่านหนังสือโป๊ และเที่ยว สถานเริงรมย์ ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมทางเพศ พบว่า วัยรุ่นที่ศึกษา 1 ใน 5 ตอบว่า เคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่น้อยที่สุด คือ 10 ปี อายุเฉลี่ยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15 - 16 ปี (ชาย 15 ปี หญิง 16 ปี) บุคคลที่วัยรุ่น มีเพศสัมพันธ์ด้วยครั้งแรกคือ คู่รัก (ร้อยละ 77.2) รองลงมาคือ เพื่อน (ร้อยละ 19) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นร้อยละ 62 ตอบว่าการไปมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของ ตนเองนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ 1 ใน 3 ของกลุ่มวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วนี้ตอบว่า ไม่มีการคุมกำเนิด 1 ใน 3 ตอบว่า มีการคุมกำเนิดเป็นบางครั้ง และอีก 1 ใน 3 ตอบว่า คุมกำเนิดทุกครั้ง วิธีการคุมกำเนิดที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ถุงยางอนามัย จากการศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากปัญหาทางเพศและการใช้สารเสพติดพบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างตอบว่า เคยถูกชักชวนให้ลองสารเสพติด ร้อยละ 38.2 เคย

ถูกชักชวนให้ไปมีเพศสัมพันธ์ จำนวนของวัยรุ่นที่ถูกชักชวนนี้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 61.9) ตอบว่า ปฏิเสธการชวนได้

จากเอกสารข้างต้น พบว่า เด็กวัยรุ่นในแต่ละยุคสมัยมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงในด้าน ต่างๆ ที่แตกต่างกัน ตามเวลา สภาพแวดล้อม สภาพสังคม และ ปัจจัยอื่นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นทั้ง 6 ด้าน คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึ่มเส้าและการฆ่าตัวตาย พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการศึกษา และ พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ ว่าปัจจุบันเด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านใดอยู่ ระดับสูง เพื่อเป็นข้อมูลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางลำดับนโยบายสำหรับการแก้ไขและลดพฤติกรรมเสี่ยงที่มีความรุนแรงด้านมากที่สุดและพฤติกรรมเสี่ยงในลำดับอื่นต่อไป

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้มากมายแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอกของตัวบุคคลที่มีส่วนในการผลักดัน หรือกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมของวัยรุ่นก็เช่นเดียวกัน เพราะการที่เด็กวัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรมเสี่ยงด้านใดด้านหนึ่งออกมาย่อมเกิดขึ้นมาจากหลายปัจจัย ซึ่งมีผู้ได้เสนอถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 246-250) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ดังนี้

1. สภาพครอบครัว ครอบครัวที่ขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ครอบครัวที่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ครอบครัวแตกแยกไม่มีความสุขใจใยดี เด็กที่อยู่ในมาตรฐานทางศีลธรรมต่ำ ครอบครัวที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่มีศีลธรรม ไม่เคารพกฎหมาย ลักขโมย เป็นเด็กที่ชอบฝ่าฝืนสังคม เห็นการกระทำผิดในเรื่องร้ายแรงเป็นเรื่องธรรมดา หรือเกิดมาจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมสูง ไม่มีความอดทน ไม่รับผิดชอบ ไม่อดทนต่อความผิดหวัง บางคนมาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ห่างเหิน เช่นพ่อแม่ยุ่งกับการทำมาหากิน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ บางครอบครัวไม่เคยชมเชยจึงทำให้เด็กขาดความภูมิใจในตนเอง มีความว่าเหว มีปมด้อยในใจ หาทางออกด้วยการเรียกร้องความสนใจแบบผิดๆ มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่นกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นพวกที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มีความสับสนในตนเอง และมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับมารดา

2. สภาพของสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาจากโรงเรียน ปัญหาจากกลุ่มเพื่อนนักเรียน ปัญหาจากครู กฎระเบียบของโรงเรียน ปัญหาจากตัวนักเรียนเอง

3. สื่อมวลชน สามารถโน้มน้าวจิตใจเด็ก ให้ทำในสิ่งที่เลวร้ายได้ หรือเห็นจนชินตาคิดว่า เป็นเรื่องธรรมดาไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด การแพร่ภาพทางหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ในด้านอาชญากรรม บรรยายวิธีการหรือทำแผนอาชญากรรม ซึ่งทำให้เด็กเห็นภาพความโหดร้าย

ทารกในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เด็กอาจประทับใจในความเก่งกาจของผู้ที่กระทำผิดจนถึงขั้นทดลองปฏิบัติเองบ้าง สื่อมวลชนที่ขาดหลักจริยธรรมจะเผยแพร่ภาพและข่าวสารที่ไร้สาระ แต่มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมาก เช่นการโฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือยประเภทต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเอาอย่าง

พัชรินทร์ สินทะราช (2544: 14-17) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ได้แก่

1. ความเชื่อและค่านิยม จากพัฒนาการทางด้านจิตสังคมของวัยรุ่นที่มักมีการแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองและความต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ทำให้วัยรุ่นง่ายต่อการถูกชักจูงให้ทำกิจกรรมที่เห็นว่าตนเองเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีการพบว่า วัยรุ่นมักมีพฤติกรรม เช่น การแต่งกาย ชอบแนวดนตรี นักแสดงหรือเพื่อนชายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. สิ่งพิมพ์และสื่อที่มีส่วนกระตุ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้ข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชน มีอิทธิพลและบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น แบบอย่าง que เห็นในสื่อมวลชนทั้งทาง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เช่น โฆษณาที่ชักจูงให้คนดื่มเหล้า แสดงตัวอย่างให้เห็นว่า การดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ต้อใจเพศตรงข้าม แสดงถึงความสำเร็จหรือใช้ความเครียดทำให้วัยรุ่นทำตามเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง

3. สถานที่พักอาศัย สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น วัยรุ่น ที่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งบริการทางเพศหรือแหล่งบันเทิง ทำให้เสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศได้ หรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งค้ายาเสพติด เป็นต้น

4. ความผูกพันในครอบครัว (Family connectedness) ความผูกพันในครอบครัวเป็นความรู้สึกใกล้ชิดต่อบิดามารดา การรับรู้ถึงการดูแลเอาใจใส่ที่ได้รับจากครอบครัว การมีความพึงพอใจต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว รวมถึงการมีความรู้สึกว่ามีค่าสำคัญ เป็นที่รักและเป็นที่ต้องการของครอบครัว และจากการศึกษาพบว่า หากบุคคลในครอบครัวมีพฤติกรรมเสี่ยงก็จะทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงนั้นๆ ด้วย เช่น ถ้าบิดามารดาติดเหล้า ลูกก็มีโอกาสติดเหล้าถึง 3-4 เท่า

5. การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน (Perceived peer norm) ในระยะวัยรุ่นเพื่อนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศและการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งเพื่อนสนิทมักเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ เพราะเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมักมีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีอายุใกล้เคียงกันและอิทธิพลจากตัวแบบในกลุ่มเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของวัยรุ่นได้เช่นกัน

6. การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง (Perceived risk behavior) เป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

7. การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (Perceived self-efficacy) การรับรู้สมรรถนะของตนเองมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกาย อารมณ์จิตใจ และการปรับตัวในสังคมของวัยรุ่น จะเกี่ยวโยงกับการเริ่มพฤติกรรมเสี่ยง

ธนิษฐ์ เขียวอยู่ (2546: 17-19) ได้สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ส่วนคือ

1. ตัววัยรุ่นเอง การเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกาย อารมณ์จิตใจ และการปรับตัวในสังคม ของวัยรุ่น เกี่ยวโยงกับการเริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยง

2. สภาพแวดล้อม

2.1 กลุ่มเพื่อน มีส่วนสำคัญในการเริ่มทำพฤติกรรมเสี่ยง มีข้อมูลที่แสดงว่าหากเพื่อน สนิทมีพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นคนนั้นจะมีพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ตามเพื่อนในระยะ เวลา 1 ปี

2.2 แบบอย่าง ถ้าพ่อหรือแม่ติดเหล้า ลูกมีโอกาสติดเหล้า 3-4 เท่า

2.3 แบบอย่าง queen ในสื่อมวลชน ทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เช่น โฆษณาที่ ชักจูงให้คนดื่มเหล้า แสดงให้เห็นว่าการดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ตักใจของเพศตรงข้าม แสดงถึง ความสำเร็จหรือใช้คลายความเครียด ทำให้วัยรุ่นทำตามเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง

2.4 การขาดการให้ข้อมูล ความรู้ เข้าใจที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของ วัยรุ่น ทั้งที่โรงเรียน สื่อมวลชน และสถานบริการของรัฐ

2.5 สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น อยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งค้ายาเสพติด หรือมีการ ให้บริการทางเพศ เป็นต้น

วิณี ชิตเชิดวงศ์ (2547:27) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงว่ามาจาก ปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา และอยู่ในสภาพแวดล้อมในสังคมที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวัยรุ่นที่ผลักดันให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหา

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เด็กวัยรุ่นแสดงพฤติกรรม เสี่ยงนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านของตัววัยรุ่นเอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ การปรับตัว ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ และสภาพแวดล้อม ได้แก่ กลุ่มเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน อิทธิพลของสื่อ และ สภาพที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือก เฉพาะตัวแปรซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น และเป็นตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะศึกษาว่าปัจจัยเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อระดับ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรหรือปัจจัยที่ต้องการศึกษาไว้ดังนี้ คือ ความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดู แบบพุทธจากครอบครัว การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ของเด็กวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3. ความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นศาสนาที่พระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดาโดยมี หลักแห่งการปฏิบัติที่เป็นความจริงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบแล้วนำมาสั่ง สอนเพื่อให้บุคคลได้ยึดถือและเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตจริงของบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ ในวัยใด ก็เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถที่จะดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข รู้ว่าจะไรควรทำ

ไม่ควรทำ เนื่องจากความเชื่อและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาเป็นลักษณะที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ของคนทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในวัยใดแม้กระทั่งตัวของเด็กวัยรุ่นเองก็ย่อมมีความเชื่อและการ ปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาเช่นกัน ซึ่งอาจจะมีแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาความเชื่อ และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับการเป็น พุทธศาสนิกชนของเด็กวัยรุ่น ซึ่งจะได้กล่าวถึงในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ความเชื่อในพุทธศาสนา

3.1.1 ความหมายของความเชื่อในพุทธศาสนา

วันชัย มีกลาง (2530: 15) ให้ความหมายของ “ความเชื่อ” ว่า หมายถึง การลงความเห็นใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความรู้ความเข้าใจและสิ่งแวดล้อมของแต่ละ บุคคลที่มีต่อเรื่องนั้นๆ ดังนั้น ความเชื่อทางพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องของการรับรู้และการยอมรับของ บุคคลเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ฮัมเฟรย์ (ไพฑูรย์ พวงยอด. 2545: 20; อ้างอิงจาก Humphreys. 1975: 42) กล่าวว่า ความเชื่อในทางพุทธศาสนา เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจบนพื้นฐานแห่งเหตุผล ไม่ใช่ถูก บังคับให้เชื่อ

हरषा लेहसेरुगल (2537: 6) ให้ความหมายของความศรัทธาในพุทธศาสนาว่าหมายถึง ความเชื่ออันเป็นหลักคำสอนที่สำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อในพระรัตนตรัย บาป-บุญ กฎ แห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด นรก-สวรรค์ และนิพพาน

งามตา วณิชทานนท์ (2538) แบ่งความเชื่อในพุทธศาสนาเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความเชื่อในพุทธเจ้า เป็นความมั่นใจในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลต้นแบบที่ยืนยันถึง ความสามารถของมนุษย์ว่า เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความสามารถที่จะฝึกหรือพัฒนาให้บริบูรณ์ได้ สามารถหยั่งรู้หลักกรรม บรรลุความหลุดพ้นเป็นอิสระ ไร้ทุกข์ ลอยเหนือโลกกรรม และมีความดี สูงสุดเลิศ ที่แม่เทพเจ้าและพรหมก็เคารพบูชา

2. ความเชื่อในพระธรรม ได้แก่ ความมั่นใจในความจริงและความดีงามที่พระพุทธเจ้าได้ แสดงไว้ ว่าเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ได้ค้นพบ ปฏิบัติเห็นผล ประจักษ์กับตนเองแล้วจึงนำมาประกาศ เปิดเผยไว้ ธรรมคือ กฎแห่งธรรมชาติ เป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อทุกคน ผู้ได้รู้จักพัฒนาตนเองให้มี สติปัญญานำความรู้ทางธรรมหรือความจริงนี้มาใช้ประโยชน์ต่อสิ่งทั้งหลาย ด้วยความรู้เท่าทันสภาพ ความเป็นจริง ก็จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดและมีชีวิตที่ดีที่สุด

3. ความเชื่อในพระสงฆ์ พระสงฆ์คือผู้สละบ้านเรือนมาบวชในพุทธศาสนา ได้ศึกษาและ ปฏิบัติตามหลักกรรมของพระพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพระสงฆ์ คือความมั่นใจในกลุ่มบุคคลนั้นว่ามี ธรรมเป็นรากฐาน เป็นผู้ที่มีจิตใจห่างทุกข์ แม้จะมีพัฒนาการทางจิตปัญญาในระดับต่างกัน แต่ก็อยู่ ร่วมกันด้วยดี ด้วยการรู้ธรรมและปฏิบัติธรรม

อุบล เลี้ยววาริณ (2542: 9) กล่าวว่า ความเชื่อทางพุทธ หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนาด้านความเชื่อในไตรสรณะคมณ์ กรรมวิบาก อเนกชาติ นรก สวรรค์ และนิพพาน

ประภัสสร กิมสุวรรณวงศ์ (2546: 25) กล่าวว่าความเชื่อในพุทธศาสนาหมายถึง การรับรู้และการยอมรับของบุคคลเกี่ยวกับพุทธศาสนา ความเชื่อทางพุทธศาสนานั้นมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนอย่างมาก ความเชื่อที่เป็นหลักสำคัญทางพุทธศาสนา ประกอบด้วย ลักษณะขั้นต้นของพุทธมามกะ คือ ความเชื่อในไตรสรณะคมณ์ หรือพระรัตนตรัย ได้แก่ ความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นหลักความเชื่อเบื้องต้นที่ชาวพุทธจะต้องยึดถือ เพราะความเชื่อนี้ถือว่าเป็นเครื่องหมายของพุทธศาสนิกชน ดังนั้นต้องมีความเชื่อในพระรัตนตรัย และยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง คือ ต้องเชื่อว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้และเป็นผู้ปฏิบัติชอบ พระธรรม คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่พุทธศาสนิกชนควรรู้ และพระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนแก่ประชาชน

สุมณฑา คณาเจริญ (2548: 98) ให้ความหมายว่า ความศรัทธาในพุทธศาสนาหมายถึง ความเชื่อ ความนับถือที่ประกอบด้วยปัญญา และเหตุผล เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เน้นสอนคนให้มีเหตุผล ไม่เชื่ออย่างมกมาย คำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าองค์ประกอบศรัทธาแล้ว จะต้องมืองค์ประกอบด้านปัญญาควบคู่กันเสมอ

3.1.2 องค์ประกอบของความเชื่อในพุทธศาสนา

ฐิติรัตน์ ถาวร (2550: 29-31) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเชื่อในพุทธศาสนาไว้ ดังนี้

1. เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลในพระปัญญาของพระพุทธเจ้า ไม่สงสัยลังเลใจในพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสั่งสอนเป็นพุทธศาสนา ไม่สงสัยลังเลใจในพระสงฆ์ โดยตรงกันข้ามยิ่งเกิดความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ความเชื่อความเลื่อมใสนี้เกิดเพราะตั้งใจสดับฟังพระธรรม ศึกษาพระพุทธศาสนาให้รู้สึกซาบซึ้งโดยเฉพาะให้รู้จักบาปหรือกรรมดีกรรมชั่ว ยิ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พิจารณาเข้าใจให้แจ่มแจ้งก็ยิ่งเชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง เหมือนอย่างฟังคำสอนของครูเข้าใจแจ่มแจ้ง ก็ทำให้เชื่อในภูมิความรู้ของครู ความเชื่อข้อนี้เรียกว่า ตถาคตโพธิสัตถา แปลว่า ความเชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เชื่อ ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริงนั่นเอง เป็นเหตุให้ความเชื่อในคำสั่งสอนของพระองค์ที่แสดงบาปบุญคุณโทษ เป็นต้น

2. เชื่อว่าบุญบาปมีจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจในเรื่องบาปบุญหรือกรรมดี กรรมชั่ว สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนว่าเป็นบุญเป็นกรรมดี ก็เชื่อว่าเป็นบุญเป็นกรรมจริง เช่น ความมีใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สงเคราะห์ช่วยเหลือ เป็นต้น สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนว่าเป็นบาปเป็นกรรมชั่ว ก็เชื่อว่าเป็นบาปเป็นกรรมชั่วจริง เช่น ความมีใจละโมภ โหดร้าย หลงใหล ประพฤติชั่วร้ายต่างๆ มีฆาตกรรม ลักทรัพย์ เป็นต้น ความเชื่อข้อนี้เรียกว่า กัมมสัตถา คือเชื่อกรรม กรรมแปลว่า การงานที่บุคคลทำด้วยเจตนา คำว่ากรรมเป็นกลางๆ มิใช่ความหมายว่าไม่ดีจึงเรียนกว่ากรรม ทำดีหรือไม่ดีเรียกว่า

กรรมทั้งนั้น เมื่อต้องการจะให้รู้ว่าหรือไม่ดีกว่าก็เติมคำนั้นเข้าไป ว่ากรรมดีหรือบุญกรรม กรรมชั่วหรือบาปกรรม ฉะนั้น เชื่อกรรม ก็คือเชื่อว่าบุญบาปหรือกรรมดีกรรมชั่วมีจริง ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสั่งสอนไว้

3. เชื่อว่าผลของบุญบาปมีจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจว่าบุญบาปที่ทำอะไรจะไม่มีผลสนองตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนไว้ว่า กรรมดีให้ผลดี กรรมชั่วให้ผลชั่ว ไม่สับสนกันเหมือนอย่างหวานพีช เช่นใดก็ได้รับผลเช่นนั้น ความเชื่อข้อนี้เรียกว่า วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม คือเชื่อว่าบุญบาปที่ทำให้ผลจริงตามประเภท บุญก็ให้ผลดี บาปก็ให้ผลไม่ดี

4. เชื่อว่าบุญบาปที่ตนทำก็เป็นของตนจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจว่าตนจะต้องรับผลของบุญบาปที่ตนเองทำไว้หรือไม่ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ทุกๆ คนนึกคิดอยู่เสมอว่า เรามีกรรมเป็นของของตน เป็นทายาทรับผลของกรรม เราทำดีจักได้ดี เราทำชั่วจักได้ชั่ว ความเชื่อข้อนี้เราเรียกว่า กัมมัตสกตาสัทธา คือ เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตนเหมือนบริโภคาอาหารเองก็อิ่มเอง เรียนเองก็รู้เอง เป็นต้น

พระวันชัย ธนวิโส(กัณณะกาญจนะ) (2548: 65) ได้กล่าวถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาไว้ว่าความเชื่อความศรัทธาเป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่ทำให้ ศาสนิกเข้ามาใกล้ชีวิตศาสนา และเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติธรรมในข้อต่อไป อย่างไรก็ตาม ความเชื่อความศรัทธานั้นต้องประกอบด้วยเหตุและผล ที่มุ่งจะเสริมสร้างให้พุทธ ศาสนิกชนเป็นผู้มีปัญญาในที่สุด ดังนั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริงย่อมมีความเชื่อความศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ การยึดพระรัตนตรัยหรือไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ความเชื่อในกฎแห่งกรรม อเนกชาติ นรกสวรรค์ และความเชื่อในเรื่องนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อในพระรัตนตรัย

ชาวพุทธมีความเคารพนับถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก มีศรัทธาเป็นแรงหนุน ย่อมจะหาเวลาและโอกาสศึกษาความเป็นมาแห่งสิ่งเคารพ คือ พระรัตนตรัย เพื่อเพิ่มพูนศรัทธา ความเชื่อให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ดังนั้น พระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่พุทธศาสนิกชนต้องยึดถือเป็นที่พึ่ง ดังจะเห็นได้จากการแสดงตนเป็นพุทธมามกะของเด็กนักเรียน ที่ต้องให้สัตย์ปฏิญาณว่าจะยึดถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึกไปตลอดชีวิต เป็นพิธีกรรมขั้นพื้นฐานของเด็กเพื่อให้เกิดความเคารพศรัทธาในเบื้องต้น ความเชื่อในพระพุทธเจ้านั้น หมายถึง ความเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ผู้เพียบพร้อมด้วยพระปัญญาคุณ คือ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาความรู้ความสามารถที่ได้พัฒนาไปสู่ความหลุดพ้นด้วยพระองค์เอง แล้วจึงสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม เชื่อในพระวิสุทธิคุณ คือความเป็นผู้บริสุทธิ์ในศีลประกอบด้วยพุทธ จริยวัตรอันงดงามปราศจากสิ่งเศร้าหมองทั้งหลาย คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ส่วนความเชื่อในพระมหากรุณาธิคุณนั้น เป็นการระลึกว่าพระองค์เป็นผู้เสียสละอย่างสูงสุด ที่ไม่ ปรีนิพพานเสียตั้งแต่แรก แต่ทรงประคับประคองสังขารของพระองค์เพื่อต้องการประกาศพระธรรมเพื่ออนุเคราะห์มนุษย์และสัตว์รวมทั้งเทวดา มาร พรหม ให้ปฏิบัติตาม จะได้พ้นจากความทุกข์ทั้ง ปวง ความเชื่อในพระธรรมนั้น

หมายถึง เชื่อว่าพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสัจธรรมเป็นความจริงแท้ เป็นธรรมที่ปรากฏในอยู่ตามธรรมชาติแม้ว่าพระองค์จะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม เป็นธรรมที่พระองค์ค้นพบแล้วได้ประกาศ ผู้ใดปฏิบัติตามก็จะได้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ คือความสุขแท้ที่ไม่อิงตัณหา โดยไม่จำกัดด้วยกาลเวลา พุทธศาสนิกชนควรน้อมรำลึกและนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน ผู้ปฏิบัติเองจะเป็นผู้ที่เข้าใจอย่างถ่องแท้ขององค์ธรรมนั้น และสุดท้ายคือ ความเชื่อในพระสงฆ์ เป็นความเชื่อที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อันมีตัวอย่างพระสาวกและศาสนิกชนที่บรรลุนิพพานแล้วในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์เป็นผู้ที่ควรเคารพ ควรกราบไหว้ พร้อมกับเป็นผู้ที่ศาสนิกควรบำรุงอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 และสิ่งจำเป็นต่อสมณะภาวะ จะเห็นได้ว่า ความเชื่อในพระรัตนตรัยนั้น เป็นหลักการขั้นต้นของศาสนิกชนที่ดีพึงปฏิบัติ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมในข้ออื่นๆ ต่อไป

2. ความเชื่อในกฎแห่งกรรม

พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาแห่งการกระทำ หมายความว่า หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาจะสอนเรื่องกรรมหรือการกระทำ และเชื่อในผลของการกระทำนั้นว่าไม่ได้สูญเปล่า โดยการกระทำนั้นต้องประกอบขึ้นด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ ความตั้งใจ ในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำใดๆ การกระทำที่ปราศจากเจตนาจะไม่จัดว่าเป็น กรรม แต่เรียกว่า กิริยา คือเป็นอาการสักแต่ว่ากระทำ ไม่ก่อให้เกิดผลดีผลชั่วแก่ผู้กระทำ คือ การกระทำนั้นต้องพร้อมด้วย กาย วาจา และใจ โดยเริ่มต้นจากจิตใจที่เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งการกระทำนั้นสอดคล้องกับเจตนาในจิตใจของผู้คน ดังนั้น เจตนาจะเป็นเครื่องบ่งชี้หรือตัดสินว่า การกระทำนั้น ดีหรือไม่ดี และผู้ที่ได้กระทำความชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ จะได้รับความทุกข์อันเป็นผลของอกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้ และอกุศลกรรมนี้มีพื้นฐานมาจากอกุศลมูล อันได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งเป็นธรรมที่ตรงข้ามกับกุศลกรรม คือ กรรมดี การกระทำดี อันเป็นการกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง

กฎแห่งกรรม คือ กฎธรรมชาติ (The Law of Nature) เป็นกฎแห่งเหตุและผล ซึ่งถือว่าปรากฏการณ์ต่างๆ อันหมายถึงสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทุกอย่างย่อมดำเนินไปตามกฎแห่งธรรมชาติ คือ เป็นไปตามเหตุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้ลิขิตหรือสร้างขึ้น กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในกรรมนิยาม แปลว่า ความแน่นอนแห่งกรรม หมายถึง กฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือกล่าวให้จำเพาะลงไปอีกว่า กระบวนการเจตจำนงหรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว

3. ความเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด (อเนกชาติ) นรก สวรรค์ และการให้ความสำคัญต่อชีวิตในปัจจุบัน ในเรื่องความเชื่อของการเวียนว่ายตายเกิดนั้นเป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อในกฎแห่งกรรม ดังพุทธพจน์ที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่แล้วว่า คนทำกรรมใดไว้ย่อมเห็นกรรมนั้นในตน คนทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี คนทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว คนหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

จากพุทธพจน์ดังกล่าวข้างต้นย่อมเป็นที่ยืนยันได้ว่า การเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ เป็นเรื่องที่มีจริงตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ชั้นต้นคือพระไตรปิฎก และคัมภีร์ชั้นรอง เช่น อรรถกถาต่าง ๆ ส่วนการพิสูจน์ความเป็นจริงนั้น ไม่อาจทำได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แม้ว่าปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเจริญขึ้นมากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์เรื่องเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม พระราชวรมณี (ประยูร ปยุตโต) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ต้องพิสูจน์ด้วยจิตที่เป็นสมาธิ ซึ่งเป็นเรื่องของปฏิบัติที่รู้ได้เฉพาะตนเอง (ปัจเจกตั้ง)

เมื่อพิจารณาจากพุทธพจน์ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ ส่งผลให้คนทำดีละชั่ว สังเกตแต่คุณงามความดี แม้ความดีนั้นจะส่งผลภายภาคหน้า ในอนาคต อย่างน้อยที่สุด สิ่งปฏิบัติจะได้รับในปัจจุบันคือ ขณะที่ทำความดี จิตของผู้นั้นจะเป็นกุศลจิต เกิดปีติ อิ่มเอิบ ความสุข ชื่นทันที ดังนั้น ความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ จะสร้างความสมานฉันท์และความสงบสุขแก่สังคม

4. ความเชื่อในนิพพาน

คำวานิพพานโดยความหมายของศัพท์แปลว่าความดับโดยใจ หมายถึง ความดับกิเลส และกองทุกข์ อีกนัยหนึ่งหมายถึง ภาวะที่ออกจากตัณหาหรือภาวะอันก้าวออกจากกิเลสอันร้อยรัด เป็นภาวะของการหมดกิเลส การไม่ถูกความคิดโน้ตนั้นใด ๆ ปรุงแต่ง การรับโลกตามความเป็นจริง การดับทุกข์และความสงบเย็นเป็นสุขที่บริสุทธิ์ของจิตในขณะที่อยู่ในสมาธิหรือผลสมาบัติ ตลอดจนถึง การดับขั้นทั้งแบบชั่วคราวขณะมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะขณะเข้านิโรธสมาบัติหรือแบบถาวรหลังดับขั้นบรริพพาน จากคำจำกัดความข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า นิพพานจึงเป็นจุดหมายปลายทางของพุทธศาสนิกชนผู้ใฝ่ปฏิบัติธรรม เนื่องจากเป็นภาวะที่ปราศจากความทุกข์ มีแต่ความสงบสุขทางจิต ซึ่งเป็นยอดปรารถนาของทุกคน

พระราชวรมณี (พระวันชัย ธนวิโส (กัณหะกาญจนะ). 2548: 65; อ้างอิงจาก ประยูร ปยุตโต) ได้แสดงถึงคุณค่าและลักษณะเกี่ยวกับนิพพานว่า

1. นิพพานเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เป็นภาวะที่มนุษย์สามารถประจักษ์แจ้งได้ในชีวิตปัจจุบันนี้เอง เมื่อพยายามทำตัวให้พร้อมก็ไม่ต้องรอถึงชาติหน้า

2. นิพพานเป็นจุดหมายที่ทุกคนเข้าถึงได้ ไม่จำกัดชาติชั้น หญิงชาย เมื่อบุคคลมี จันทรเพียรพยายาม มีความพร้อมแล้ว ก็สามารถบรรลุนิพพานได้ ไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นคนชาติชั้นวรรณะใด มีฐานะอย่างไร ยากจน มั่งมี เป็นหญิงหรือชาย เป็นกฤหัสถ์หรือบรรพชิต

3. การบรรลุนิพพาน แม้จะอาศัยความสำเร็จทางจิต (เจโตวิมุตติ) คือ ฌานสมาบัติ เป็นพื้นฐานบ้างไม่มากนักน้อย แต่นิพพานก็มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางจิตอยู่เรื่อยๆ

ในด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมท่านได้แสดงทัศนะว่า เมื่อนิพพานเป็นการทำให้กิเลสและความทุกข์นั้นหมดลงไปอย่างแท้จริงด้วยแนวทางแห่งปัญญา ดับความโลภะ โทสะ โมหะ ดับตัณหา ดับภพ ดับทุกข์ ดับอวิชชา ซึ่งเป็นสิ่งชั่วร้ายแล้ว ดังนั้น ย่อมต้องมีพฤติกรรมเด่นขึ้นมาแทนอย่างชนิดเป็นไปเองตามธรรมดานอกเหนือจากความสุข คือ การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา มีความเมตตา

กรุณา ไม่เห็นแก่ตน มองโลกและชีวิตด้วยความรู้ความเข้าใจตามสภาวะธรรมชาติแห่งเหตุปัจจัยได้อย่างลึกซึ้งและมั่นคงถาวร

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเชื่อในพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่ออันเป็นหลักคำสอนที่สำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อในพระรัตนตรัย เชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ท่านทรงเป็นผู้รู้และผู้ปฏิบัติชอบ ความเชื่อในพระธรรม คือความเชื่อที่ท่านค้นพบและทรงนำมาสั่งสอนผู้อื่น เราควรเรียนรู้และปฏิบัติตาม และความเชื่อในพระสงฆ์ ว่าเป็นผู้ศึกษาและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่แก่ประชาชนตลอดมา ความเชื่อในกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์และสัตว์ เชื่อว่าสวรรค์และนรกมีจริง และความเชื่อเรื่องนิพพาน ว่าเป็นเป้าหมายของชาวพุทธทุกคน

3.1.3 หน้าที่ของความศรัทธาหรือความเชื่อ

พระมหาอุทการ ปญญาสิริ(สัจจรัตนพงศ์) (2546:24-29) ได้กล่าวว่า ศรัทธาเมื่อเกิดขึ้นแล้วมีหน้าที่ 2 ประการ คือ หน้าที่ทำลายหรือกำจัดอัสสัทธิยะและวิจิกิจจาไม่ให้เกิดขึ้น และหน้าที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดกุศลธรรมมีปิติเป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน้าที่ทำลายหรือกำจัด

หน้าที่ประการแรกของศรัทธา คือ การทำลายอัสสัทธิยะ ความไม่มีศรัทธา และวิจิกิจจา ความลังเลสงสัย ให้หมดไป หรือทำให้องค์ธรรมทั้งสองประการเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนี้

1. ศรัทธาทำหน้าที่ทำลายอัสสัทธิยะ คือทำลายความเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ความไม่เชื่อ ความไม่ศรัทธา ไม่น้อมใจเชื่อ ไม่ปลงใจเชื่อ หากเป็นคุณสมบัติของบุคคลเรียกว่า “อัสสัทธิยะ” หมายถึงบุคคลผู้ไม่มีศรัทธา ผู้ไม่มีความเชื่อ อัสสัทธิยะนี้จัดเป็นองค์ธรรมข้อหนึ่ง ที่เป็นเครื่องปิดกั้นทางปัญญา ทำให้ตนเองไม่สามารถจะรับรู้เรื่องใหม่จากที่ตนเองเคยรู้ ศรัทธาเป็นคุณเครื่องขจัดอัสสัทธิยะ ตามพุทธพจน์ที่ว่า “ความเชื่อเป็นทางดับสนิทของบุคคลผู้ไม่ศรัทธา” เมื่อความเชื่อเกิดขึ้น ความไม่เชื่อก็ดับสนิท หายไป การกำจัดความไม่เชื่อให้หายดับไปจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของศรัทธา เพราะคนที่มีความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เรื่องการทำบุญ คนที่เชื่อก็จะชอบทำบุญ คนที่ไม่มีความเชื่อก็ไม่ทำ เป็นต้น

2. ศรัทธาทำหน้าที่ทำลายวิจิกิจจา คือ ทำลายความลังเลสงสัย ไม่สามารถตัดสินใจได้ เป็นอกุศลธรรมประเภทนิวรณ์ ธรรมที่เป็นเครื่องกั้นความเจริญหรือขัดขวางจิตไม่ให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม เพราะความลังเลสงสัยทำให้บุคคลคอยพะวงสงสัยในสิ่งที่ตนเองปฏิบัติอยู่ ทำให้ไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนปฏิบัติ ไม่แน่ใจในสิ่งผลที่จะเกิดขึ้นตามมา จึงทำให้เกิดความกังวลใจทำอะไรไม่เต็มความสามารถทั้งกายแลใจ แต่เมื่อบุคคลเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ ในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความเชื่อดังกล่าวจะไม่ทำให้เกิดความสงสัยลังเลในเรื่องใดๆ ที่ตนเองเชื่อ หรือบุคคลที่ตนเองเชื่อจึงทำให้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลอย่างเต็มความสามารถทั้งกายและใจ

เป็นปัจจัยให้เกิดกุศลธรรม

1. เป็นปัจจัยให้เกิดปีติ ศรัทธาทำให้เกิดปีติ ความอึดอึด ซาบซ่าน เมื่อเกิดศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง อย่างแรงกล้าในครั้งแรก มักทำให้เกิดอาการขนลุก ชูซ่า และซาบซ่านทั่วทั้งสรรพางค์กาย ลักษณะอาการดังกล่าวจัดเป็นอาการปีติ

2. เป็นปัจจัยให้เกิดความสุข ศรัทธาทำให้เกิดความสุข เพราะเมื่อเกิดศรัทธา แล้วก็จะเกิดความสบายใจเป็นความสุขได้ทั้งสิ้นหากทำอะไรที่เป็นความดีงามด้วยแรงศรัทธา ก็ย่อมเป็นเหตุทำให้เกิดความสุขได้แต่หากทำด้วยความไม่ศรัทธา ทำด้วยความจำใจฝืนศรัทธา ประหนึ่งว่าถูกบังคับให้กราบไหว้ในสิ่งที่ตนไม่ศรัทธา ก็จะทำด้วยความไม่สบายใจ อึดอัดเป็นทุกข์ได้

3. เป็นปัจจัยให้เกิดศีล ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดศีลได้ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามศีล อันเป็นข้อบัญญัติทางลัทธิศาสนาต่างๆ การปฏิบัติตามศีลต้องอาศัยศรัทธาเป็นหลักเพื่อให้เกิดการยอมรับและสมัครใจปฏิบัติตามกฎ ข้อบัญญัตินั้นๆ โดยไม่มีการโต้แย้ง คัดค้านหรือฝ่าฝืนกฎ ข้อบัญญัติดังกล่าว

4. เป็นปัจจัยให้เกิดสมาธิ ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดสมาธิ คือความแน่วแน่ จิตใจตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวโอนเอนไปมาต่อสิ่งที่มากระทบจิตใจ

5. เป็นปัจจัยให้เกิดปัญญา ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปัญญา เป็นศรัทธาที่ส่งเสริมความคิด วิจัยวิจารณ์ จนทำให้เกิดความก้าวหน้าแห่งปัญญา อันเป็นลักษณะการใช้ศรัทธาช่วยเกื้อหนุนปัญญาและนับว่าเป็นขั้นแรกที่สำคัญในการพัฒนาปัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเชื่อในพุทธศาสนามีหน้าที่ที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ความเชื่อมีหน้าที่ในการทำลายหรือกำจัดสิ่งที่เป็นเครื่องปิดกั้นทางปัญญา ได้แก่สิ่งที่เป็นอกุศลธรรม หรือ สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ประการที่สอง ความเชื่อเป็นปัจจัยให้เกิดกุศลธรรม คือทำให้บุคคลเกิดความสุข เกิดปัญญาว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ และสามารถดำรงตนให้อยู่ในศีล กล่าวคือ หากเด็กวัยรุ่นมีความเชื่อในพุทธศาสนา ย่อมทำให้เด็กวัยรุ่นนั้นสามารถที่จะแยกแยะได้ว่า สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นที่ควรหลีกเลี่ยง และ สิ่งใดเป็นพฤติกรรมที่ดีที่ควรปฏิบัติภายใต้กรอบของการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

3.2 การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา

งามตา วณิชานนท์ (2536: 12-13) กล่าวถึงความหมายของการปฏิบัติทางพุทธศาสนาว่า หมายถึง การกระทำตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวกผู้สืบทอดพุทธศาสนา พระเทพเวที (2532:6) ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาแห่งการกระทำ เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม หลักธรรมของพระพุทธเจ้ามุ่งในการปฏิบัติ ให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ๆ ในโลกนี้ เป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสภาพและระดับชีวิตอย่างไร สามารถเข้าใจและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามสมควรแก่สภาพและระดับชีวิตนั้นๆ

พระเทพเวที (2532:6 , 567 - 598) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “พุทธธรรม” ถึงหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนทั่วไปไว้ 3 ประการด้วยกันได้แก่ การบริจาคทาน การรักษาศีล และการปฏิบัติภาวนา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นการปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา การปฏิบัติทานและศีลเพื่อขัดเกลาจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้นโดยใช้การกระทำภายนอกเป็นเครื่องมือ ส่วนการปฏิบัติในขั้นสมาธิภาวนา เน้นหนักภายในจิตใจโดยตรง โดยท่านได้ให้ความหมายของหลักธรรมปฏิบัติทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการเผื่อแผ่แบ่งปันทรัพย์สินเงินทองวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยากหรือสัตว์ทั่วไป การบริจาคเงินเพื่อบำรุง พุทธศาสนา หรือการให้ทานแก่ภิกษุผู้รักษาศีล เป็นต้น โดยนอกจากเงินทองสิ่งของแล้ว การให้ความรู้ ให้ธรรมะ ให้ความร่วมมือในการบำเพ็ญคุณความดี และการให้อภัย ก็เป็นการให้ทานที่มีคุณค่ายิ่ง

2. ศีล คือ คำสอนและหลักทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสังคม เป็นระบบการควบคุมเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในหมู่มนุษย์ โดยศีลมีหลายระดับตั้งแต่ ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 จนถึง ศีล 227 ตามประเภทของบุคคลที่ควรรักษาให้เหมาะสมกับเพศและวัยของตน โดยศีลที่มีความจำเป็นมากที่สุดสำหรับฆราวาส คือ ศีลห้าข้อ ได้แก่ (1) การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ โดยไม่ประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิตผู้อื่น (2) การละเว้นจากการลักขโมย (3) การละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (4) การละเว้นจากการพูดเท็จโกหก หลอกลวง (5) การละเว้นจากการเสพของมึนเมา อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายและขาดสติ

3. ภาวนา คือ การกระทำทางจิตใจ เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ในขั้นสมาธิ แล้วกระทำต่อจนกระทั่งเกิดปัญญารู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง เกิดความบริสุทธิ์ขั้นสูงสุดคือการหมดกิเลส โดย ท่านพุทธทาสภิกขุ (2534: 104) แยกภาวนาออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) จิตตภาวนา หรือที่เรียกว่า สมถภาวนาหรือสมาธิภาวนา เป็นการฝึกอบรมจิต โดยมีหลักการคือ การทำให้จิตใจแน่วแน่อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามที่ต้องการทำให้เกิดการหลุดพ้นจากความทุกข์ ความขุ่นมัว เศร้าหมอง จากกิเลสทั้งหลายได้ชั่วคราว (2) ปัญญาภาวนา หรือวิปัสสนาภาวนา เป็นการฝึกอบรมปัญญา มีหลักการสำคัญคือการรู้เห็นตามความเป็นจริง หรือตามสภาวะของมัน แล้วทำให้เกิดความหยั่งรู้ ทำให้เกิดความหลุดพ้นจากความทุกข์ ความขุ่นมัว เศร้าหมอง และกิเลสทั้งหลายอย่างไม่จำกัดเวลาหรือหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายโดยสิ้นเชิงการปฏิบัติภาวนา ได้แก่ การชำระจิตใจด้วยการฟังและปฏิบัติธรรม การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแก้ไขปลูกฝังความเชื่อความเข้าใจให้ถูกต้อง การเจริญเมตตาและการควบคุมขัดเกลาภิเลสต่างๆ

พระธรรมปิฎก (2542: 26-31) ได้กล่าวถึงคำสอนทางศาสนาอันเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญของชาวพุทธ ซึ่งขยายจากหลักของไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ลงสู่สังคมชาวบ้าน ซึ่งเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น คือหลักธรรมที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุหรือหลักการทำบุญ 3 อย่าง อันเป็นหลักการเบื้องต้นในการฝึกฝนพัฒนาคนให้เจริญงอกงามในความดี ประกอบด้วย 1) ทาน 2) ศีล และ 3) ภาวนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทาน หมายถึง การให้หรือการเผื่อแผ่แบ่งปัน สิ่งของที่เป็นประโยชน์ของตนเองผู้อื่น ประกอบด้วย

1.1 วัตถุทาน คือ การให้หรือการแบ่งปันด้วยวัตถุสิ่งของ หรืออาจหมายถึงการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น เช่น การให้ด้วยปัจจัย 4 การให้ความช่วยเหลือทางเรี่ยวแรง สติปัญญา การให้ที่ต้องเสียสละ เช่น อวัยวะ เลือด เป็นต้น

1.2 อภัยทาน คือ การให้อภัย ประกอบด้วย ให้อภัยทางกาย เช่นการไม่ถือโทษ ยอมรับขอขมา เป็นต้น ให้อภัยทางวาจา เช่นการบอกรอโหสิกรรม ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายใคร เป็นต้น และให้ทางใจ หมายถึง การแผ่เมตตาจิตแก่เพื่อนร่วมโลก

1.3 ธรรมทาน คือ การให้ธรรมะเป็นทาน หรือ หมายถึง การให้ความรู้เพื่อให้เขา พ้นทุกข์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง คือการให้ความรู้พื้นฐานเพื่อการดำเนินชีวิต เช่นการให้ความรู้ด้านสามัญ เป็นต้น ระดับที่สอง คือ การให้แสงสว่างในทางวิญญาน เพื่อการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสม ระดับที่สาม คือ การให้นิพพาน

2. ศีล หมายถึง ความปกติ หรือภาวะปกติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ปกติไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ประกอบด้วย ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 จนถึง ศีล 227 โดยศีลที่มีความจำเป็นมากที่สุดสำหรับฆราวาส คือ ศีลห้าข้อ ได้แก่ (1) เว้นจากปาณาติบาต ไม่ละเมิดต่อชีวิตร่างกายกัน รวมถึงไม่รังแกสัตว์ (2) เว้นจากอกุศลวาจา ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกันและกัน (3) เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ไม่ละเมิดต่อคู่ครองของรักของหวงกัน (4) เว้นจากมุสาวาท ไม่ละเมิดต่อกันทางวาจา ไม่ทำร้ายหรือทำลายผลประโยชน์กันด้วยวาจาเท็จ โกหก หลอกหลวง (5) เว้นจากสุรายาเมาสิ่งเสพติด ไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่นด้วยการมีพฤติกรรมที่ขาดสติสัมปชัญญะเพราะเสพสิ่งเสพติด

3. ภาวนา คือ การพัฒนาชีวิต หมายถึง การพัฒนาจิตใจและปัญญา และที่เน้นเป็นพิเศษสำหรับภาวนาในระดับบุญกิริยาวัตถุ พระพุทธเจ้าทรงหมายถึงการเจริญเมตตาจิต ซึ่งเป็นฐานของทางและศีล เพราะการมีเมตตาหรือการมีน้ำใจต่อกัน เป็นคุณสมบัติที่แท้จริงและดีงามในตัวตนมนุษย์ ซึ่งมีข้อปฏิบัติอันประกอบด้วย

3.1 ธรรมสวณะ คือ การฟังธรรม รวมทั้งกานอ่านค้นคว้าหาความรู้ทางธรรม หรือ เรื่องเกี่ยวกับความจริง ความดีงาม

3.2 ธรรมเทศนา คือ การแสดงธรรม บอกกล่าว แนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับความจริง ความดีงาม

3.3 ทิฏฐุชฺชกรรม คือ การทำความเห็นให้ตรง ไม่ว่าจะทำอะไร ก็ทำด้วยสัมมาทิฏฐิ มีความเห็นความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือปรับความคิดเห็นของตนให้ถูกต้องตามหลักของศาสนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีผู้ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ไว้สอดคล้องกัน กล่าวคือ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนตามการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยมีหลักการปฏิบัติ 3 ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนทางพุทธ

ศาสนา ภายใต้กรอบของ การให้ทาน การรักษาศีล และการฝึกปฏิบัติภาวนา ซึ่งเป็นภารกิจที่ควรให้ความสำคัญ ทำแต่ความดี และรักษาจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตน ทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น

พระสินสมุทร พลพันธ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ความเชื่อเรื่อง บุญ-บาป ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเลย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเชื่อเรื่อง บุญ - บาป ในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 405 คน จำแนกตามเพศและการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. นักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามเพศ การอบรมเลี้ยงดู ส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องบุญ-บาปในพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับเชื่อแต่มีข้อสงสัย โดยมีความเชื่อในเรื่องบุญ ด้านศีล ด้านทาน และด้านภาวนา และมีความเชื่อในเรื่องบาปด้านมโนทุจริต ด้านวจีทุจริตและด้านกายทุจริตอยู่ในระดับเชื่อแต่สงสัย 2. นักเรียนเพศชายและนักเรียนเพศหญิงมีความเชื่อเรื่องบุญในพระพุทธศาสนาในภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันและมีความเชื่อเรื่องบาปในพระพุทธศาสนาในภาพรวมและด้านวจีทุจริตกับด้านมโนทุจริตไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนเพศชายมีความเชื่อในด้านกายทุจริตสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิภา แก้วประดิษฐ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการเข้าร่วมในพิธีกรรมและระดับการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น และ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเข้าร่วมพิธีกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัยรุ่นอายุ 15 - 20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 440 คน ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรามีการเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง และ ความเชื่อในพุทธศาสนามีผลต่อการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น

สัญญา คำดี (2547:56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 212 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาอยู่ระดับปานกลาง แสดงว่า นักศึกษาได้มีการให้ทานในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น วันเกิด วันสำคัญทางศาสนา หรือเมื่อกลุ่มใจไม่สบายใจจะหันเข้าหาศาสนา สวดมนต์ ภาวนา แต่เมื่อไม่มีปัญหา ก็จะให้ความสนใจกับกิจกรรมอื่นมากกว่าการให้ทาน รักษาศีล และการสวดมนต์

ชะบา อ่อนนาค (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี "สุขบท" จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักธรรมเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาระดับความเชื่อ และความแตกต่างของความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" จังหวัด

ชลบุรี ที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง เพศ ชั้นเรียน ผลการเรียนรู้ การศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี จำนวน 430 คน เป็นตัวแทนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ที่นับถือพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี มีความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านกายกรรมและด้านวจีกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเชื่อมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนด้านมโนกรรมมีความเชื่อไม่แตกต่างกัน

พระวันชัย ธนวิโส (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ลักษณะทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสามัญขนาดใหญ่และเล็ก จำนวน 459 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มที่มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาสูง มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาต่ำ

จากเอกสารข้างต้น พบว่า เด็กวัยรุ่นในแต่ละยุคสมัยมีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ที่แตกต่างกัน ตามเวลา สภาพแวดล้อม สภาพสังคม และ ปัจจัย อื่นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ว่าปัจจุบันเด็กวัยรุ่นมีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา อยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบายสำหรับการส่งเสริม พัฒนา และ เพิ่มระดับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และตัวของเด็กวัยรุ่นให้สามารถที่จะดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข รู้ว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่นที่ควรหลีกเลี่ยงและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ดังนี้

ซินหา (Sinha: 2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นกับความเชื่อทางศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี จำนวน 2004 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเชื่อในศาสนาของกลุ่มวัยรุ่นโดยความเชื่อในศาสนาเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ซึ่งได้แก่ การสูบบุหรี่ การหนีเรียน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การเสพยาเสพติด และภาวะซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แสงระวี เทพรอด (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนา กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2541 ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 394 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดา มารดา จากโรงเรียน และมีความเชื่อทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ ความเชื่อทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.3026$, $P<.001$)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยงของบุคคล โดยพบว่าบุคคลที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก จะมีพฤติกรรมเสี่ยงน้อย ส่วนบุคคลที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อย จะมีพฤติกรรมเสี่ยงมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา มาก จะมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้าน น้อยกว่า เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา น้อย และ เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก จะมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้าน น้อยกว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อย ซึ่งนอกจากความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา จะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นแล้ว ตัวแปรที่มีความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป ดังนี้

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งพ่อแม่นอกจากจะถ่ายทอดคุณสมบัติต่าง ๆ ให้แก่เด็กโดยตรงทางกรรมพันธุ์แล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อม ดังที่สนิทสมัคการ (2513: 1) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เก่าแก่ที่สุดและมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก และได้สรุปความสำคัญของครอบครัวไว้ดังนี้ 1) ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดในโลก 2) การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวและการให้การศึกษาในครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพของคนและบุคลิกภาพ ซึ่งรวมทั้งค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อกันและกัน 3) ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ 4) ครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่เล็กที่สุด และมีบทบาทเป็นหน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจโดยตรง 5) ครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อกัน รวมทั้งมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลด้วย 6) ปัญหาสังคมหลายประการจะป้องกันได้โดยสถาบันครอบครัว ฯลฯ ที่สามารถแก้ไข ป้องกันปัญหาของตนเองได้

เมื่อมองดูความสำคัญของครอบครัวนั้น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญในอันดับ ต้นๆ ตามทัศนะของ ดวงเดือน พันธุมนาวิ และคณะ (2528: 3) ให้ความหมายว่า การอบรมเลี้ยงดู

หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อกับเด็ก ทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็น การสื่อสารความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึก และอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นการให้ผู้ เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลหรือลงโทษเด็กได้ นอกจากนี้เป็นโอกาสให้เด็ก ได้ดูแบบอย่างการ กระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย ด้วยเหตุนี้เองครอบครัวจึงสามารถที่จะอบรมหรือถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตนทางศาสนาได้ด้วยการอบรมสั่งสอนโดยตรง ได้แก่ การบอกให้ทราบว่า อะไรดี อะไรชั่ว สิ่งใดควรปฏิบัติ และไม่ควรถปฏิบัติ ให้รางวัลเมื่อปฏิบัติตามคำสั่งสอนและลงโทษเมื่อ ไม่ปฏิบัติ และการอบรมสั่งสอนโดยอ้อม ได้แก่ การที่บิดามารดาทำตนเป็นแบบอย่างของ พุทธศาสนิกชนที่ดีและมีการปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางศาสนาอย่างเคร่งครัด โดยมีผู้ได้ให้ความหมาย ของการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวแตกต่างกันหลายท่าน ดังนี้

งามตา วนิทานนท์ (2536: 41) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแนวพุทธ หมายถึง การ ปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุตร ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อฝึกอบรมให้ บุตรเกิดความรู้ ความเชื่อ และยอมรับการปฏิบัติตามแนวพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานในระบบบุญสิกขา 3 ประการ ได้แก่ การบริจาคทาน การรักษาศีล 5 ซึ่งถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสุดในความประพฤติ ของมนุษย์ และการปฏิบัติสมาธิภาวนา ซึ่งหลักปฏิบัติ 3 ประการนี้ถูกจัดไว้ให้เหมาะสมสำหรับสอน คฤหัสถ์หรือชาวบ้านทั่วไป

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540: 151) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ หมายถึง การรายงานของเยาวชนเกี่ยวกับปริมาณการได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากบิดามารดา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของบิดามารดาใน 3 ด้านคือ 1) การชักนำบุตรให้ตระหนักสนใจ และ ใกล้ชิดพุทธศาสนาด้วยการพาไปวัด ได้ไปกราบพระพุทธรูป และพระสงฆ์ ตลอดจนให้ได้ฟังธรรมะ ทางพุทธศาสนา 2) การพูดอธิบายให้บุตรเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในพุทธศาสนา และความหมายของ หลักธรรมบางประการ และ 3) การให้รางวัลและการส่งเสริมสนับสนุนบุตรให้ปฏิบัติตามหลักธรรม ทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติของชาวพุทธที่ดี ตลอดจนช่วยให้บุตรยอมรับหลักธรรมทางพุทธ ศาสนาได้ง่ายขึ้น

พิชัย มณีรักษ์ (2547: 22) ได้สรุปความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธว่าหมายถึง ปริมาณการถ่ายทอดทางศาสนาที่เยาวชนได้รับจากบิดามารดาของตน ไม่ว่าจะโดยวิธีการอบรมสั่ง สอนโดยตรง ให้รางวัลเป็นแรงเสริม หรือ บิดามารดาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะถ้าเยาวชนได้รับการ ถ่ายทอดด้วยวิธีดังกล่าวมาก จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อศาสนา และยอมปฏิบัติตามหลักศาสนา มาก เมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนที่ได้รับการถ่ายทอดน้อย

พระมหาศัญญา สวัสดิ์ไชสง (2549: 29) ได้สรุปความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ ว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่ยุติมาที่บิดามารดาที่เป็นชาวพุทธ ใช้ในการอบรมสั่งสอนบุตรของตน เพื่อกำหนด บุคลิกภาพของเด็กให้ดำเนินไปตามแบบวิถีพุทธ หากบิดามารดาศรัทธาในพุทธศาสนา มีความเชื่อ หรือค่านิยมเป็นไปตามแนวทางของพุทธศาสนา มีการนำธรรมะมาใช้ในการดำเนินชีวิตจริง ได้ อธิบายให้เด็กเข้าใจถึงการปฏิบัติดังกล่าวให้มาก คอยให้คำแนะนำและส่งเสริมให้เด็กในด้านการ ปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด ด้วยแล้ว ก็ย่อมสามารถถ่ายทอดความเชื่อหรือ

ค่านิยมนั้นไปสู่บุตรได้ง่าย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการอบรมเลี้ยงดูตามแนววิถีพุทธได้ง่ายขึ้น เช่น การพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับศาสนา และการเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการดูแลควบคุม ให้อ่านหนังสือให้เหตุผล หรือคำปรึกษาแก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องราว และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาแสดง หรือ ปฏิบัติต่อเด็กวัยรุ่นในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อฝึกอบรมให้เกิดความรู้ ความสนใจ ความเชื่อ และยอมรับการปฏิบัติตามแนวพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานในระบบบุญสิกขา 3 ประการ หรือหลักธรรมเบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน คือ การให้ทาน การรักษาศีลห้า และการเจริญภาวนาหรือการปฏิบัติสมาธิภาวนา บิดามารดาได้อธิบายชี้แจงให้เข้าใจ คอยให้คำแนะนำ และ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กวัยรุ่นในด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ดังนี้

ฮันสเบอร์เจอร์ และบราวน์ (Hunsberger; & Brown. 1984) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภูมิหลังของครอบครัวที่มีต่อการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาและการละทิ้งทางศาสนาของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยในออสเตรเลียจำนวน 878 คน ด้วยการให้นักศึกษาเหล่านี้รายงานเกี่ยวกับตนเองในแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถามหลายแง่มุมที่เกี่ยวกับภูมิหลังทางครอบครัว ศาสนาที่นักศึกษานับถือและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับบิดามารดา ปรากฏว่านักศึกษาทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์จากหลายนิกาย ในข้อคำถามที่ว่า ใครเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการทำให้นักศึกษาเกิดความเชื่อทางศาสนา มากกว่าร้อยละ 40 ของนักศึกษาทั้งหมดในทุกนิกายที่ศึกษาตอบว่าบิดามารดาของเขาเอง และมากกว่าหนึ่งในสี่ของผู้ตอบระบุว่ามารดาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางศาสนาของเขา มากกว่าบิดา ในประเด็นการละทิ้งศาสนา ผลวิจัยบ่งชี้ว่า ปัจจัยด้านการเห็นเรื่องศาสนาในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยับยั้งการละทิ้งศาสนาของนักศึกษาเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มนักศึกษาที่แสดงตัวว่าเป็นผู้ละทิ้งศาสนาตั้งเดิมของตนมีแนวโน้มที่จะรายงานว่ามีความสัมพันธ์ไม่ดีกับบิดามารดา ทั้งในปัจจุบันและอดีตเมื่อยังเป็นเด็ก และมีความเห็นขัดแย้งในประเด็นต่างๆ หลายประเด็น เช่น การเมือง การศึกษา เป็นต้น

โอโซรัค (Ozorak. 1987) ได้ศึกษาพัฒนาการความเชื่อทางศาสนาและความเลื่อมใสศรัทธาของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย จำนวน 390 คน โดยให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังทางครอบครัวและภูมิหลังทางศาสนา ความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา ประสบการณ์ทางศาสนา ตลอดจนความใกล้ชิดสนิทสนมกับครอบครัว พบว่าในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกัน และบิดามารดาปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี บุตรจะมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา มาก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง และยิ่งบิดามารดาปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีมากเท่าไร บุตรก็จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางศาสนา น้อยลงเท่านั้น

วันชัย มิกกลาง (2530: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนากับทัศนคติต่อศาสนา ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ จำนวน 510 คน ปริมาณการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง ปริมาณการได้รับการอบรมสั่งสอนเห็นเป็นแบบอย่าง และได้รับรางวัลเมื่อปฏิบัติได้ตามที่คาดหวังจากบิดามารดา ในเรื่องนี้เกี่ยวกับความเชื่อ หลักธรรม และประเพณีบางอย่างของพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา ในปริมาณมากมีเจตคติ ทัศนคติ และความเชื่อที่ดีต่อพุทธศาสนาและมีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาสูงกว่านิสิตที่ได้รับการถ่ายทอดทาง พุทธศาสนา น้อย

วรรณะ บรรจง (2537: 117) ศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 401 คน ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากบิดามารดามาก มีการปฏิบัติทางพุทธมากกว่า ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากบิดามารดาน้อย

วรารภรณ์ ชื่อประดิษฐ์กุล (2545: 45-51) ได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อความรู้ และ ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.00) ซึ่งเยาวชนโดยส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับสมาชิกในครอบครัวในเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาในระดับมาก (ร้อยละ 45.11)

พระมหาวิรัช คำธร (2548: 135 - 136) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธกับความตั้งใจที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนสายอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 319 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธมาก เป็นผู้ที่มีความตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรมมากกว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธน้อย

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา กล่าวคือ ถ้าบุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมากบุคคลนั้นจะมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก ส่วนบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย บุคคลนั้นจะมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมากกว่าจะมีความเชื่อในพุทธศาสนา มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย และเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมากกว่าจะมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย ซึ่งนอกจากการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวจะมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กรุ่นแล้ว ยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวยังมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กรุ่นด้วย ซึ่งมีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ดังนี้

พูนฤดี สุวรรณอาจ (2537: 123-131) ได้ศึกษาปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 416 คน ผลพบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่เคร่งพุทธศาสนาและเรียนในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนา มาก เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น

แสงระวี เทพรอด (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนา และการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2541 ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 394 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดา มารดา จากโรงเรียน และมีความเชื่อทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ การได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดา – มารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.3762$, $P<0.001$)

พิชัย มณีรักษ์ (2547: 125-139) ศึกษาการได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา จำนวน 346 คน ผลพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์รวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรมก้าวร้าว ในกลุ่มรวมได้ 32.6% และ 26% ตามลำดับ โดยตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบญจธรรมจากการสรุปผลคือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา ตามลำดับ ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ได้แก่ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยง กล่าวคือ ถ้าบุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมาก บุคคลนั้นจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อย ส่วนบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย บุคคลนั้นจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน ได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมากกว่าจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย ซึ่งนอกจากความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา และ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นแล้ว ตัวแปรที่มีความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับ

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น คือ การส่งเสริมพุทธศาสนาในโรงเรียน ซึ่งจะได้กล่าวละเอียดในหัวข้อต่อไปดังนี้

5. การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการ ทั้งความรู้ด้านวิชาการและการปฏิบัติ ตามบทบาททางสังคม ดังนั้น โรงเรียนจึงมีการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆ ที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม รวมทั้งการถ่ายทอดลักษณะทางศาสนาซึ่งคนในสังคมนั้นๆ ยึดถือและปฏิบัติกัน เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กส่วนมากใช้เวลาในแต่ละวันเกือบจะเท่ากับเวลาที่เด็กใช้ที่บ้าน เด็กบางคนที่มีพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านอาจจะต้องใช้เวลาที่โรงเรียนมากกว่าเวลาที่อยู่กับพ่อแม่ โรงเรียนจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนเด็กเพิ่มเติมจากที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ซึ่งการสอนและการฝึกอบรมมีระบบมากกว่าที่บ้าน ซึ่งในโรงเรียนนั้นครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการอบรมสั่งสอนต่างๆ โดยเฉพาะการฝึกวินัยให้กับเด็ก เด็กจะโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีระเบียบ มีวินัย มีคุณธรรม และมีการปรับตัวได้ดีเพียงไร ถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบของครู ดังนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อสังคม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธเป็นกระบวนการหนึ่งที่โรงเรียนได้จัดตั้งขึ้นตามรูปแบบของการดำเนินงานตามกระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้กำหนดลักษณะและกิจกรรมของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการซึ่งต้องปฏิบัติตาม คือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ ความคิด 2) ด้านความรู้สึก และ 3) ด้านการปฏิบัติ ให้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ตามแนวทางของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญา โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางพุทธศาสนา โดยมีผู้ได้ให้ความหมายและอธิบายรายละเอียดของโรงเรียนวิถีพุทธในหลายหัวข้อดังนี้

5.1 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 9)

5.2 รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546:9) ได้กล่าวถึง ลักษณะและรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

ลักษณะจุดเห็น

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือใช้ปัญญา และเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่พึงงามสำหรับตนและสังคม สมာธิ หรือดำเนินการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขา

สภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาจัดสภาพในทุกๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟังเป็นมีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การจัดสภาพจะส่งเสริมให้เกิดลักษณะของปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการ คือ

1. สัมปยุตสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
2. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดี และถูกวิธี
4. ธัมมานุวัตรปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ และดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามธรรม

ปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักไตรสิกขาได้อย่างชัดเจน สำหรับแนวคิดเบื้องต้นของการจัดสภาพในสถานศึกษาที่เหมาะสมในด้านต่างๆ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพ

สถานศึกษาจะจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เช่นมีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนาเหมาะสม หรือมากพอที่จะบริการผู้เรียน หรือการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติหรือใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนมีใจสงบ

และส่งเสริมปัญญา เช่น ร่มรื่น มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม ดุแลเสียงต่างๆ มีให้อีกทีก็ ถ้าเปิดเพลงกระจายเสียงก็พิถีพิถันเลือกเพลงที่ส่งเสริมสมาธิ ประเทืองปัญญา เป็นต้น

2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

สถานศึกษาจัดกิจกรรมวิถีชีวิต ประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่างๆ เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษา ที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการทั้ง ศิล สมาธิ และปัญญา โดยเน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของ การกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิตโดยมีกิจกรรมตัวอย่างดังนี้

2.1 มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนเข้าเรียนและก่อนเลิกเรียนประจำวัน (เพื่อใกล้ชิดศาสนา)

2.2 มีกิจกรรมรับศีล หรือทบทวนศีลทุกวัน อาจเป็นบทกลอนหรือเพลง เช่นเดียวกับกิจกรรม แผ่เมตตา (เพื่อให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข)

2.3 มีกิจกรรมทำสมาธิรูปแบบต่างๆ เช่น นั่งสมาธิ ท่องอาขยานเพื่อสมาธิ สวดมนต์สร้างสมาธิ หรือทำสมาธิเคลื่อนไหวอื่นๆ เป็นประจำวันหรือก่อนเรียน (เพื่อพัฒนาสมาธิ)

2.4 มีกิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารกลางวัน (เพื่อให้กินเป็น กินอย่างมีสติ มีปัญญาารู้เข้าใจ)

2.5 มีกิจกรรมอาสาดาวพิเศษปฏิบัติวินัยหรือศีล (เพื่อให้อยู่เป็น อยู่อย่างสงบสุข)

2.6 มีกิจกรรมประเมินผลการปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้อยู่เป็น)

2.7 มีการสวดมนต์ ฟังธรรมประจำสัปดาห์ หรือในวันพระ (เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา)

2.8 มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติธรรม (เน้นย้ำและเสริมแรงการทำความดี)

2.9 ทุกห้องเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน (พัฒนาศีล / วินัย ด้วยปัญญา)

2.10 ฯลฯ

3. ด้านการเรียนการสอน

สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่นหลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขาไป พร้อมๆ กัน หรือ

3.1 การจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการเรียนรู้และปฏิบัติ หรือ

3.2 การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง นำพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิด หรือเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้การปฏิบัติ หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนและผู้อื่น

3.3 ประสานร่วมมือกับวัด/คณะสงฆ์ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งสาระพระพุทธศาสนาและกลุ่มสาระหรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาในบริบทต่างๆ

ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมี กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย(กายภาวนา) ด้านความประพฤติ(ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ(จิตตภาวนา) และด้านปัญญา(ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนาวัฒนธรรมแสงปัญญา และวัฒนธรรมเมตตา เช่น “การกิน อยู่เป็น” เพื่อยังประโยชน์ในดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือ “การดู ฟังเป็น” เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาไตรสิกขา หรือส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อครูด้วยกัน

และสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เช่น การลด ละ เลิกอบายมุข การเสียสละ เป็นต้น

5. ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและผู้บริหารเพียรพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่างๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชาวพุทธ

สถานศึกษาวิเคราะห์จัดจุดเน้นหรือรูปแบบรายละเอียดโรงเรียนวิถีพุทธ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษามีจุดเน้นและรายละเอียด รูปแบบที่แตกต่างกันได้ เช่น บางสถานศึกษาจะมีจุดเน้น ประยุกต์ไตรสิกขาในระดับชั้นเรียน (การจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา) บางสถานศึกษาเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวัน ภาพรวม บางสถานศึกษาอาจทำทั้งระบบทุกส่วนของการจัดการศึกษา ก็เป็นไปได้

จากเอกสารข้างต้นจะเห็นได้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติตามหลักธรรม กิน อยู่ ดู และ ฟัง อย่างเป็นสุข มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมนั่งสมาธิ ฟังธรรมบรรยาย ทำบุญตักบาตร หรือกิจกรรม อื่นๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งถ่ายทอดความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการรวมทั้งถ่ายทอดความเชื่อและการปฏิบัติตนทางศาสนา ซึ่งคนในสังคมนั้นๆ ยึดถือและปฏิบัติกัน

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

มีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมพุทธศาสนาในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ดังนี้

โจนส์ และมอริส (Jones; & Morris. 1954: 781-783) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมและความรู้ด้านจริยธรรมของเด็ก พบว่าพฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถจะชักจูงเด็กให้เห็นคุณค่าทางจริยธรรมได้ ทั้งนี้เพราะสังคม ครอบครัว ตามความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญกว่า การสอนจริยธรรมในโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แม็คคอล (McCall. 1974) ได้ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น (เกรด 9) ในโรงเรียนแคทอลิกและโรงเรียนทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น 58 คน พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียน แคทอลิกมากกว่า 5 ปี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัวทางสังคม และค่านิยมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป

ชาร์ฟแมน (Sharfman. 1974) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ การฝึกฝนทางศาสนา และเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและหญิงจำนวน 315 คน ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสอนศาสนา พบว่า การฝึกฝนทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างเด่นชัดกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนที่มีการสอนศาสนา

วอลลิน (Wallin. 1978) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการด้อยความสามารถทางการเรียน การฝึกฝนทางศาสนาและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายชาวยิวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 48 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 12 คน คือ นักเรียนด้อยความสามารถทางการเรียนจากโรงเรียนเอกชนทั่วไป และโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาของชาวยิว จำนวน 2 กลุ่ม และนักเรียนปกติจากโรงเรียนเอกชนทั่วไปและโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาของชาวยิวอีก 2 กลุ่ม ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทั่วไปและนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสอนศาสนา มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันโดยนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสอนศาสนามีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป

จีรพันธ์ พิทักษ์ (2524: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน ซึ่งการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีพระสงฆ์มาสอนหลักธรรมทางศาสนา รวมทั้งมีการปฏิบัติธรรม ประกอบศาสนกิจและบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

กิตติวรรณ สิทธิเวชย์ (2534) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่เรียนในโรงเรียนพุทธ

ศาสนาวัดอาทิตย์ 150 คน และไม่ได้เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จำนวน 150 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีการปฏิบัติตนทางศาสนามากกว่านักเรียนที่มีทัศนคติดังกล่าวไปในทางตรงกันข้าม

จิรวัดนา มั่นยืน (2536: 115-116) ได้ศึกษาเรื่องประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 , 3 , และ 4 จากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพ 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 260 คน ครั้งหนึ่งเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย อีกครั้งหนึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่านิสิตที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสตร์ นอกจากนั้นความเชื่อทางพุทธศาสนายังขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์จากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และประสบการณ์จากการบวชในพุทธศาสนา ส่วนประสบการณ์ทางพุทธศาสนาจากการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นให้ผลน้อย โดยนิสิตที่ได้รับประสบการณ์ทั้ง 3 ด้านนี้สูง จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนามาก

พระสวรรณ ยมสีดา (2548: 154) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการบ้าน วัด โรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบพุทธของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 457 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีพฤติกรรมการกินแบบพุทธมากกว่า และมีพฤติกรรมปฏิบัติทางศาสนามากกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

สุจินดา มุลผล (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมกตัญญูกตเวที ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่เข้าทำนายความเชื่อทางพุทธได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ทัศนคติที่ดีต่อลักษณะทางพุทธ การเข้าร่วมและรับรู้ประโยชน์จากกิจกรรมทางพุทธในโรงเรียน และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ สามารถร่วมกันทำนาย ความเชื่อทางพุทธได้ร้อยละ 38

พระวันชัย ธนวิโส (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ลักษณะทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสามัญขนาดใหญ่และเล็ก จำนวน 459 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาขนาดใหญ่และเล็ก มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนของโรงเรียนสามัญขนาดใหญ่และเล็ก

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก บุคคลนั้นมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก ส่วนบุคคลที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย บุคคลนั้นมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อย ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากกว่าจะมีความเชื่อในพุทธศาสนา มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย และ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากกว่าจะมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ซึ่งนอกจากการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนจะมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นแล้ว ยังพบว่าการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนยังมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นด้วย ซึ่งมีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ดังนี้

สแตนแมน และซิมเมอร์แมน (Steinman; & Zimmermen. 2004: Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับกิจกรรมทางศาสนากับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาวอเมริกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นชาวอเมริกันที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 705 คน เพื่อศึกษาระดับของกิจกรรมทางศาสนา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการสูบกัญชา ผลการศึกษาพบว่าระดับกิจกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน คือ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และ การสูบกัญชา

สุริยะ พันธุ์ดี (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จากโรงเรียนที่เห็นพุทธศาสนามาก 2 โรงเรียน และน้อย 2 โรงเรียน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งสิ้น 540 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการก้าวร้าว น้อย และมีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อย คือ นักเรียนที่มีครูเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนามาก นักเรียนที่มีทัศนคติต่อประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก

พูนฤดี สุวรรณอาจ (2537: 123-131) ได้ศึกษาปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 416 คน ผลพบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่เคร่งพุทธศาสนามากและเรียนในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนามาก เป็นผู้ที่มีความสุขจิตดีกว่า มีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่ากลุ่มอื่น และการมีศีล 5 สูงของนักเรียนขึ้นอยู่กับ การที่นักเรียนได้เรียนในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนามาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมาก

พิชัย มณีรักษ์ (2547: 125-139) ศึกษาการได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา จำนวน 346 คน ผลพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์รวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรมก้าวร้าว ในกลุ่มรวมได้ 32.6% และ 26% ตามลำดับ โดยตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบญจธรรมจากการสรุปผลคือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา ตามลำดับ ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าวนั้น ได้แก่ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนทางศาสนามากเป็นผู้ที่ทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม

พระมหาเสรี เผ่ากันทะ(2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาความโกรธและการฝึกอบรมตามแนวพุทธวิธีเพื่อลดความโกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชวินิตมัธยม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความโกรธและผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธวิธีที่มีต่อการลดความโกรธ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้ารับการฝึกอบรมตามแนวพุทธวิธีเพื่อลดความโกรธมีความโกรธลดลงมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมตามแนวพุทธวิธีเพื่อลดความโกรธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยง กล่าวคือ ถ้าบุคคลได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก บุคคลนั้นจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อย ส่วนบุคคลที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย บุคคลนั้นจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน ได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากกว่าจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ซึ่งนอกจากความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นแล้ว ตัวแปรที่มีความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ซึ่งจะได้กล่าวละเอียดในหัวข้อต่อไป ดังนี้

6. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม หมายถึง การรวมกลุ่มหรือการคบหาสมาคมกับคนรุ่นเดียวกันในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยรุ่น นับได้ว่าเป็นวัยที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อตัวเขามาก เด็กจะพยายามรวมกลุ่มกันและสร้างโครงสร้างของกลุ่มและวางมาตรฐานแนวปฏิบัติของคนในกลุ่ม โดย

ดูแบบอย่างในสังคมของผู้ใหญ่ และเนื่องจากเด็กวัยรุ่นมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมาก ทำให้ผลของการปฏิสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น ผลของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนทำให้เด็กมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองหรือความสามารถของตนเอง รวมทั้งเด็กในระยะนี้จะรับรู้ลักษณะของความสามารถหรือบุคลิกลักษณะของเพื่อนด้วย ความรู้สึกเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนของเด็กวัยรุ่นนี้มีผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพของเด็ก นอกจากนี้การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเด็กด้วยเพราะหากเราคบเพื่อนที่เหมาะสมก็นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสมควรแก่วัยและสภาพของเด็ก รวมทั้งพากันไปใช้เวลาว่างที่มีประโยชน์ หากคบเพื่อนไม่ดีก็อาจชักนำไปในทางเสื่อมเสียได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2540: 105)

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต วัยนี้จะให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก จะเชื่อเพื่อนมากกว่าบิดามารดาหรือว่าครู ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ยอมทำตามความต้องการของกลุ่มเพื่อน (นงลักษณ์ โทบันลือภพ. 2539: 24) นอกจากนี้ เด็กวัยรุ่นต้องการสร้างมิตรภาพต้องการเพื่อนวัยเดียวกัน ดังนั้นเพื่อนจึงมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการในรูปแบบที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ วัยรุ่นจะมีการปรับตัว เพื่อให้เข้ากับเพื่อน ให้มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งสุชา จันทรเฒ (2536) ได้กล่าวว่า ความต้องการด้านต่างๆ ของวัยรุ่น เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การกระทำ หรือพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กใช้แก้ปัญหา นั้น เกิดมาจากความต้องการของเขา และบางครั้งนำไปสู่ความประพฤติที่ขัดต่อสังคม ซึ่งความต้องการของวัยรุ่นนั้น ได้แก่ 1) ความต้องการความรัก ความรักที่เด็กวัยรุ่นต้องการนั้น อาจมีหลายรูปแบบ อาทิ ต้องการความรักจากบิดามารดา มีความรักเพื่อนฝูงพวกพ้อง รักเพื่อนต่างเพศ หรือรักตนเอง อยากประสบความสำเร็จเป็นต้น 2) ความต้องการอิสระ มีความต้องการอยากแสดงออกด้วยความเป็นตัวของตนเอง ดังนั้นมักจะไม่นิยมให้ผู้ใหญ่หรือบิดามารดาเข้ามาก้าวร้าวภายในชีวิตของตนเองมากเกินไป บางครั้งชอบทำอะไรโดยไม่ให้บิดามารดาเห็นหรือรับทราบด้วย 3) ความต้องการรวมกลุ่ม “เพื่อน” มีอิทธิพลมากและมีความสำคัญกับเขามาก ด้วยเหตุนี้ ในวัยรุ่นจึงอยากเป็นที่ยอมรับของเพื่อน จึงทำให้ต้องพยายามทำตัวและประพฤติปฏิบัติให้เหมือนเพื่อนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การแสดงออก รสนิยมความคิดเห็น เป็นต้น จึงทำให้รู้สึกว่าเพื่อนมีความสำคัญมาก 4) ต้องการแบบอย่างที่ดี แม้ว่าวัยรุ่นมีความต้องการอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด แต่ทว่าในเวลาเดียวกันเด็กวัยรุ่นก็ต้องการคำแนะนำที่เป็นแนวทางที่ดีจากผู้ใหญ่ หรือผู้มีประสบการณ์มากกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะบิดามารดา ต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนเป็นผู้ให้คำแนะนำ คอยตักเตือนในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งในทางที่ดีและในทางที่ไม่ดี เพื่อป้องกันไม่ให้วัยรุ่นเป็นผู้ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง 5) ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ วัยรุ่นมักมีความต้องการที่จะทดลองของใหม่ๆ แปลกๆ ที่ยังไม่เคยประสบพบมา มักจะมีความปรารถนาอย่างรุนแรง หรืออยากที่จะเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง บางครั้งอาจเอาตัวเองไปทดลองเพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ เหล่านี้อาจจะกลายเป็นเสี่ยงมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถูกห้ามหรือกีดกันมักต้องการเอาชนะ 6) มีความรู้สึกรุนแรง วัยรุ่นมักจะมีความรู้สึกทางอารมณ์รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านความรัก ความต้องการ หรือความปรารถนา มักจะต้องให้ได้รับความสำเร็จสมปรารถนาในสิ่งที่คาดหวัง หรือในสิ่งที่ฝันเอาไว้ ทำให้บางครั้งเมื่อพลาด

ยิ้ม ไม่แสดงความโลภออกมา 2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ได้แก่ เพื่อนสนิทเหมือนญาติ ไว้วางใจกัน คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีลักษณะโดยสรุป 4 ประการ ขยายความลับของตนแก่เพื่อน หมายถึง ต่างฝ่ายต่างเผยความลับของตนแก่เพื่อน ถ้าความลับนั้นมีจุดอ่อนหรือปมด้อยก็ช่วยกันแก้ไข และเป็นการให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปิดความลับของเพื่อนมิให้แพร่หลาย หมายถึง มิตรที่มีความจริงใจต่อเพื่อนรักษาน้ำใจซึ่งกันและอาไว้โดยการไม่เปิดเผยความลับของเพื่อนไม่ให้ผู้อื่นรู้ ไม่ละทิ้งยามวิบัติ หมายถึง เมื่อเวลาที่เพื่อนตกทุกข์ได้ยากก็คอยช่วยเหลือไม่ละทิ้ง แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้ หมายถึง เมื่อเวลาที่เพื่อนตกอยู่ในอันตราย ก็เข้าช่วยเหลือถึงแม้ตัวเองจะต้องเสี่ยงชีวิตก็ตาม 3) มิตรแนะนำประโยชน์ ได้แก่ เพื่อนที่คอยแนะนำแต่ในทางที่ดี มีลักษณะเหมือนครู ลักษณะของเพื่อนเช่นนี้มีอยู่ 4 ประการ คือ ห้ามไม่ให้ทำชั่ว หมายถึง เห็นเพื่อนทำความชั่ว เพราะความไม่รู้หรือความประมาทคึกคะนองก็เข้าห้ามปรามแสดงถึงเหตุผล ให้เพื่อนมีhiri คือความรังเกียจต่อความชั่ว และ โอดตปปะ ความเกรงกลัวผลของความชั่ว แนะนำให้ทำแต่ความดี หมายถึง นอกจากห้ามไม่ให้เพื่อนทำชั่วแล้ว ยังสอนเพื่อนให้รู้จักคุณค่าความดีสอนให้ประพฤติดี ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง หมายถึง ถ้าเพื่อนยังไม่มีความรู้ในทางหลักธรรมคุณความดีกฎแห่งกรรมมากนักก็เล่าให้เพื่อนฟังบอกทางสวรรค์ให้ ทางสวรรค์ หมายถึงทางไปสู่อนาคตสดใส ด้วยการแสวงหาความรู้หรือปัญญา 4) มิตรมีความรักใคร่ ได้แก่ เพื่อนประเภทสหาย มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ ทุกข์ ทุกข์ด้วย หมายถึง เมื่อเห็นเพื่อนมีความทุกข์ไม่ว่าทางใด ทางกาย ใจ ก็ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ปลอดภัย แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจ สุข สุข ด้วย หมายถึง มิตรที่เห็นเพื่อนมีความสุข ไม่ว่าทางกายหรือทางใจก็พลอยยินดีกับเพื่อนด้วย เข้าไปแสดงความยินดีด้วย ได้เถียงผู้ที่ติเตียนเพื่อน หมายถึง เมื่อเห็นคนอื่นติเตียนเพื่อนของเรา ไม่ว่าต่อหน้าและลับหลัง ก็ช่วยพูดจาชี้แจงให้เข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อนไม่ให้เพื่อนเสียหาย รับรองคนพูด สรรเสริญเพื่อน หมายถึง เมื่อเห็นคนพูดจาชมเชยเพื่อนก็พูดจาสนับสนุน

มิตรเทียม มี 4 ประเภท มิตรเทียมมากจากคำว่า มิตรปฏิรูป ซึ่งอาจมีความหมายว่า คนเทียมเป็นมิตรหรือคนปลอมเป็นมิตร ซึ่งมี 4 ประเภท คือ 1) คนปลอมลอก คนประเภทนี้ไม่ใช่มิตร แต่แสดงตัวว่าเป็นมิตร ซึ่งหวังผลประโยชน์จากคนที่คบด้วย ซึ่งมี 4 ประเภท คือ คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว คือ คนที่เอาเปรียบ เสียหาย คิดเอาให้มาก คือ เมื่อในกรณีที่มีการลงทุนจะเสียหายแต่พอได้รับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนแล้ว จะรับเอาแต่มาก เมื่อมีภัยแก่ตัวจึงรับทำกิจของเพื่อน คือ ตามปกติคนประเภทนี้จะไม่ยอมช่วยเหลือใคร แต่เมื่อตนประสบปัญหาแล้วจึงมาแกล้งแสดงตัวเป็นมิตร คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว คือ คนประเภทนี้เป็นคนเห็นแก่ตัวเมื่อคบเพื่อนคนใดแล้วก็จะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น 2) คนดีแต่พูด คนดีแต่พูดไม่ถึงกับคนหลอกลวง แต่เป็นคนกะล่อน คือขอให้ได้พูด พูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนมากเป็นเรื่องไร้สาระ มี 4 ประเภท คือ เก็บของล่วงแล้วมาปราศรัย คือ พวกที่คอยเรียกร้องความสนใจ ส่วนใหญ่แล้วจะเอาเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตมาพูด อ้างเอาของที่ยังไม่มีมาปราศรัย คือ พวกที่ชอบพูดในเรื่องของอนาคต พูดในทำนองการพยากรณ์ ทำตัวเป็นผู้รอบรู้ สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์ไม่ได้ คือ ถ้าช่วยเหลือคนที่คบกันอยู่ก็จะช่วยเหลือแบบเล่น ให้สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ออกปากฟังไม่ได้ คือ เมื่อเพื่อนต้องการฟังเพราะมีความ

ที่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนา มาก มีความผาสุกทางจิตใจ และเป็นผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ได้รับประโยชน์น้อยกว่ากิจกรรมทางพุทธศาสนา

พระมหาสุข สุวีโร (2539: 69-72) ได้ศึกษาเรื่อง ความสนใจต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของพระสงฆ์ กรณีศึกษาพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มาก ในกลุ่มที่มีระดับการกระตุ้นทางการศึกษาจากบุคคลสำคัญสูง จะมีจำนวนมากกว่าในกลุ่มที่มีระดับการกระตุ้นทางการศึกษาจากบุคคลสำคัญต่ำ ซึ่งบุคคลสำคัญได้แก่ เจ้าอาวาสหรือผู้ปกครองสงฆ์ ครูสอนพระปริยัติธรรม และเพื่อนสนิท ที่พระภิกษุสามเณรยึดถือหรือคิดว่ามีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ของตนเอง มีพฤติกรรมช่วยกระตุ้นเร้าในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา จะช่วยให้พระภิกษุสามเณรที่ได้รับแรงกระตุ้นเช่นนั้น เกิดความสนใจต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา กล่าวคือ บุคคลที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก บุคคลนั้นมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก ส่วนบุคคลที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย บุคคลนั้นมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อย ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าจะมีความเชื่อในพุทธศาสนา มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย และ เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าจะมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ซึ่งนอกจากการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมจะมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ของเด็กวัยรุ่นแล้ว ยังพบว่าการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมยังมีความเกี่ยวข้องกับระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นด้วย ซึ่งมีหลักฐานงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ดังนี้

ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน พบว่า นักเรียนชายที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่ มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทน้อยกว่า นักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

ประภาส สุขทรศนีย์ (2536: 95) ศึกษาเรื่องลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นอายุ 10 – 21 ปี จำนวน 196 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด รวมทั้งการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอีกด้วย

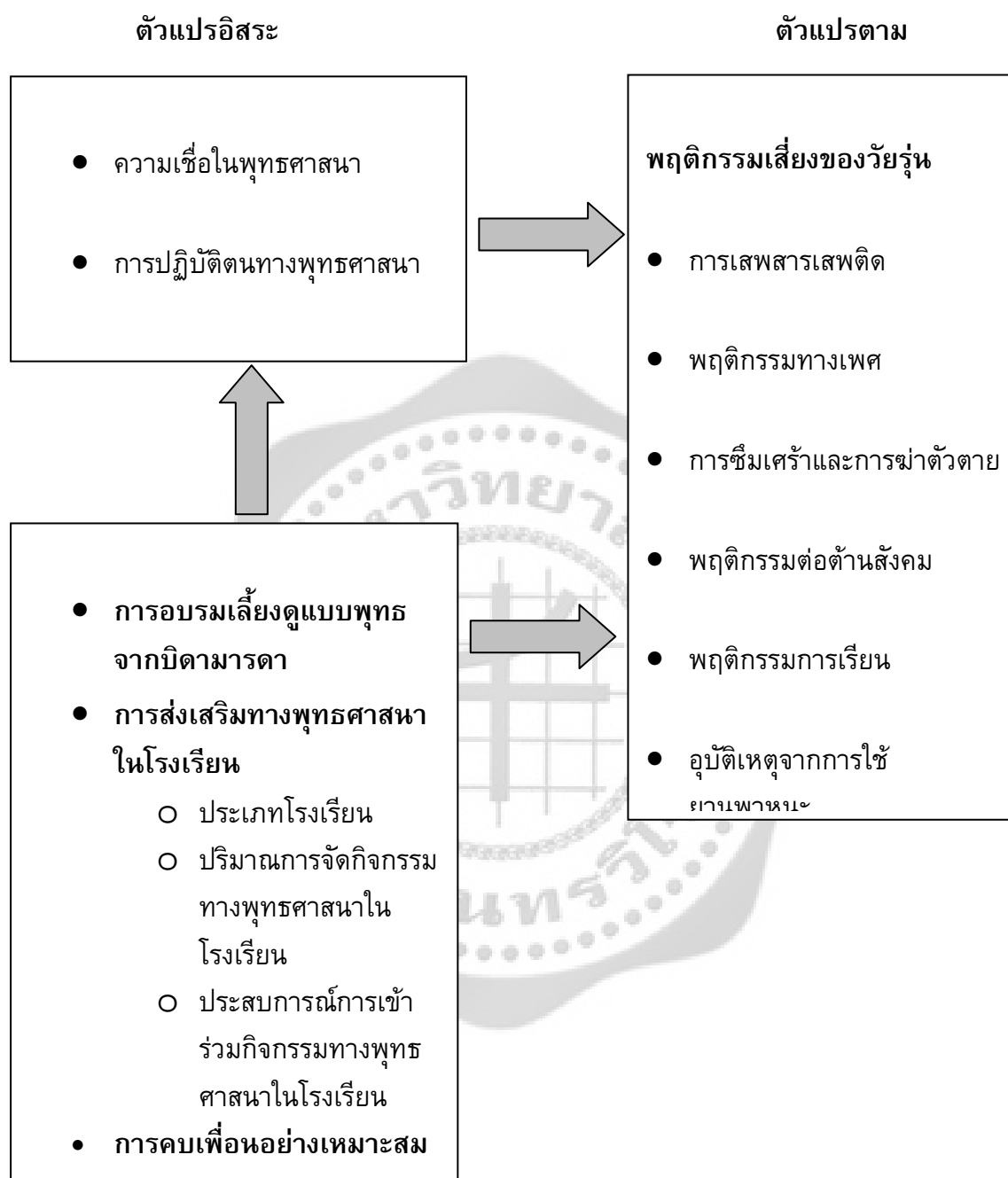
พิชัย มณีรักษ์ (2547: 125-139) ศึกษาการได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา จำนวน 346 คน ผลพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์รวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเบญจธรรม และพฤติกรรม

ก้าวร้าว ในกลุ่มรวมได้ 32.6% และ 26% ตามลำดับ โดยตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมเบี่ยง
 ธรรมชาติจากการสรุปผลคือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการ
 ได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา ตามลำดับ ส่วนตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าวนั้น
 ได้แก่ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา และการอบรมเลี้ยงดู
 แบบพุทธมามกะ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้
 ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบี่ยงธรรมชาติมากกว่า มีทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมี
 พฤติกรรมเบี่ยงธรรมชาติมากกว่านักเรียนประเภทตรงข้าม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมี
 ความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมเสี่ยง กล่าวคือ ถ้าบุคคลที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก
 บุคคลนั้นจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อย ส่วนบุคคลที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย บุคคลนั้นจะ
 มีระดับพฤติกรรมเสี่ยงมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่าง
 เหมาะสมมากกว่าจะมีระดับพฤติกรรมเสี่ยงน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

กล่าวโดยสรุป จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด จะเห็นได้ถึงรายละเอียด
 ของปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา ได้แก่
 ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว
 การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ส่วนตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่มี
 ความเกี่ยวข้องกับต่อความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดย
 ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว การส่งเสริมทางพุทธศาสนาใน
 โรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่างๆ จึงทำ
 ให้ผู้วิจัยสามารถที่จะสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และ ตั้งสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้
 โดยจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ดังนี้

8. ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจาก บิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ร่วมกันทำนวย พุทธกรรมเสีงของเด็กวัยรุ่นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 79,365 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 480 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) มีลำดับขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกเขตโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 3 เขต ได้ดังนี้ เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตบางแค

ขั้นที่ 2 แบ่งโรงเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนแยกตามประเภทโรงเรียน

ประเภทโรงเรียน ขนาดโรงเรียน	โรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการโรงเรียนวิถี พุทธ	โรงเรียนที่ไม่ได้เข้า ร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	รวม
ขนาดเล็ก (น้อยกว่า 120 คน)	-	-	0
ขนาดกลาง (121 – 600 คน)	-	1	1
ขนาดใหญ่ (601 - 1,500 คน)	8	8	16
ขนาดใหญ่พิเศษ (1,501 คนขึ้นไป)	13	12	25
รวม	21	21	42

ชั้นที่ 3 เลือกโรงเรียนในแต่ละเขตมาเขตละ 2 โรงเรียนรวม 6 โรงเรียน ดังนี้ เขตบางกอกใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน และโรงเรียนทวีธาภิเศก เขตภาษีเจริญ ได้แก่ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ และโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม และ เขตบางแค ได้แก่ โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ และโรงเรียนปัญญาวรรคคุณ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 3 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 3 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 โรงเรียน แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ประเภทโรงเรียนแยกตามเขตการศึกษา

เขต	โรงเรียน	ประเภทโรงเรียน	ขนาดโรงเรียน
บางกอกใหญ่	โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	เข้าร่วมโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ	ใหญ่
	โรงเรียนทวีธาภิเศก	ไม่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	ใหญ่
ภาษีเจริญ	โรงเรียนวัดนวลนรดิศ	เข้าร่วมโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ	ใหญ่พิเศษ
	โรงเรียนจันทร์ประดิษฐาราม วิทยาคม	ไม่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	ใหญ่พิเศษ
บางแค	โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ	เข้าร่วมโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ	ใหญ่พิเศษ
	โรงเรียนปัญญาวรคุณ	ไม่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	ใหญ่พิเศษ

ชั้นที่ 4 เลือกห้องเรียนจากแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 2 ห้อง แบ่งเป็นห้องเรียนในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2) 1 ห้องเรียน และ ห้องเรียนในช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 5) 1 ห้องเรียน รวมห้องเรียนทั้งหมดในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2) 6 ห้อง และ ห้องเรียนในช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 5) 6 ห้อง รวม 12 ห้องเรียน

ชั้นที่ 5 สุ่มนักเรียนในห้องเรียนที่ได้จากชั้นที่ 3 มาห้องเรียนละ 40 คน โดยให้จำนวนของ หญิงและชายพอๆ กัน รวม 480 คน ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 2)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 5)	รวม
โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ			
โรงเรียนฤทธิธรรงค์รอน	40	40	80
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ	40	40	80
โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ	40	40	80
โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ			
โรงเรียนทวีธาภิเศก	40	40	80
โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม	40	40	80
โรงเรียนปัญญาวรรคคุณ	40	40	80
รวม	240	240	480

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป โดยให้นักเรียนกรอกข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับชั้น และ ประเภทของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของสุริยะ พันธุ์ดี (2536) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 13 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
0	โรงเรียนของข้าพเจ้า.....				
0	มีการจัดให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ				
00	มีการจัดโครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม				

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบเป็นประจำ	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบนาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบไม่เคย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนเป็นผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนเป็นผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของสุริยะพันธ์ดี (2536) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 13 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

ข้อ	ข้อความ	ทุกครั้ง	บ่อย ครั้ง	น้อย ครั้ง	ไม่เคย
0	การบวชเณรหรือบวชชีพรหมณ์ภาคฤดูร้อน ของโรงเรียน				
00	กิจกรรมทางศาสนาที่วัดของโรงเรียน เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น				

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ ทุกครั้ง	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ บ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ น้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่เคย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2540) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนา

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
0	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้าเป็นหนทางแห่งความสุข อย่างแท้จริง				
00	การเข้าถึงนิพพานเป็นสิ่งที่เกินความ พยายามของมนุษย์				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างเห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีความเชื่อในพุทธศานา น้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีความเชื่อในพุทธศานามาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2540) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติ

เป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ เป็น ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
0	ข้าพเจ้าตั้งใจรักษาศีล 5				
00	ข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน				
000	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา				

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ปฏิบัติบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่เคยปฏิบัติ	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา

น้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา

มาก

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2543) เป็นหลักในการนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
0	พ่อแม่พาข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด				
00	พ่อแม่ชวนข้าพเจ้าบริจาคสิ่งของแก่เด็กยากจน				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ จริง	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่จริง	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ จริง	ให้	1	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่จริง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่จริง	ให้	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวมาก

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามของ หรรษา เลหาเสรีกุล (2537) เป็นหลักในการ นำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 12 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
0	ข้าพเจ้าไม่คล้อยตามเมื่อเพื่อนชวนให้ทำผิด				
00	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน เมื่อเพื่อนชวนให้หนีเรียน				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ จริง	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่จริง	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ จริง	ให้	1	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ค่อนข้างไม่จริง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่จริง	ให้	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน แปลว่านักเรียนมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย
ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 คะแนน แปลว่านักเรียนมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก

ตอนที่ 8 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ประจํา บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคย โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวน 30 ข้อ พิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 4.00 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

ข้อ	ข้อความ	ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	<u>การเสพยาเสพติด</u>				
0	ข้าพเจ้าสูบบุหรี่				
00	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				
	<u>พฤติกรรมทางเพศ</u>				
0	ข้าพเจ้ายอมให้เพื่อนต่างเพศจับมือถือแขน				
00	ข้าพเจ้ามีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ				
	<u>การดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย</u>				
0	ข้าพเจ้ารู้สึกหมดหวังต่อแก้ไขในชีวิต				
00	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากจะมีชีวิตอยู่				
	<u>พฤติกรรมต่อต้านสังคม</u>				
0	ข้าพเจ้าทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม				
00	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎหมาย				
	<u>พฤติกรรมการเรียน</u>				
0	ข้าพเจ้าหนีเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ				
00	ข้าพเจ้าไม่สนใจในสิ่งที่อาจารย์สอน				
	<u>อุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ</u>				
0	ข้าพเจ้าไม่สวมหมวกกันน็อกเมื่อขี่หรือซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์				
00	ข้าพเจ้าเข้าร่วมการแข่งขันความเร็วบนถนนแข่งขัน				

เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผู้ที่ตอบ ประจำ	ให้	4	คะแนน
ผู้ที่ตอบ บ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ผู้ที่ตอบ บางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ผู้ที่ตอบ ไม่เคย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย น้อยกว่า 1.50 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ย มากกว่า 3.00 คะแนน แปลว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับสูง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด ได้แก่ ประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางศาสนา การถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากครอบครัว และ พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากการศึกษาในข้อ 1 โดยเขียนนิยามคุณลักษณะที่ต้องการวัด ได้แก่ ประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางศาสนา การถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากครอบครัว และ พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

3. สร้างข้อคำถามตามทีนิยามไว้ โดยเขียนให้สอดคล้องตามนิยามปฏิบัติการในแต่ละด้านให้ครบทุกด้าน ได้จำนวนข้อคำถามดังนี้

3.1 แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 18 ข้อ

3.2 แบบสอบถามประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 18 ข้อ

3.3 แบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.6 แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.7 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 37 ข้อ

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อความ รวมทั้งความชัดเจนของภาษา จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) ของผู้วิจัย จำนวน 100 คน ได้แก่ ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2) 50 และ ห้องเรียนในช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 5) 50 คน รวม 100 คน นำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item – Total Correlation) โดยใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation) พบข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

5.1 แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนโดย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 13 ข้อ

5.2 แบบสอบถามประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนโดย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 13 ข้อ

5.3 แบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

5.4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

5.5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

5.6 แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมโดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

5.7 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

6. นำข้อคำถามที่คัดเลือกแล้ว จากข้อ 5 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับและรายด้าน ได้ดังนี้

6.1 แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .82

6.2 แบบสอบถามประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนจำนวน 13 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .79

6.3 แบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนาจำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80

6.4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

6.5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .85

6.6 แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมจำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .82

6.7 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92 และรายด้าน 6 ด้านอยู่ระหว่าง .76 ถึง .83

7. จัดพิมพ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนัดหมาย วัน เวลา ที่จะนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูล
3. เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละครั้ง วางแผนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง
4. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำแบบสอบถาม
5. อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้นักเรียนเข้าใจก่อนลงมือทำแบบสอบถาม
6. นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. พิจารณาแบบสอบถามที่สมบูรณ์ถูกต้องมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ ตามที่ได้กำหนดไว้
2. จัดพิมพ์ข้อมูล ในตอนที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 บันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานในการอธิบายลักษณะตัวแปร ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 3.2 คำนวณหาค่าเปรียบเทียบ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่า t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 - 7
 - 3.3 คำนวณหาค่าการทำนายโดยใช้การวิเคราะห์แบบทดสอบแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน จำนวนเด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน คะแนนค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
R ²	แทน ค่าอำนาจในการทำนาย
Beta	แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของตัวแปร
p	แทน ระดับความมีนัยสำคัญ
*	แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
**	แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
***	แทน ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายดังนี้

ตอนที่ 1 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และประเภทของโรงเรียน และการเสนอค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนประสบการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

ตอนที่ 2 การเสนอค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น

ตอนที่ 3 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

ตอนที่ 4 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

ตอนที่ 5 การเสนอผลการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น เมื่อใช้ทำนาย 7 ตัว ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และ ประเภทของโรงเรียน และการเสนอค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

1.1 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และประเภทของโรงเรียน ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวน (คน) และร้อยละของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับชั้น	ชาย		หญิง		รวม	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการโรงเรียนวิถี พุทธ	ม.ต้น	51	10.81	73	15.47	124	26.27
	ม.ปลาย	57	12.08	68	14.41	125	26.48
	รวม	108	22.88	141	29.87	249	52.75
โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ	ม.ต้น	80	16.95	34	7.20	114	24.15
	ม.ปลาย	63	13.35	46	9.75	109	23.09
	รวม	143	30.30	80	16.95	223	47.25
รวม		251	53.18	221	46.82	472	100

จากตาราง 4 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 472 คน แบ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนวิถิพุทธจำนวน 249 คน (ร้อยละ 52.75) และเป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธจำนวน 223 คน (ร้อยละ 47.25) โดยในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 141 คน (ร้อยละ 29.87) เป็นเพศชายจำนวน 108 คน (ร้อยละ 22.88) และ แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นพอๆ กัน คือ 125 คน (ร้อยละ 26.48) และ 124 คน (ร้อยละ 26.27) ตามลำดับ และในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 143 คน (ร้อยละ 30.30) เป็นเพศหญิงจำนวน 80 คน (ร้อยละ 16.95) และ แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 114 คน (ร้อยละ 24.15) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 109 คน (ร้อยละ 23.09)

1.2 การเสนอค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การเสนอค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความเชื่อทางพุทธศาสนา	3.34	.38	มาก
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.37	.46	น้อย
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว	3.15	.44	มาก
4. ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	3.28	.53	มาก
5. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	2.99	.43	มาก
6. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	2.84	.46	มาก

จากตาราง 5 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นมีความเชื่อทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = .38) มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = .46) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = .44) ได้รับปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = .53) มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = .43) และ มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = .46)

ตอนที่ 2 การเสนอค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น ผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นในกลุ่มรวม

พฤติกรรมเสี่ยง	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.29	2.51	ต่ำ
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.47	2.87	ต่ำ
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.65	3.49	ปานกลาง
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.32	2.79	ต่ำ
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.98	3.13	ปานกลาง
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.63	3.06	ปานกลาง
รวม	1.56	13.93	ปานกลาง

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม ($\bar{X}=1.56, S.D.=13.93$) และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ($\bar{X} = 1.65$, S.D. = 3.49) ด้านพฤติกรรมการเรียน ($\bar{X} = 1.98$, S.D. = 3.13) และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ ($\bar{X} = 1.63$, S.D. = 3.06) อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ($\bar{X} = 1.29$, S.D. = 2.51) ด้านพฤติกรรมทางเพศ ($\bar{X} = 1.47$, S.D. = 2.87) และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ($\bar{X} = 1.32$, S.D. = 2.79) อยู่ในระดับต่ำ

ตอนที่ 3 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่นโดยจำแนกตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

3.1 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรความเชื่อในพุทธศาสนา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.1 เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาจะมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา น้อย ผลปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรความเชื่อในพุทธศาสนา

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	ความเชื่อในพุทธศาสนา				t	p
	มาก n = 235		น้อย n = 237			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.22	2.00	1.36	2.90	-2.98**	.002
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.40	2.40	1.54	3.25	-2.63**	.005
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.57	3.04	1.72	3.85	-2.42**	.008
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.22	2.10	1.41	3.28	-3.62***	.000
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.94	2.87	2.01	3.36	-1.41	.081
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.55	2.69	1.71	3.34	-3.00**	.002
รวม	1.48	10.91	1.63	16.12	-3.40***	.001

จากตาราง 7 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศานาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.1 ยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนไม่แตกต่างกัน

3.2 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.2 เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศานาน้อย ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา				t	p
	มาก n = 213		น้อย n = 259			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.32	2.69	1.27	2.35	1.07	.143
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.49	3.16	1.46	2.62	.54	.294
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.60	3.54	1.69	3.44	-1.44	.076
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.31	2.86	1.32	2.75	-.28	.389
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.92	3.16	2.02	3.08	-1.84*	.033
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.62	3.25	1.64	2.90	-.43	.331
รวม	1.54	15.13	1.57	12.88	-.61	.272

จากตาราง 8 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกันมี พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.2 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา น้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.2 เพียงบางส่วน

3.3 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อย ผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจาก บิดามารดา				t	p
	มาก n = 259		น้อย n = 213			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.22	2.14	1.38	2.85	-3.46***	.001
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.41	2.71	1.55	3.02	-2.64**	.005
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.56	3.16	1.75	3.79	-2.97**	.002
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.31	2.52	1.40	3.05	-3.03**	.002
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.90	3.11	2.07	3.09	-2.95**	.002
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.58	3.01	1.69	3.10	-1.90*	.030
รวม	1.49	12.95	1.64	14.66	-3.62***	.000

จากตาราง 9 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาต่างกัน มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อย อย่างน้อยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

3.4 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรประเภทของโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.1 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรประเภทของโรงเรียน

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	ประเภทของโรงเรียน				t	p
	โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 249		โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 223			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.27	2.26	1.31	2.77	-.87	.191
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.43	2.74	1.52	3.00	-1.69*	.046
3. ด้านการซึ่มเสรั้าและการฆ่าตัวตาย	1.61	3.47	1.68	3.51	-1.04	.149
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.29	2.53	1.34	3.06	-.90	.184
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.34	2.89	2.02	3.36	-1.49	.068
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.63	3.01	1.63	3.12	-.12	.452
รวม	1.53	13.49	1.59	14.37	-1.32	.095

จากตาราง 10 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกัันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.1 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.1 เพียงบางส่วน

3.5 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.2 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน				t	p
	มาก n = 249		น้อย n = 223			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.23	1.93	1.36	3.01	-2.63**	.005
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.42	2.50	1.53	3.22	-2.02*	.022
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.57	3.07	1.74	3.86	-2.61**	.005
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.25	2.22	1.39	3.29	-2.59**	.005
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.94	2.88	2.02	3.38	-1.37	.085
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.61	2.93	1.65	3.20	-.69	.245
รวม	1.50	11.40	1.61	16.15	-2.52**	.006

จากตาราง 11 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.2 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะไม่แตกต่างกัน

3.6 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 3.3 เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร
ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน				t	p
	มาก n = 241		น้อย n = 231			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.25	2.11	1.33	2.86	-1.73*	.043
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.44	2.81	1.50	2.94	-1.02	.155
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.60	3.18	1.69	3.77	-1.47	.072
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.27	2.42	1.37	3.12	-1.97*	.025
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.94	2.99	2.02	3.26	-1.35	.089
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.63	3.13	1.63	2.99	0.37	.485
รวม	1.52	12.62	1.59	15.13	-1.58	.053

จากตาราง 12 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.3 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด และด้านพฤติกรรมการต่อต้านสังคม โดยพบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด และด้านพฤติกรรมการต่อต้านสังคม น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.3 เพียงบางส่วน

3.7 การเสนอผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 4 เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น	การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม				t	p
	มาก n = 273		น้อย n = 199			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการเสพสารเสพติด	1.11	0.89	1.54	3.36	-8.79***	.000
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	1.31	1.99	1.69	3.47	-6.98***	.000
3. ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย	1.49	2.93	1.86	3.89	-5.64***	.000
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	1.13	1.43	1.57	3.60	-8.10***	.000
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	1.79	2.38	2.23	3.55	-7.68***	.000
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	1.47	2.42	1.85	3.49	-6.55***	.000
รวม	1.38	8.58	1.79	16.55	-9.51***	.000

จากตาราง 13 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่างก็มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านแตกต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

3.8 การเสนอผลสรุปการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นตามตัวแปร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น กลุ่มที่ 2 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 ถึง 13 เป็นตารางรวม ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสถิติ t ของการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม (y) และ รายด้าน (y₁ ถึง y₆) ของ
เด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	y	y ₁	y ₂	y ₃	y ₄	y ₅	y ₆	จำนวนผล การ ทดสอบที่ สอดคล้อง กับ สมมติฐาน
กลุ่มที่ 1								
1.ความเชื่อในพุทธศาสนา	-3.40***	-2.98**	-2.63**	-2.42**	-3.62***	-1.41	-3.00**	6/7
2.การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	-0.61	1.07	.54	-1.44	-.28	-1.84*	-.43	1/7
กลุ่มที่ 2								
1.การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา	-3.62***	-3.46***	-2.64**	-2.97**	-3.03**	-2.95**	-1.90*	7/7
2.ประเภทของโรงเรียน	-1.32	-.87	-1.69*	-1.04	-.90	-1.49	-.12	1/7
3.ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	-2.52**	-2.63**	-2.02*	-2.61**	-2.59**	-1.37	-.69	5/7
4.ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	-1.58	-1.73*	-1.02	-1.47	-1.97*	-1.35	0.37	2/7
5.การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	-9.51***	-8.79***	-6.98***	-5.64***	-8.10***	-7.68***	-6.55***	7/7

หมายเหตุ ตัวแปรตาม y คือ พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม
y₁ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด
y₂ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ
y₃ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการฆ่าตัวตาย
y₄ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม
y₅ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน
y₆ คือ พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ

จากตาราง 14 สรุปได้ว่า

ตัวแปรในกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ความเชื่อในพุทธศาสนา มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของวัยรุ่นทุกด้าน ยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน (y_5)

การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน (y_5) และ

ตัวแปรในกลุ่มที่ 2 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของวัยรุ่นทุกด้านของเด็กวัยรุ่น

การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน แบ่งเป็น ประเภทของโรงเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ(y_2) ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของวัยรุ่นทุกด้าน ยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน(y_5) และพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ(y_6) และ ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น ยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด (y_1) และ ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม (y_4)

การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของวัยรุ่นทุกด้าน

โดยสรุปจะสังเกตได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความเกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมหรือรายด้านอย่างน้อย 1 ด้าน โดยตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน) รองลงมาคือ ความเชื่อในพุทธศาสนา (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน) ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน) ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงรายด้าน 2 ด้าน) การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงรายด้าน 1 ด้าน) และ ประเภทของโรงเรียน (เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงรายด้าน 1 ด้าน) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

4.1 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6.1 เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อย ผลปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา

ลักษณะทางพุทธศาสนา	การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจาก บิดามารดา				t	p
	มาก n = 259		น้อย n = 213			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ความเชื่อในพุทธศาสนา	3.40	.31	3.26	.44	-3.88***	.000
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.48	.45	2.25	.44	-5.54***	.000

จากตาราง 15 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา
ต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกัน โดย เด็กวัยรุ่นที่ได้รับ
การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธ
ศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

4.2 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธ
ศาสนาของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปรประเภทของโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6.1 เด็กวัยรุ่นที่
เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตน
ทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ผล
ปรากฏดังตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
จำแนกตามตัวแปร ประเภทของโรงเรียน

ลักษณะทางพุทธศาสนา	ประเภทของโรงเรียน				t	p
	โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 249		โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 223			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ความเชื่อในพุทธศาสนา	3.36	.34	3.31	.43	-1.43	.077
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.40	.45	2.35	.47	-1.22	.112

จากตาราง 16 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6.1

4.3 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปรปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6.2 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ผลปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
จำแนกตามตัวแปร ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

ลักษณะทางพุทธศาสนา	ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน				t	p
	มาก n = 249		น้อย n = 223			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ความเชื่อในพุทธศาสนา	3.37	.41	3.29	.35	-2.59 **	.005
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.49	.48	2.24	.39	-6.50***	.000

จากตาราง 17 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างก็มีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีความเชื่อในพุทธศาสนาและมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศานาน้อยอย่างน้อยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 6.2

4.4 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปรประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6.3 เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ผลปรากฏดังตาราง 18

ตาราง 18 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
จำแนกตามตัวแปร การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน

ลักษณะทางพุทธศาสนา	การเข้าร่วมกิจกรรมทาง พุทธศาสนาในโรงเรียน				t	p
	มาก n = 241		น้อย n = 231			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ความเชื่อในพุทธศาสนา	3.35	.42	3.32	.34	-1.03	.152
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.52	.46	2.23	.40	-7.35***	.000

จากตาราง 18 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6.3 เพียงบางส่วน

4.5 การเสนอผลการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ตามตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 7 เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย ผลปรากฏดังตาราง 19

ตาราง 19 เปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น
จำแนกตามตัวแปร การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

ลักษณะทางพุทธศาสนา	การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม				t	p
	มาก n = 273		น้อย n = 199			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ความเชื่อในพุทธศาสนา	3.44	3.19	3.19	.36	-7.43***	.000
2. การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา	2.37	2.39	2.39	.41	.31	.378

จากตาราง 19 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่างก็มีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีความเชื่อในพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างจากกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 เพียงบางส่วน

4.6 การเสนอผลสรุปการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ จากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 15 ถึง 19 เป็นตารางรวม ผลปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 ค่าสถิติ t ของการเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น จำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

ตัวแปรอิสระ	ความเชื่อในพุทธศาสนา	การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา
1. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา	-3.88 ***	-5.54 ***
2. ประเภทของโรงเรียน	-1.43	-1.22
3. ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	-2.59 **	-6.50 ***
4. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	-1.03	-7.35 ***
5. การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม	-7.432 ***	.31

จากตาราง 20 สรุปได้ว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา และปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ส่วนการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นเท่านั้น ส่วนตัวแปรประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นเท่านั้น ส่วนตัวแปรประเภทของโรงเรียนไม่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นเลย

ตอนที่ 5 การเสนอผลการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น เมื่อใช้ทำนาย 7 ตัว ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลปรากฏดังตาราง 21 (ตารางสหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรที่ศึกษา หรือ Intercorrelation Matrix แสดงไว้ในภาคผนวก ก)

ตาราง 21 แสดงค่า Beta ของตัวแปรที่มีนัยสำคัญในการร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น พร้อมเปอร์เซ็นต์การทำนายของแต่ละสมการ

พฤติกรรมเสี่ยง	ตัวทำนาย							% การทำนาย
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	
พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม	-	-	-	-	-.08 *	-	-.54 ***	30
พฤติกรรมเสี่ยงรายด้าน								
1. ด้านการเสพสารเสพติด	-	-.08*	-	-	-	-	-.54 ***	30
2. ด้านพฤติกรรมทางเพศ	-	-	-	-	-	-	-.42 ***	17
3. ด้านการซึ่มเสรั้า และการฆ่าตัวตาย	-	-	-	-	-.11 *	-	-.34 ***	13
4. ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม	-	-	-	-	-	-	-.50 ***	25
5. ด้านพฤติกรรมการเรียน	-	-	-	-	-	-	-	
6. ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ	-	-	-	.11 *	-.14 ***	-	-.46 ***	20
	-	-	-	-	-	-	-.36 ***	13
จำนวนสมการที่ตัวทำนายสามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญ	0/7	1/7	0/7	1/7	3/7	0/7	7/7	

- หมายเหตุ ตัวทำนาย
- x₁ คือ ประเภทของโรงเรียน
 - x₂ คือ ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
 - x₃ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน
 - x₄ คือ ความเชื่อในพุทธศาสนา
 - x₅ คือ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา
 - x₆ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว
 - x₇ คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม

จากตาราง 21 เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรที่สามารถ

ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมของเด็กวัยรุ่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.54) และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา (Beta = -.08) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 30 และเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละด้านพบว่า

พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด มีตัวแปร 2 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.54) และปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน (Beta = -.08) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมและได้เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติดน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติดของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 30

พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ มีเพียง 1 ตัวแปรที่สามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.42) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 17

พฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย มีตัวแปร 2 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.34) และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา (Beta = -.11) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 13

พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีเพียง 1 ตัวแปรที่สามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.50) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคมของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 25

พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน มีตัวแปร 3 ตัวที่สามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.46) การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา (Beta = -.14) และ ความเชื่อในพุทธศาสนา (Beta = .11) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา และ มีความเชื่อในพุทธศาสนามากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 20

พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ มีเพียง 1 ตัวแปรที่สามารถทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (Beta = -.36) ซึ่งแสดงว่า ถ้าเด็กวัยรุ่นมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากขึ้นเท่าใดก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะน้อยลงเท่านั้น โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะของเด็กวัยรุ่นได้ ร้อยละ 13

โดยสรุปจะสังเกตได้ว่า เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น (x_7) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านได้ทุกด้าน รองลงมาคือ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา (x_5) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน ได้ 2 ด้าน และตัวแปรความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น (x_4) และ ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน (x_2) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมรายด้านได้ 1 ด้าน ทั้ง 2 ตัวแปร

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อในพุทธศาสนา และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปร การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นโดยรวม และรายด้านของเด็กวัยรุ่น

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันตามตัวแปร ความเชื่อในพุทธศาสนา และ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ดังนี้
 - 1.1 เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศานาน้อย
 - 1.2 เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศานาน้อย
2. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อย
3. เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันตามตัวแปร การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนี้
 - 3.1 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
 - 3.2 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย
 - 3.3 เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย

4. เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

5. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อย

6. เด็กวัยรุ่นมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาแตกต่างกันตามตัวแปร การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนี้

6.1 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

6.2 เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย

6.3 เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมาก มีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย

7. เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมี ความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

8. ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 79,365 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 480 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป โดยให้นักเรียนกรอกข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับชั้น และ ประเภทของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .82

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคย มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .79

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความเชื่อในพุทธศาสนา จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .80

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .85

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .85

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .82

ตอนที่ 8 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคย มีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนัดหมาย วัน เวลา ที่จะนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูล
3. เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในแต่ละครั้ง วางแผนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง
4. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำแบบสอบถาม
5. อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้นักเรียนเข้าใจก่อนลงมือทำแบบสอบถาม
6. นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พิจารณาแบบสอบถามที่สมบูรณ์ถูกต้องมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ ตามที่ได้กำหนดไว้
2. จัดพิมพ์ข้อมูล ในตอนที่ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 , 6 , 7 และ 8 บันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานในการอธิบายลักษณะตัวแปร ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 3.2 คำนวณหาค่าเปรียบเทียบ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่า t - test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 - 7
 - 3.3 คำนวณหาค่าการทำนายโดยใช้การวิเคราะห์แบบทดสอบแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม อยู่ในระดับต่ำ

2. เด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.1 ยกเว้นพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

3. เด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.2 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1.2 เพียงบางส่วน

4. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

5. เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.1 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.1 เพียงบางส่วน

6. เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.2 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะไม่แตกต่างกัน

7. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.3 ยกเว้น พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด และด้านพฤติกรรมการต่อต้านสังคม โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด และด้านพฤติกรรมการต่อต้านสังคม น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทาง

พุทธศานาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3.3 เพียงบางส่วน

8. เด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่างกันมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านแตกต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

9. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกัน โดย เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดามากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

10. เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 6.1

11. เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนามากมีความเชื่อในพุทธศาสนาและมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศานาน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 6.2

12. เด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6.3 เพียงบางส่วน

13. เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่างกันมีความเชื่อในพุทธศาสนาต่างกัน โดยเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีความเชื่อในพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากมีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างจากกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่คบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 เพียงบางส่วน

14. เมื่อใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน ความเชื่อในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว และ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น โดยใช้วิธีถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนาย

พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น(y_7) รองลงมาคือ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา(y_5) ความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น(y_4) และ ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน(y_2)

อภิปรายผล

การวิจัยนี้มีคำถามของการวิจัย 3 ข้อ คือ 1. เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับใด (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) 2. การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่นมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กหรือไม่ (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) และ 3. มีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น(สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 4) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลตามคำถามของการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ นุ้ยสุข (2552: 90) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 787 คน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (เทียบได้กับพฤติกรรมเสี่ยงระดับปานกลางของผลการวิจัยในครั้งนี้) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ อยู่ในระดับเสี่ยงน้อยหรือไม่เสี่ยง (เทียบได้กับพฤติกรรมเสี่ยงระดับต่ำของผลการวิจัยในครั้งนี้) ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุ ด้านการต่อต้านสังคม และด้านพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับเสี่ยงค่อนข้างน้อย (เทียบได้กับพฤติกรรมเสี่ยงระดับต่ำของผลการวิจัยในครั้งนี้) ซึ่งจากผลการวิจัยจะสังเกตได้ว่า สามารถแบ่งกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงตามระดับพฤติกรรมเสี่ยงได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงที่มีระดับพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม และ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงที่มีระดับพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ การที่ผลการวิจัยของพฤติกรรมเสี่ยงทั้ง 2 กลุ่มอยู่ในระดับแตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากในกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงที่ 1 เป็นกลุ่มของพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างเด่นชัด และเป็นพฤติกรรมที่ทุกสถาบันทางสังคมให้ความสำคัญในการวางแผนป้องกันหรือแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หรือแม้กระทั่งระดับชาติส่วนพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสังคมในระดับรองลงมาโดยสังคมอาจจะมองว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลกระทบเป็นส่วนบุคคลมากกว่า จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการวางแผนป้องกันหรือแก้ไข

มากเท่ากับพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มแรก ทำให้เด็กวัยรุ่นรับรู้ถึงผลกระทบ และ พิษภัยของพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มที่ 1 มากกว่า พฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มที่ 2 เด็กวัยรุ่นจึงมีพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มที่ 1 ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม น้อยกว่า พฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ จึงทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ระดับพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงกลุ่มที่ 2 มีระดับพฤติกรรมเสี่ยงที่มากกว่ากลุ่มของพฤติกรรมเสี่ยงกลุ่มที่ 1 ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นควรให้ความสำคัญในการที่จะเฝ้าระวัง วางแผน และหาแนวทางแก้ไขต่อไป โดยเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะของเด็กวัยรุ่น ซึ่งก็ไม่ควรที่จะ ละเลย พฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มแรกได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ถึงแม้จากการวิจัยจะพบว่า มีระดับพฤติกรรมเสี่ยงในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำก็ตาม ทุกฝ่ายควรร่วมมือช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นอย่าง ใกล้ชิดเพราะสภาพสังคมรอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับพฤติกรรมของเด็ก วัยรุ่นก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

2. จากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา และปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน โดยเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา มากกว่ามีความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่า และเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากมีความเชื่อในพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 5 และ ข้อ 6.2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยะ พันธุ์ดี (2536: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 540 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมาก และมีครูเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนามากเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ และ นักเรียนที่บิดามารดามีความใกล้ชิดกับศาสนามากจะมีความเชื่อทางพุทธศาสนาและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีความใกล้ชิดกับศาสนา น้อย ทั้งนี้ เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเด็กในการที่จะปลูกฝัง และขัดเกลาให้เด็กเป็นดีของสังคม เพราะการที่เด็กจะเจริญเติบโตไปเป็นคนดีได้นั้นต้องอาศัยครอบครัว ครอบครัวประกอบไปด้วยพ่อและแม่ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดที่เด็กรักและเชื่อฟัง ดังนั้นถ้าพ่อและแม่ได้ใช้เวลาของตนในการอบรมขัดเกลานิสัยเด็กและให้ความเอ็นดูแก่เด็กอย่างเพียงพอแล้วเด็กก็จะประพฤติตนในทางที่ดีมากกว่าที่จะประพฤติตนไปในทางที่เสียหาย (สุชา จันทน์เอม. 2542: 34) โดยเฉพาะถ้ายังถ้าเด็กวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว โดยมีพ่อและแม่คอยให้คำแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของ

พุทธศาสนา ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วยแล้ว ก็จะทำให้เด็กค่อย ๆ ซึมซับและเรียนรู้ในหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาและนำหลักธรรมคำสอนที่ตนเชื่อมาปฏิบัติตามเหมือนพุทธศาสนิกชนทั่วไป สอดคล้องกับ เชียร์ (Sears, 1988: 159 – 197) ที่กล่าวว่าพ่อแม่มีอิทธิพลในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะพ่อแม่มีหน้าที่ในการฝึกวินัยและให้แรงเสริมกับพฤติกรรมของเด็ก พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็ก ถ้าพ่อแม่ได้ใช้เวลาในการอบรม ชัดเกลานิสัยเด็กให้ความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กก็จะมีพฤติกรรมในทางที่ดี อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปถึงแม้ครอบครัวจะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและมีอิทธิพลต่อความเชื่อ และ พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่น แต่โรงเรียนก็เป็นสถาบันอีกแห่งหนึ่งที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในตัวเด็กมากที่สุดเพราะในวันหนึ่ง ๆ เด็กใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมากพอๆ กับอยู่ที่บ้าน แต่ด้วยสภาพทางสังคมที่อาจทำให้ครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ไม่มีเวลารับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ (สุริยะ พันธุ์ดี, 2536: 2) กล่าวคือ ทั้งบิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้บิดามารดามีเวลาในการเลี้ยงดูบุตรน้อยลง โอกาสในการปลูกฝังหรือถ่ายทอดลักษณะทางสังคมให้กับบุตร โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัวจึงมีน้อยลงไปด้วย โรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางสังคมในลำดับรองลงมาที่ต้องมีบทบาทมากขึ้นในการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ให้วัยรุ่นได้รับประสบการณ์ทางศาสนาต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังค่านิยมความเชื่อทางศาสนาและการปฏิบัติตนทางศาสนาให้กับวัยรุ่น เพราะตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตจิตใจศาสนาก็ยังเป็นที่พึ่งทางใจ นอกจากนี้แล้วศาสนายังเป็นเครื่องชี้แนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนแก่มนุษย์ให้มุ่งสู่ความดีอีกด้วย

3. จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม ด้านพฤติกรรมการเรียน และ ด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ โดยแบ่งตัวแปรเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ความเชื่อในพุทธศาสนาและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตลักษณะของเด็กวัยรุ่น และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตสังคมของเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาวิเคราะห์แยกเป็น 2 ลักษณะ พบว่า

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรอิสระทีละตัว โดยใช้ t-test พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวจากทั้ง 2 กลุ่มตัวแปร มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมหรือพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านอย่างน้อย 1 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าตัวแปรทางจิตลักษณะของเด็กวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นมากที่สุด คือ ความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น และ พบว่าตัวแปรทางจิตสังคมของเด็กวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ พิชัย มณีรักษณ์ (2547: 140-141) ซึ่งศึกษาเรื่องการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 346 คน จากการศึกษพบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อในพุทธศาสนามากเป็นนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า นักเรียนที่มีความเชื่อในพุทธศาสนา น้อย นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะจากบิดามารดาเป็นนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะน้อย และ นักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่า มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่า และมีพฤติกรรมเบญจธรรมมากกว่านักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย

3.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้าน โดยใช้ตัวแปรอิสระทุกตัวจากทั้ง 2 กลุ่มตัวแปร รวม 7 ตัวแปร พบว่าสำหรับตัวแปรจิตลักษณะของเด็กวัยรุ่นที่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านได้จำนวนมากครั้งที่สุด คือ การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น รองลงมาคือ ความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น และตัวแปรจิตสังคมของเด็กวัยรุ่นที่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงรายด้านได้จำนวนมากครั้งที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชัย มณีรักษณ์ (2547: 140-141) ซึ่งศึกษาเรื่องการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 346 คน จากการศึกษพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์ 3 ตัวแปร คือ การได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม รวมทั้ง ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร ได้แก่ สุขภาพจิตที่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่อทางพุทธศาสนา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวได้ 26.7% โดยตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิมคือ ความเชื่อทางพุทธศาสนา ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และสุขภาพจิตที่ดีตามลำดับ และตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์ คือการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม การได้รับการเรียนการสอนทางศาสนา และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธมามกะ ตามลำดับ

จากผลการวิจัยทั้ง 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์เปรียบเทียบและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบผลที่สอดคล้องกันอย่างชัดเจนว่าในบรรดาตัวแปรทั้ง 7 ตัวที่นำมาศึกษาความเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมเสี่ยง ตัวแปรที่พบผลเกี่ยวข้องชัดเจนที่สุดคือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ซึ่งให้เห็นว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าเด็กวัยรุ่นคบกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ดี เด็กวัยรุ่นก็จะมีโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เบี่ยงเบนด้วย เพราะเด็กวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และมีความภักดีต่อกลุ่มเพื่อน ดังนั้นถ้าหากเด็กวัยรุ่นไปรวมตัวหรือไปคบอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ดีก็อาจจะนำไปในทางที่เสื่อมเสียได้ ถึงแม้ว่าเด็กบางคนอาจจะไม่อยากทำอะไรไม่ดี แต่เมื่ออยู่ในกลุ่มก็ไม่กล้าที่จะขัดเพื่อนเพราะกลัว

ว่าเพื่อนจะโกรธ หรืออาจมีเพื่อนในกลุ่มบางคนพูดจาสบประมาทก็ทำให้เด็กวัยรุ่นต้องยอมปรับตัวเข้ากับกลุ่ม ต้องยอมทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ดีไปด้วย(สุชา จันทน์เอม. 2542: 118) กล่าวคือเมื่อเด็กโตขึ้น เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ค่านิยมของกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของแต่ละบุคคลในเรื่องบรรทัดฐาน แบบแผนพฤติกรรมและเจตคติมากกว่าหน่วยทางสังคมอื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมส่วนรวม ทั้งนี้เพราะการติดต่อสัมพันธะระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อนมีความใกล้ชิดและยาวนาน จนเด็กวัยรุ่นยึดถือบรรทัดฐานของกลุ่มมาเป็นแบบอย่าง ดังจะเห็นได้จากเมื่อตอนสมัยเด็ก ๆ พ่อและแม่เป็นสิ่งที่เด็กเจริญรอยตาม แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะหันไปสู่วัยรุ่นของกลุ่มเพื่อนมากกว่า เพราะเด็กให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสุชา จันทน์เอม (2542: 153-154) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า เด็กวัยรุ่นพยายามที่จะหาเพื่อนที่อยู่ในรุ่นราวเดียวกัน มีรสนิยมเหมือนกัน เพื่อจะได้เอาไว้อุปถัมภ์ค้ำชู สันติกัน โดยที่กลุ่มของเด็กวัยรุ่นมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม การแต่งกาย กิริยาท่าทาง มีความพยายามที่จะเลียนแบบกันเพื่อให้เกิดลักษณะประจำกลุ่มขึ้น แม้ว่าการกระทำนั้นจะเพื่อความโก้เก๋ และเพื่อให้เกิดเป็นจุดเด่นขึ้น และอาจขัดต่อสายตาของผู้ใหญ่ก็ตาม ดังนั้นการคบเพื่อนจึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการกำหนดบทบาทความรู้สึกนึกคิด ซึ่งทำให้เด็กวัยรุ่นคล้อยตาม หรือเลียนแบบจนอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ได้

อย่างไรก็ดีสำหรับตัวแปรอื่น โดยเฉพาะ ความเชื่อในพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน แม้จะพบผลจากการเปรียบเทียบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณกลับพบว่าตัวแปรเหล่านี้สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านได้น้อยหรือไม่สามารถทำนายได้ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าผลการวิจัยจะขัดแย้งกัน และไม่ได้หมายความว่าตัวแปรเหล่านี้จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น แต่เป็นไปได้ว่าถึงแม้ว่าตัวแปรเหล่านี้จะไม่มีผลทางตรงต่อระดับพฤติกรรมเสี่ยงแต่อาจส่งผลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น โดยผู้วิจัยสันนิษฐาน ดังนี้ 1. สำหรับตัวแปรความเชื่อทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะส่งผลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปร การคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่น เพราะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่นมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพุทธศาสนา (ตาราง 19) ซึ่งอธิบายได้จากกรอบของการวิจัยว่าการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมส่งผลต่อความเชื่อในพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น แต่ในทางกลับกันก็อาจเป็นไปได้ว่า ความเชื่อทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นก็ส่งผลต่อการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของเด็กวัยรุ่นเช่นเดียวกัน ดังนั้นอิทธิพลของตัวแปรความเชื่อทางพุทธศาสนาจึงส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นโดยผ่านตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ ھرรษา เลหาเสีร์กุล (2537: 223) ซึ่งศึกษาการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน

285 คน พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา มาก จะมีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากด้วย 2. สำหรับตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน อาจส่งผลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปร การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่น เพราะจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาของเด็กวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตาราง 15 ถึง ตาราง 20) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาศัญญา สวัสดิ์โรสง (2549: 190) ซึ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการของ บ้าน วัด โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการนับถือพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตร จำนวน 485 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ มีปริมาณกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากกว่า เป็นผู้ที่มีมีการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันมากกว่า

อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรประเภทของโรงเรียน เป็นตัวแปรเพียงตัวเดียวที่ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่นได้เลย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ให้ความสำคัญในการขัดเกลาให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ไม่ว่าจะโรงเรียนนั้นจะจัดอยู่ในโรงเรียนประเภทใด จะเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่ ซึ่งแต่ละโรงเรียนก็ได้มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบปริมาณการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกัน พบว่าโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทคือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติ .05 และเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกันมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 (ภาคผนวก ก ตาราง 22) จึงทำให้ไม่ว่าเด็กจะเรียนอยู่ในโรงเรียนที่จัดอยู่ในประเภทใดก็ได้ได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ทำให้เด็กมีความเชื่อและการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านในกลุ่มรวมไม่แตกต่างกัน เพราะโรงเรียนทุกโรงเรียนมุ่งให้เด็กวัยรุ่นได้รับความรู้ และได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้นทำให้เด็กเป็นทั้งคนเก่งทางด้านวิชาการ และเป็นคนดีของสังคมไปพร้อมๆกัน และด้วยอิทธิทางพุทธศาสนาจากคำสั่งสอน การอบรมเลี้ยงดูเพื่อปลูกฝังความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ตนเองทำให้เด็กวัยรุ่นมีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำของตนเองที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง และรู้จักเลือก ว่าพฤติกรรมไหนเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ควรละเว้น และพฤติกรรมไหนเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ เพื่อไม่ให้ขัดต่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา หรือขัดแย้งกับสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาในระดับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น พบว่า เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียน และด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นทุกฝ่ายควรต้องหาแนวทางแก้ไขและลดพฤติกรรมเหล่านี้อย่างเร่งด่วน ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงด้านอื่น ๆ ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ และด้านพฤติกรรมการต่อต้านสังคม ถึงแม้จากการวิจัยจะพบว่ามีระดับพฤติกรรมเสี่ยงในด้านดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำก็ไม่ควรละเลยทุกฝ่ายควรร่วมมือช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นอย่างใกล้ชิดเพราะสภาพสังคมรอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

2. จากการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านของเด็กวัยรุ่น คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา ดังนั้นพ่อและแม่ต้องให้ความรักและความอบอุ่นแก่ลูก ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ และจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก เพราะเด็กจะดีหรือไม่ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ประกอบกับพ่อแม่อาจจะต้องทำความรู้จักกับเพื่อนๆ ของลูก โดยอาจจะอนุญาตให้เพื่อนๆ ของลูกมาร่วมสนุกในงานสังสรรค์ที่บ้านในวันหยุด ก็จะทำให้ลูกได้รู้สึกถึงการยอมรับของพ่อแม่ และยังช่วยให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสศึกษานิสัยใจคอเพื่อนของลูก ๆ เพื่อคอยสอดส่องดูแลและคอยดูว่าลูกของตนคบอยู่กับเพื่อนประเภทใด ซึ่งเป็นการช่วยแนะนำการคบเพื่อนให้ลูกได้อีกทางหนึ่งโดยพ่อแม่ต้องพยายามชักจูงชี้แจงอย่างละมุนละม่อมว่าเพื่อนที่เขาคบนั้นเป็นบุคคลประเภทใดและมีผลต่อชีวิตของเขาอย่างไร

นอกจากนี้ โรงเรียนต้องตระหนักถึงบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาให้กับนักเรียน โดยส่งเสริมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนให้ยิ่ง ๆ ขึ้นซึ่งอาจทำในลักษณะที่ชักจูงให้เด็กสนใจ เช่น จัดบอร์ด ติดคำขวัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา อีกทั้งจัดประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด อันจะเกิดผลดีต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลจากการศึกษาโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า ตัวแปรบางตัว ได้แก่ ความเชื่อในพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากบิดามารดา ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน และประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง แต่เมื่อทำนายพร้อมกับตัวแปรอื่นก็พบว่าไม่สามารถทำนายได้ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมเสี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง เพราะอาจเป็นไปได้ว่า ตัวแปรเหล่านี้แม้จะไม่มีผลทางตรงต่อพฤติกรรมเสี่ยงแต่อาจส่งผลทางอ้อมโดยผ่านตัวแปรบางตัว เช่น การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เป็นต้น จึงควรมีการศึกษาตัวแปรดังกล่าวอีกครั้งและวิเคราะห์โดยใช้สถิติ

ขั้นสูง ต่อไปเช่น เป็นการศึกษาดูการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จึงควรมีการศึกษาถึง กลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าเรียนในสถาบันการศึกษา หรือกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมของเด็กวัยรุ่นในประเทศไทยซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นต่อไป

3. ควรที่จะมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือการปฏิบัติงาน: การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวง
สาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
- กันยา สุวรรณแสง. (2536). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา
- กิตติวรรณ สิทธิเวทย์. (2534). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจ กับการปฏิบัติ
ตนทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญา
นิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิติพงศ์ พัฒนพงศ์. (2538). *พฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทร. (2541). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการเสพยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542). *แนวคิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด*.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- งามตา วนินทานนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่
เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 50. สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- งามตา วนินทานนท์. (2538). *การวัดลักษณะทางพุทธศาสนาด้วยวิธีมาตราประเมินรวมค่า*.
วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 2(1):65-76"
- จริยา น้ำทับทิม. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเยาวชนไทย*.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิจัยประชากรและสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- จิรวัดนา มั่นยืน. (2536). *ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพันธ์ พิทักษ์. (2524). *จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชะบา อ่อนนาค. (2548). *การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี "สุขบท" จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พระพุทธศาสนา). อยุธยา: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2525). *หลักพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวลีพร ศรศรี. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ฐินีรัตน์ ถาวร. (2550). *ความศรัทธาในพุทธศาสนากับการยอมรับความสูงอายุของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเขตบางเขน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐนันท์ วิชัยรัมย์. (2545). *การศึกษาปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ดลฤดี บุญชู. (2549). *การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจวบจั่น. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. (2540). *ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย: การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- (2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยานิวเศศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ตวิชา เชาว์ฉลาด. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการบริโภคสื่อลามกของวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนินิ เขียวอยู่. (2546). พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (ชีวสถิติ). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ โทบ้นลือภพ. (2539). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการฟุ้งยาแอมเฟตามีน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2546). ตัวแปรด้านลักษณะทางจิต ลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางสังคมที่ใช้ในการจำแนกการเข้ารับการรักษาทางพุทธศาสนาของเยาวชน. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา กัทลีระตะพันธ์. (2541). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กในเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา เสียงสืบชาติ. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับซี้รถจักรยานยนต์แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลเลิศจิน. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา แก้วประดิษฐ์. (2546). การเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติตน ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เนตรนพิชญ์ จำปาทองเทศ. (2545, พฤษภาคม). เพลินเพื่อรู้สู่การสอนวิชาพระพุทธศาสนา. วารสารวิชาการ 5: 46.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2530). พัฒนาการวัยเด็ก. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประณต คำจิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภัสสร กิมสุวรรณวงศ์. (2546). จิตลักษณะและการสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพกายและพฤติกรรมสุขภาพจิตของข้าราชการระดับสูง ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- ประภาส สุทธธรรมณี. (2536). ลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น: ศึกษาเฉพาะเขตชุมชนแออัดคลองเตย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาสังคม).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา วิหคโต. (2524). การสำรวจปัญหาสาเหตุ และวิธีแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนในการศึกษาส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นทิพย์ ชะเอม. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนทางสังคมของวัยรุ่นในเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ แววิเศษ. (2534). ลักษณะจิตสังคมเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ เส้นสด. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการต่อต้านสังคมของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรสุข หุ่นรินทร์. (2534). เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการและบริหารสวัสดิศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแกรมมี.
- พัชรินทร์ สันทะราช. (2544). ผลการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พระเทพเวที. (2532). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- พระมหาเสวี เผ่ากันทะ. (2547). การศึกษาความโกรธและการฝึกอบรมตามแนวพุทธวิธีเพื่อลดความโกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชวินิต มัธยม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาอุทการ ปัญญาสิริ. (2546). ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พระพุทธศาสนา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาวิรัช คำธ. (2548). อิทธิพลการฝึกสมาธิและการได้รับสารชั่งงูที่มีต่อความตั้งใจที่จะปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- พระมหาสถัญญา สวัสดิ์ไธสง. (2549). ปัจจัยเชิงเหตุบูรณาการของบ้าน วัด โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ับถือพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตร. วิทยานิพนธ์ ปศ.ม. (รัฐศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาสุข สุวีโร. (2539). ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ ศึกษากรณีพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (2528, เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 96. ตอนที่ 63.
- พระวันชัย ธนวิโส. (2548). ลักษณะทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ พศ.ด. (พระพุทธศาสนา). อุดรธานี: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระสวรงค์ ยมสีดา. (2548). ปัจจัยเชิงเหตุบูรณาการของบ้าน วัด โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ดำรงชีวิตแบบพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ ปศ.ม. (รัฐศาสตร์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระสินสมุท พลจันทร์. (2544). ความเชื่อเรื่องบุญ – บาปในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- พะยอม อิงคตานุกูณฑ์. (2530). เสี่ยงลูกอย่างไรให้มีคุณภาพและมีความสุข. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.
- พัชรินทร์ สันทะราช. (2544). ผลการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา. ปริญญาโท วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลอายุรศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พิชัย มณีรักษ์. (2547). การได้รับการฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามเบญจธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2534). กฎแห่งกรรม. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ.(2525). ท่านพุทธทาสภิกขุกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- พูนฤดี สุวรรณอาจ. (2537). ปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม. (2528). การพัฒนาเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางศาสนา: ความสำคัญและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน. จุลสารฉบับที่ 5. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญศรี กระหม่อมทอง; และนวลศรี วิจารณ์. (2545). การสำรวจเจตคติและพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูริย์ พวงยอด. (2545). ความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องมงคล 38 ประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). เอกสารการสอนชุด “พฤติกรรมวัยรุ่น”. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ยุวลักษณ์ ชันอาสา. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พัชพลีเคชั่นส์.
- รุ่งรังสิมา สัตยาไชย. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เลิศลักษณ์ บุญรอด. (2543). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณะ บรรจง. (2537). ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณาสุติวิจิตร. (2527). การทดลองสอนจริยศึกษาโดยสร้างศรัทธาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ ชื่อประดิษฐ์กุล. (2545). ความรู้และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

- วันเพ็ญ นุ้ยสุข. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย มีกลาง. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ วศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหของเด็กวัยรุ่น. ชลบุรี: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนิท สมักรการ. (2543). มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่ ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สหภาพ พูลเกษตร. (2544). การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา คำดี. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- สาโรจน์ กาลศิริศิลป์. (2543). การศึกษาทัศนคติต่อพระภิกษุสงฆ์ของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินดา มุลผล. (2548). ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมกตัญญูกตเวที ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์อม. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2542). จิตวิทยาเด็กเกเร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2534). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ. (2525). การศึกษาปัญหาให้นักเรียนทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุมณฑา คณาเจริญ. (2548, มิถุนายน). ศรีทธาในพระพุทธศาสนา. *วารสารวงการครู*. 2(18): 98-101.
- สุรพล พะยอมแย้ม. (2545). ปฏิบัติการจิตวิทยาทางชุมชน. กาญจนบุรี: สหાયการพิมพ์.
- สุนิสา คำบึงกลาง. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุริยะ พันธุ์ดี. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แสงระวี เทพรอด. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางพุทธศาสนา กับพฤติกรรมป้องกันสารเสพติด: กรณีศึกษาในนักเรียนวัยรุ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ (วท.ม.). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา เลาสเสรีกุล. (2537). การเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยกับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรอุษา จันทรวีรุจ. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. ถ่ายเอกสาร.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statistic Manual of Mental Disorder*. 4th ed. Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
- Beck, A.T. (1973). *The Diagnosis and Management of Depress*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

- Hunsberger, B.E.; & L.B. Brown. (1984, July). Religions socialization, apostasy, and the impact of family background. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 23(3): 239-251.
- Jasmin, S.; & L. Trygstad. (1979). *Behavioral Concepts and The Nurseing Process* St.Louis, Missouri: The C.V.Moslay.
- Jones, B.; & Loinal Morris. (1954). *Moral Education: A Sociological Study of the Influence o Society Home and School*. London: George Allen & Unwin.
- Kirkendall, Don R. (1987). *Measurement and evalution for physical educators*. Champaign: Human Kinetics Pubishers.
- McCall, L.E. (1974). Moral Stages and Moralization: The Cognitive Developmental Approach in Lickona (ed.) *Moral Development and Behavior: Research, and Social Issues*. New York: Holt, Rinehart and Winson, 1976. pp. 31-53.
- Ozorak, E.W. (1987, May). The development of religions beliefs and commitment in adolescences. *Dissertation Abstract International*. 48(11): 3451B.
- Sears, Davis O. (1988). *Social psychology*. Englewood cliffs, N.J: Prentice – Hall.
- Sharfman, B.N. (1974, June). Creative thiking and religion training in relation to moral justment. *Dissertation Abstracts*. 34(12): 1595A-1596A.
- Jill W. Sinha. (2007). *Adolescent Risk Behaviors and Religion: Findings from a National Study*: New York: Princeton University Press.
- Steinman, S.J.; & M.A. Zimmerman. (2004). *Religion activity and risk behavior among African American adolescents: Concurrent and developmental effect Epringer*. New York: NY. Etats.
- Thygerson, Alton L. (1977). *Accident and Disasters*. New Jersey: Prentice Hall.
- Wallin, Gloria Jane. (1978, June). Learning Dissabilities, Religions Traning and Moral Justment of Junior High School Boys. *Dissertation Abstracts*. 38(12): 7276 A,

ภาคผนวก ก

ตารางสหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรที่ศึกษา

ตาราง 22 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรที่ศึกษา (Intercorrelation Matrix)

ตัวแปร	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.ความเชื่อในพุทธศาสนา	-.06	.22**	.15**	.05	.41**	-.22**	-.16**	-.13**	-.23**	-.07	-.15**	-.20**
2.การปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา		.29**	.31**	.35**	-.04	.02	.01	-.09*	-.01	-.13**	-.02	-.05
3.การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธจากครอบครัว			.17**	.16**	.31**	-.18**	-.16**	-.19**	-.16**	-.15**	-.11*	-.20**
4.การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน				.61**	.14**	-.15**	-.12*	-.12**	-.14**	-.07	-.08	-.14**
5.ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน					.05	-.09	-.07	-.07	-.09	-.06	-.01	-.08
6.การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม						-.55**	-.42**	-.34**	-.50**	-.41**	-.36**	-.54**
7.พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด							.67**	.45**	.69**	.44**	.47**	.77**
8.พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ								.47**	.66**	.48**	.50**	.79**
9.พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและการฆ่าตัวตาย									.51**	.51**	.47**	.75**
10.พฤติกรรมเสี่ยงด้านการต่อต้านสังคม										.56**	.56**	.84**
11.พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน											.58**	.77**
12.พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ												.77**
13.พฤติกรรมเสี่ยงโดยรวม												

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 , ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

ตาราง 23 เปรียบเทียบปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนและประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนจำแนกตามตัวแปรประเภทของโรงเรียน

การส่งเสริมทางพุทธศาสนาในโรงเรียน	ประเภทของโรงเรียน				t	p
	โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 249		โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ n = 223			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา	3.27	5.46	3.19	.5.58	1.95	.052
2. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา	3.10	.45	5.52	6.41	1.03	.302

จากตาราง 22 สรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างกันได้รับปริมาณการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนและได้รับประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในโรงเรียนไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. รศ.ประณต คำจิม ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์วิรัชญา วัฒนโณ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์อังคเรศ อธิธิปาทนนท์ หัวหน้างานแนะแนว
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

ภาคผนวก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0519.12/3/111

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

15 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดคณวสินนรดิศ

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อึ้งเกรศ อธิธิปาทานันท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067, 0-2649-5070 กด 110

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศร 0519.12/3/

วันที่ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ ไชคชัญฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา พัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร. ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ประณต คำฉิม และ อาจารย์วิริยญา วัฒนโธ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรยาภรณ์ ไชคชัญฐานันท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/3/

วันที่ มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ ไชคชัญฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ คร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ คร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ประณต คำฉิม และ อาจารย์วิรัชญา วันโณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจรรยาภรณ์ ไชคชัญฐานันท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/3020

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปัญญาวรคุณ

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3019

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

// มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3018

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทวีธาภิเศก

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/30/7

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

// มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3016

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3015

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

// มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3014

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ คร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ คร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-372-1581

ที่ ศธ 0519.12/3๐13

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) มิถุนายน 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น” โดยมี อาจารย์ คร.นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ คร.ดวงเดือน แซ่ตั้ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 081-372-1581

ภาคผนวก จ

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
(ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น)

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามกิจกรรมในโรงเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
	โรงเรียนของข้าพเจ้า.....			
1	มีการจัดอบรมธรรมะให้กับนักเรียน	4.26	.37	ตัดทิ้ง
2	มีการจัดให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ	3.54	.36	ตัดไว้
3	มีการจัดโครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม	3.83	.40	ตัดไว้
4	มีการจัดให้นักเรียนบวชเณรหรือบวชชีพรหมณภาค ฤดูร้อน	6.08	.42	ตัดไว้
5	พานักเรียนไปทัศนศึกษาที่วัด	5.48	.50	ตัดทิ้ง
6	มีการจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัด เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น	5.39	.52	ตัดไว้
7	มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในรายวิชาพุทธศาสนา	3.58	.25	ตัดทิ้ง
8	มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ให้นักเรียนฟัง	6.74	.51	ตัดไว้
9	มีการจัดให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม	6.47	.54	ตัดไว้
10	มีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปี ใหม่ เป็นต้น	6.90	.56	ตัดไว้
11	มีการจัดให้มีพิธีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะ	7.33	.55	ตัดไว้
12	ฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวมกาย วาจา และใจ	5.85	.55	ตัดไว้
13	มีการจัดให้นักเรียนสวดมนต์เพื่อระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์	3.90	.46	ตัดไว้
14	จัดให้มีการแข่งขันการตอบปัญหาธรรมะในโรงเรียน	4.69	.46	ตัดไว้
15	มีการจัดให้นักเรียนเข้าร่วมการสอบธรรมะศึกษา	5.47	.42	ตัดไว้
16	มีการจัดให้นักเรียนเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	2.87	.21	ตัดทิ้ง
17	จัดให้มีชมรมพุทธศาสนาในโรงเรียน	6.52	.37	ตัดทิ้ง
18	จัดให้นักเรียนจัดนิทรรศการในวันสำคัญทางพุทธ ศาสนา	7.37	.42	ตัดไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 18 ข้อ = .84

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 13 ข้อ = .82

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
	ข้าพเจ้าเข้าร่วม.....			
1	การฝึกอบรมธรรมะของโรงเรียน	4.73	.43	ตัดทิ้ง
2	การฝึกนั่งสมาธิของโรงเรียน	3.92	.36	ตัดไว้
3	โครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมของโรงเรียน	6.20	.51	ตัดไว้
4	การบวชเณรหรือบวชชีพราหมณ์ภาคฤดูร้อนของโรงเรียน	5.98	.42	ตัดไว้
5	การทำศนะศึกษาที่วัดของโรงเรียน	3.89	.28	ตัดทิ้ง
6	กิจกรรมทางศาสนาที่วัดของโรงเรียน เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น	5.62	.44	ตัดไว้
7	การเรียนวิชาพุทธศาสนาที่มีพระอาจารย์มาสอน	2.17	.12	ตัดทิ้ง
8	การฟังเทศน์จากพระสงฆ์ของโรงเรียน	3.72	.38	ตัดไว้
9	การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมของโรงเรียน	3.70	.34	ตัดไว้
10	การทำบุญตักบาตรที่โรงเรียนในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น	5.24	.50	ตัดไว้
11	พิธีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะของโรงเรียน	5.39	.43	ตัดไว้
12	การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสรวมกาย วาจา และใจของโรงเรียน	6.47	.61	ตัดไว้
13	การสวดมนต์ของโรงเรียน เพื่อระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์	2.44	.26	ตัดไว้
14	การแข่งขันการตอบปัญหาธรรมะในโรงเรียน	6.39	.44	ตัดไว้
15	การสอบธรรมะศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้น	4.61	.40	ตัดไว้
16	การเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่โรงเรียนจัด	3.78	.24	ตัดทิ้ง
17	กิจกรรมของชมรมพุทธศาสนาในโรงเรียน	7.18	.40	ตัดทิ้ง
18	นิทรรศการในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของโรงเรียน	6.42	.52	ตัดไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 18 ข้อ = .81

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 13 ข้อ = .79

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามความเชื่อของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
1	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหนทางแห่งความสุขอย่างแท้จริง	7.97	.44	คัดไว้
2	บุญกุศลเป็นสิ่งเดียวที่ข้าพเจ้าสามารถนำติดตัวไปได้ทุกภพทุกชาติ	5.18	.42	คัดไว้
3	ข้าพเจ้าเชื่อว่านรก สวรรค์ และภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องมมงาย	3.50	.30	ตัดทิ้ง
4	การเข้าถึงนิพพานเป็นสิ่งที่เกินความพยายามของมนุษย์	3.73	.27	คัดไว้
5	เราควรพูดปดได้ หากคำพูดนั้นทำให้เราได้รับประโยชน์	2.99	.22	ตัดทิ้ง
6	การสวดมนต์ไหว้พระเป็นการกระทำที่ไร้สาระ	3.16	.40	ตัดทิ้ง
7	ข้าพเจ้าเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว)	5.61	.47	คัดไว้
8	พระสงฆ์ช่วยให้ข้าพเจ้าใกล้ชิดและมีความเชื่อในศาสนามากยิ่งขึ้น	4.47	.30	ตัดทิ้ง
9	ข้าพเจ้าเชื่อในพระคุณของ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์	7.73	.59	คัดไว้
10	สังคมจะสงบสุขถ้าทุกคนรักษาศีลห้า	5.41	.43	คัดไว้
11	พุทธธรรมเป็นเรื่องล้าสมัยและไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน	4.99	.41	คัดไว้
12	เราไม่สามารถนำหลักพุทธธรรมมาแก้ไขปัญหาของสังคมได้	4.71	.25	ตัดทิ้ง
13	ข้าพเจ้าเชื่อว่าศาสนาสามารถคงอยู่ได้ถึงแม้จะไม่มีพระสงฆ์สืบทอดศาสนา	2.90	.18	ตัดทิ้ง
14	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเวียนว่ายตายเกิดเป็นเรื่องไร้สาระ	6.89	.56	คัดไว้
15	มนุษย์เราเมื่อเกิดมาแล้วควรหาความสุขอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อตายก็จบเพียงแค่นั้น	4.27	.31	ตัดทิ้ง
16	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการไม่ประมาทเป็นทางแห่งความสำเร็จ	3.42	.31	คัดไว้

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
17	เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราย่อมมีสาเหตุจากการกระทำของเราเอง แม้ว่าเราจะรู้สาเหตุหรือไม่ก็ตาม	3.35	.26	ตัดไว้
18	บุคคลที่ทำช่วยย่อมได้รับผลจากการทำความชั่วเสมอ เพียงแต่ช้าหรือเร็วเท่านั้น	6.47	.47	ตัดไว้
19	หลักคำสอนในศาสนาช่วยกล่อมเกลาให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว	7.35	.50	ตัดไว้
20	ข้าพเจ้าเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องสนใจในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า	5.06	.39	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ = .79

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ = .80

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
1	ข้าพเจ้าให้เกียรติกับผู้ทีกล่าวคำขอโทษเมื่อรู้ว่าตนเองทำผิด	3.31	.21	ตัดทิ้ง
2	ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน	3.46	.30	ตัดทิ้ง
3	ข้าพเจ้าทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา	6.62	.55	ตัดไว้
4	ข้าพเจ้าตั้งใจรักษาศีล 5	6.79	.55	ตัดไว้
5	ข้าพเจ้าดูรายการเกี่ยวกับพุทธศาสนาทางโทรทัศน์	4.89	.56	ตัดไว้
6	ข้าพเจ้าฝึกนั่งสมาธิ	4.53	.37	ตัดไว้
7	ข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน	4.48	.41	ตัดไว้
8	ข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด	5.26	.53	ตัดไว้
9	ข้าพเจ้าช่วยเหลือกิจกรรมของวัด	5.53	.61	ตัดไว้
10	ข้าพเจ้าสนทนารธรรมกับผู้รู้หรือพระสงฆ์	5.04	.50	ตัดไว้
11	ข้าพเจ้ายึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางปฏิบัติ	6.45	.48	ตัดทิ้ง
12	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา	6.62	.59	ตัดไว้
13	ข้าพเจ้าเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา	5.54	.50	ตัดไว้
14	ข้าพเจ้าช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	6.68	.46	ตัดทิ้ง
15	ข้าพเจ้าละเว้นจากการฆ่าและการทรมานสัตว์	4.48	.36	ตัดทิ้ง
16	ข้าพเจ้าทำบุญตักบาตร	5.61	.48	ตัดไว้
17	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา (เช่น ฟังธรรม รักษาศีล เวียนเทียน)	7.83	.53	ตัดไว้
18	ข้าพเจ้าฟังธรรมะทางรายการวิทยุ	5.81	.58	ตัดไว้
19	ข้าพเจ้าไม่ยอมพูดปดถึงแม้จะทำให้ตนเองพ้นจากความผิด	2.14	.31	ตัดทิ้ง
20	ข้าพเจ้าไม่ดื่มสุรา หรือ สิ่งที่ทำให้เกิดความมึนเมา	3.41	.18	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ = .86

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ = .85

ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
1	พ่อแม่พาข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด	5.35	.53	ตัดไว้
2	พ่อแม่ชวนข้าพเจ้าบริจาคสิ่งของแก่เด็กยากจน	5.62	.52	ตัดไว้
3	พ่อแม่บอกข้าพเจ้าว่าการทำบุญใส่บาตรเป็นการกระทำที่ไม่คุ้มค่า	2.82	.22	ตัดทิ้ง
4	พ่อแม่สอนไม่ให้ข้าพเจ้าทำร้ายสัตว์	2.70	.12	ตัดทิ้ง
5	พ่อแม่ใช้ให้ข้าพเจ้าไปซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	3.38	.25	ตัดทิ้ง
6	พ่อแม่เปิดรายการธรรมะทางสื่อต่างๆให้ข้าพเจ้าดูหรือฟัง	6.02	.52	ตัดไว้
7	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้ารู้จักการให้อภัย	4.77	.50	ตัดไว้
8	พ่อแม่อธิบายให้ข้าพเจ้าเข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ	4.90	.51	ตัดไว้
9	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้านั่งสมาธิ	8.70	.63	ตัดไว้
10	พ่อแม่ <u>ไม่เคย</u> เปิดรายการเกี่ยวกับพุทธศาสนาทางสื่อต่างๆให้ข้าพเจ้าดู หรือฟัง	7.36	.51	ตัดทิ้ง
11	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้าสวดมนต์ก่อนนอน	6.95	.60	ตัดไว้
12	พ่อแม่แนะนำให้ข้าพเจ้ารักษาศีล 5	7.58	.56	ตัดไว้
13	พ่อแม่ชวนข้าพเจ้าร่วมใส่บาตรพระสงฆ์	5.63	.52	ตัดไว้
14	พ่อแม่ <u>ไม่เคย</u> พาข้าพเจ้าไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัด	5.20	.50	ตัดไว้
15	พ่อแม่บอกว่าการนั่งสมาธิทำให้ข้าพเจ้าเสียเวลาในการทบทวนบทเรียน	4.65	.37	ตัดทิ้ง
16	พ่อแม่เล่าประวัติบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาและประสบความสำเร็จให้ข้าพเจ้าฟัง	4.55	.40	ตัดทิ้ง
17	พ่อแม่นำข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน	8.09	.50	ตัดไว้
18	ข้าพเจ้าเห็นพ่อแม่ทำผิดศีล	4.42	.31	ตัดไว้
19	พ่อแม่พาข้าพเจ้าไปฟังธรรมที่วัด	5.40	.45	ตัดทิ้ง
20	พ่อแม่ของข้าพเจ้าดื่มสุรา หรือ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	3.75	.22	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ = .84

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ = .85

ตาราง 29 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามการคบเพื่อนของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
1	ข้าพเจ้าไม่คล้อยตามเมื่อเพื่อนชวนให้ทำผิด	5.75	.34	ตัดไว้
2	ข้าพเจ้าปฏิเสธถ้าเพื่อนชวนให้ทดลองเสพสิ่งเสพติด	3.14	.16	ตัดทิ้ง
3	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน เมื่อเพื่อนชวนให้หนีเรียน	.70	.48	ตัดไว้
4	ข้าพเจ้าดูหนังสือที่ไม่เหมาะสมที่เพื่อนนำมา	5.19	.28	ตัดทิ้ง
5	ข้าพเจ้ายอมทำตามที่เพื่อนสั่ง ถึงแม้ว่าครูจะห้าม	8.62	.63	ตัดไว้
6	ข้าพเจ้ายอมพูดเท็จเพื่อช่วยเหลือเพื่อน	4.95	.40	ตัดทิ้ง
7	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่มีความประพฤติดี	6.26	.52	ตัดไว้
8	ข้าพเจ้าตามใจเพื่อนเพราะกลัวว่าเพื่อนจะเลิกคบ	5.74	.31	ตัดทิ้ง
9	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธ ถ้าเพื่อนชวนเล่นการพนัน	5.86	.46	ตัดไว้
10	ข้าพเจ้าไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน	4.06	.54	ตัดไว้
11	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่หนีเรียน	4.26	.61	ตัดไว้
12	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธ ถ้าเพื่อนชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์	5.43	.52	ตัดไว้
13	เพื่อนสนิทของข้าพเจ้าถูกอาจารย์ติเตียนเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	6.24	.47	ตัดไว้
14	กลุ่มเพื่อนสนิทของข้าพเจ้าไม่เที่ยวกลางคืน	3.24	.29	ตัดทิ้ง
15	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงเพื่อนเมื่อรู้ว่าเพื่อนเสพยาเสพติด	2.75	.24	ตัดไว้
16	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน	6.37	.50	ตัดไว้
17	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	6.83	.60	ตัดไว้
18	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดในโอกาสต่างๆตามคำชักชวนของเพื่อน	3.34	.22	ตัดทิ้ง
19	ข้าพเจ้าปฏิเสธ ถ้าเพื่อนชวนไปทะเลาะวิวาทกับกลุ่มอื่น	4.84	.32	ตัดทิ้ง
20	ข้าพเจ้าเชื่อที่เพื่อนบอกมากกว่าครูอาจารย์ หรือผู้ปกครอง	4.59	.28	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ = .82

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ = .82

ตาราง 30 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามพฤติกรรมของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
1	ข้าพเจ้าสูบบุหรี่	2.06	.50	ตัดไว้
2	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	10.64	.54	ตัดไว้
3	ข้าพเจ้าเสพสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย เช่น กัญชา ยาบ้า หรือ เฮโรอีน เป็นต้น	1.43	.35	ตัดทิ้ง
4	ข้าพเจ้าเข้าไปในแหล่งที่มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	7.09	.66	ตัดไว้
5	ข้าพเจ้าไปกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติด	3.12	.66	ตัดไว้
6	ข้าพเจ้าเข้าไปในแหล่งที่มีการขายยาเสพติด	2.52	.59	ตัดไว้
7	ข้าพเจ้าไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อนต่างเพศเพียงลำพัง	1.43	.44	ตัดทิ้ง
8	ข้าพเจ้ายอมให้เพื่อนต่างเพศจับมือถือแขน	10.94	.52	ตัดไว้
9	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือและดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์	8.66	.47	ตัดไว้
10	ข้าพเจ้ามีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ	2.13	.68	ตัดไว้
11	ข้าพเจ้าแสดงความรักด้วยการโอบกอดกับเพื่อนต่างเพศ	5.07	.65	ตัดไว้
12	ข้าพเจ้าอยู่กับเพื่อนต่างเพศในที่ลับตาผู้อื่น	4.61	.70	ตัดไว้
13	ข้าพเจ้ารู้สึกหมดหวังต่อชีวิต	10.55	.40	ตัดไว้
14	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากมีชีวิตอยู่	7.57	.45	ตัดไว้
15	ข้าพเจ้าพยายามฆ่าตัวตาย	2.94	.66	ตัดทิ้ง
16	ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและเศร้าเวลาอยู่คนเดียว	11.73	.47	ตัดไว้
17	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากพบปะผู้คน	6.78	.49	ตัดไว้
18	ข้าพเจ้าไม่พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่	7.27	.45	ตัดไว้
19	ข้าพเจ้ามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนในโรงเรียน	682	.52	ตัดทิ้ง
20	ข้าพเจ้าเข้าร่วมการทะเลาะวิวาทกับกลุ่มอื่นต่างโรงเรียน	2.48	.50	ตัดไว้

ตาราง 30 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่า t	ค่า r	หมายเหตุ
21	ข้าพเจ้าทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม	5.81	.55	ตัดไว้
22	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎหมาย	3.78	.53	ตัดไว้
23	ข้าพเจ้าไม่ข้ามถนนในทางม้าลายหรือสะพานลอย	7.80	.51	ตัดทิ้ง
24	ข้าพเจ้าขีดเขียนกำแพงหรือสิ่งของสาธารณะ	5.46	.51	ตัดไว้
25	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	9.13	.78	ตัดไว้
26	ข้าพเจ้าหนีเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ	1.73	.38	ตัดไว้
27	ข้าพเจ้าลอกการบ้านเพื่อน	9.19	.40	ตัดไว้
28	ข้าพเจ้ามาโรงเรียนสาย	2.68	.25	ตัดทิ้ง
29	ข้าพเจ้าลืมนำงานส่งอาจารย์	8.01	.58	ตัดไว้
30	ข้าพเจ้าแอบหลับในชั้นเรียน	9.70	.60	ตัดไว้
31	ข้าพเจ้าไม่สนใจในสิ่งที่อาจารย์สอน	9.22	.62	ตัดไว้
32	ข้าพเจ้าไม่สวมหมวกกันน็อกเมื่อขี่หรือซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์	9.66	.58	ตัดไว้
33	ข้าพเจ้าใช้โทรศัพท์มือถือขณะขึ้นหรือลงจากรถโดยสาร	8.56	.50	ตัดไว้
34	ข้าพเจ้าเข้าร่วมการแข่งขันความเร็วนอกสนามแข่งขัน	3.38	.40	ตัดไว้
35	ข้าพเจ้าเมาแล้วขับ	1.36	.37	ตัดทิ้ง
36	ข้าพเจ้านั่งหรือซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์มากกว่า 2 คนขึ้นไป	8.11	.60	ตัดไว้
37	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น ขับรถย้อนศร เป็นต้น	3.87	.52	ตัดไว้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 37 ข้อ = .93

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ข้อ = .92

ภาคผนวก ฉ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ประกอบไปด้วยข้อคำถามต่าง ๆ ที่กำหนดให้เลือกตอบตามความเป็นจริงตามความคิด หรือ ความรู้สึกของนักเรียน เนื่องจากแบบสอบถามนี้ไม่ใช่แบบทดสอบจึงไม่มีคำตอบในข้อใดถูกหรือผิด

2. ขอความกรุณานักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และตอบให้ครบถ้วนทุกตอน และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักเรียน ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

3. แบบสอบถามนี้จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 กิจกรรมในโรงเรียน

ตอนที่ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน

ตอนที่ 4 ความเชื่อของนักเรียน

ตอนที่ 5 การปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ตอนที่ 6 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ตอนที่ 7 การคบเพื่อนของนักเรียน

ตอนที่ 8 พฤติกรรมของนักเรียน

จรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. โรงเรียน

3. ระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่

โรงเรียนวิถีสุทธิ

โรงเรียนระบบปกติทั่วไป

ไม่แน่ใจ หรือไม่ทราบ

5. นักเรียนนับถือศาสนาพุทธ

ไม่ใช่

(ไม่ต้องตอบหน้าถัดไป ขอคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม)

ใช่ (กรุณาตอบแบบสอบถามในหน้าถัดไป)

ตอนที่ 2 กิจกรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ซึ่งจะบรรยายกิจกรรมที่อาจจัดขึ้นในโรงเรียน โดยให้นักเรียนพิจารณาว่า โรงเรียนของนักเรียนมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวบ่อยครั้งเพียงใด แล้วกรอกในใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
	โรงเรียนของข้าพเจ้า.....				
1	มีการจัดให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ				
2	มีการจัดโครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม				
3	มีการจัดให้นักเรียนบวชเณรหรือบวชชีพรหมณ์ภาคฤดูร้อน				
4	มีการจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัด เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น				
5	มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ให้นักเรียนฟัง				
6	มีการจัดให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม				
7	มีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น				
8	มีการจัดให้มีพิธีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะ				
9	ฝึกให้นักเรียนรู้จักการสรวมกาย วาจา และใจ				
10	มีการจัดให้นักเรียนสวดมนต์เพื่อระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์				
11	จัดให้มีการแข่งขันการตอบปัญหาธรรมะในโรงเรียน				
12	มีการจัดให้นักเรียนเข้าร่วมการสอบธรรมะศึกษา				
13	จัดให้นักเรียนจัดนิทรรศการในวันสำคัญทางพุทธศาสนา				

ตอนที่ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ ซึ่งจะบรรยายกิจกรรมที่อาจจัดขึ้นในโรงเรียน โดยให้นักเรียนพิจารณาว่า นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วกรอกในใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
	ข้าพเจ้าเข้าร่วม.....				
1	การฝึกนั่งสมาธิของโรงเรียน				
2	โครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรมของโรงเรียน				
3	การบวชเณรหรือบวชชีพรามณ์ภาคฤดูร้อนของโรงเรียน				
4	กิจกรรมทางศาสนาที่วัดของโรงเรียน เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น				
5	การฟังเทศน์จากพระสงฆ์ของโรงเรียน				
6	การบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมของโรงเรียน				
7	การทำบุญตักบาตรที่โรงเรียนในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น				
8	พิธีการประกาศตนเป็นพุทธมามกะของโรงเรียน				
9	การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวมกาย วาจา และใจของโรงเรียน				
10	การสวดมนต์ของโรงเรียน เพื่อระลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์				
11	การแข่งขันการตอบปัญหาธรรมะในโรงเรียน				
12	การสอบธรรมะศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้น				
13	นิทรรศการในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของโรงเรียน				

ตอนที่ 4 ความเชื่อของนักเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่า นักเรียนรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากน้อยเพียงใด แล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความในแต่ละข้อให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหนทางแห่งความสุขอย่างแท้จริง				
2	บุญกุศลเป็นสิ่งเดียวที่ข้าพเจ้าสามารถนำติดตัวไปได้ทุกภพทุกชาติ				
3	การเข้าถึงนิพพานเป็นสิ่งที่เกินความพยายามของมนุษย์				
4	ข้าพเจ้าเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว)				
5	ข้าพเจ้าเชื่อในพระคุณของ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์				
6	สังคมจะสงบสุขถ้าทุกคนรักษาศีลห้า				
7	พุทธธรรมเป็นเรื่องล้าสมัยและไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน				
8	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเวียนว่ายตายเกิดเป็นเรื่องไร้สาระ				
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการไม่ประมาทเป็นทางแห่งความสำเร็จ				
10	เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราย่อมมีสาเหตุจากการกระทำของเราเอง แม้ว่าเราจะรู้สาเหตุหรือไม่ก็ตาม				
11	บุคคลที่ทำชั่วย่อมได้รับผลจากการทำความชั่วเสมอ เพียงแต่ช้าหรือเร็วเท่านั้น				
12	หลักคำสอนในศาสนาช่วยกล่อมเกล้าให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว				

ตอนที่ 5 การปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของนักเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่า ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมีการ

ปฏิบัติตนตามข้อความดังกล่าวมากน้อยเพียงใดแล้วกรอณาใส่เครื่องหมาย ✓

ลงในช่องของข้อความในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ปฏิบัติ เป็น ประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ
1	ข้าพเจ้าตั้งใจรักษาศีล 5				
2	ข้าพเจ้าดูรายการเกี่ยวกับพุทธศาสนาทางโทรทัศน์				
3	ข้าพเจ้าฝึกนั่งสมาธิ				
4	ข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน				
5	ข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด				
6	ข้าพเจ้าช่วยเหลือกิจกรรมของวัด				
7	ข้าพเจ้าสนทนารธรรมกับผู้รู้หรือพระสงฆ์				
8	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา				
9	ข้าพเจ้าเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา				
10	ข้าพเจ้าทำบุญตักบาตร				
11	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา (เช่น ฟังธรรม รักษาศีล เวียนเทียน)				
12	ข้าพเจ้าฟังธรรมะทางรายการวิทยุ				

ตอนที่ 6 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วกรอกในสี่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความ
ในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

หมายเหตุ : พ่อแม่ หมายถึง บุคคลที่เลี้ยงดูหรือมีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ซึ่ง
อาจจะเป็นพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองท่าน หรือคนอื่นที่แทนพ่อแม่ก็ได้

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
1	พ่อแม่พาข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด				
2	พ่อแม่ชวนข้าพเจ้าบริจาคสิ่งของแก่เด็กยากจน				
3	พ่อแม่เปิดรายการธรรมะทางสื่อต่าง ๆ ให้ข้าพเจ้าดูหรือฟัง				
4	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้ารู้จักการให้อภัย				
5	พ่อแม่อธิบายให้ข้าพเจ้าเข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ				
6	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้านั่งสมาธิ				
7	พ่อแม่สอนให้ข้าพเจ้าสวดมนต์ก่อนนอน				
8	พ่อแม่แนะนำให้ข้าพเจ้ารักษาศีล 5				
9	พ่อแม่ชวนข้าพเจ้าร่วมใส่บาตรพระสงฆ์				
10	พ่อแม่ <u>ไม่เคย</u> พาข้าพเจ้าไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัด				
11	พ่อแม่นำข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน				
12	ข้าพเจ้าเห็นพ่อแม่ทำผิดศีล				

ตอนที่ 7 การคบเพื่อนของนักเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วกรอณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความ
ในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	ข้าพเจ้าไม่คล้อยตามเมื่อเพื่อนชวนให้ทำผิด				
2	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน เมื่อเพื่อนชวนให้หนีเรียน				
3	ข้าพเจ้ายอมทำตามที่เพื่อนสั่ง ถึงแม้ว่าครูจะห้าม				
4	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่มีความประพฤติดี				
5	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธ ถ้าเพื่อนชวนเล่นการพนัน				
6	ข้าพเจ้าไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน				
7	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่หนีเรียน				
8	ข้าพเจ้าไม่กล้าปฏิเสธ ถ้าเพื่อนชวนให้ดื่มแอลกอฮอล์				
9	เพื่อนสนิทของข้าพเจ้าถูกอาจารย์ตีเตือนเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน				
10	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงเพื่อนเมื่อรู้ว่าเพื่อนเสพยาเสพติด				
11	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน				
12	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน				

ตอนที่ 8 พฤติกรรมของนักเรียน

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่านักเรียนมีการปฏิบัติตาม

ข้อความดังกล่าวมากน้อยเพียงใดแล้วกรอกใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความ
ในแต่ละข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
1	ข้าพเจ้าสูบบุหรี่				
2	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				
3	ข้าพเจ้าเข้าไปในแหล่งที่มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์				
4	ข้าพเจ้าไปกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติด				
5	ข้าพเจ้าเข้าไปในแหล่งที่มีการขายยาเสพติด				
6	ข้าพเจ้ายอมให้เพื่อนต่างเพศจับมือถือแขน				
7	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือและดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองที่มีเพศสัมพันธ์				
8	ข้าพเจ้ามีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ				
9	ข้าพเจ้าแสดงความรักด้วยการโอบกอดกับเพื่อนต่างเพศ				
10	ข้าพเจ้าอยู่กับเพื่อนต่างเพศในที่ลับตาผู้อื่น				
11	ข้าพเจ้ารู้สึกหมดหวังต่อชีวิต				
12	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากมีชีวิตอยู่				
13	ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและเศร้าเวลาอยู่คนเดียว				
14	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากพบปะผู้คน				
15	ข้าพเจ้าไม่พอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่				
16	ข้าพเจ้าเข้าร่วมการทะเลาะวิวาทกับกลุ่มอื่นต่างโรงเรียน				
17	ข้าพเจ้าทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม				

ตอนที่ 8 พฤติกรรมของนักเรียน(ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
18	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎหมาย				
19	ข้าพเจ้าขีดเขียนกำแพงหรือสิ่งของสาธารณะ				
20	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน				
21	ข้าพเจ้าหนีเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ				
22	ข้าพเจ้าลอกการบ้านเพื่อน				
23	ข้าพเจ้าลี้มทำงานส่งอาจารย์				
24	ข้าพเจ้าแอบหลับในชั้นเรียน				
25	ข้าพเจ้าไม่สนใจในสิ่งที่อาจารย์สอน				
26	ข้าพเจ้าไม่สวมหมวกกันน็อกเมื่อขี่หรือซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์				
27	ข้าพเจ้าใช้โทรศัพท์มือถือขณะขึ้นหรือลงจากรถโดยสาร				
28	ข้าพเจ้าเข้าร่วมการแข่งขันความเร็วนอกสนามแข่งขัน				
29	ข้าพเจ้านั่งหรือซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์มากกว่า 2 คนขึ้นไป				
30	ข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น ขับรถย้อนศร เป็นต้น				

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือคะ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์
 วันเดือนปีเกิด 19 กันยายน 2526
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 ที่อยู่ปัจจุบัน 42/122 ม.12 ถ.บางบอน 5 แขวงหนองแขม
 เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ผู้จัดการฝ่ายวิชาการ
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนจินตลีลาคณิตเบญญาภา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2544 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จาก โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม
 พ.ศ. 2548 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยาทั่วไป)
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 พ.ศ. 2550 คหกรรมศาสตร์บัณฑิต(พัฒนากาเด็กและครอบครัว)
 จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 พ.ศ. 2554 การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ